BARONS

DĀVINĀJUMS
L. Liepiņa
LNB

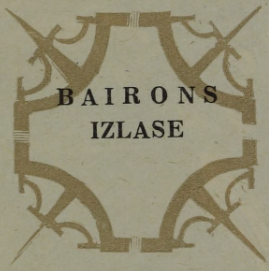
BAIRONS
IZLASE

312731

A
12107

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

L
821

Dž. G. Bairons

IZLASE

LATVIJAS VALSTS IZDEVNIECĪBA
RĪGĀ 1956

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA
0306081631

БАЙРОН
ИЗБРАННОЕ

Латвийское государственное
издательство

На латышском языке

Mākslinieks
OĻĢERTS ĀBELĪTE

Specredaktors
BRUNO SAULĪTIS

DŽORDŽS GORDONS BAIRONS

(1788.—1824.)

Bairons rakstīja par Eiropu Eiropai; šis subjektivais gars, tik varens un dziļš, šī personība, tik kolosala, lepna un nelokāma, centās ne tik daudz attēlot sava laika sabiedrību, cik tiesāt tās pagātni un tagadni.

V. Beļinskis

Džordžs Gordons Bairons dzimis Londonā 1788. gada 22. janvarī paputējušā aristokratu ģimenē. Tēvu viņš tikpat kā nepazina. Kapteinis Džons Bairons, kuru vieglprātīgās dzīves un nemitīgo skandalu dēļ ļaudis bija iesaukuši par «Trako Džeku», izputināja savas otrās sievas mantu un, pametis viņu kopā ar slimīgo dēlu likteņa varā, aizbēga uz Franciju, kur arī nomira, kad mazajam Džordžam bija vēl tikai trīs gadi. No mātes — valdonīgas, bet nenosvērtas sievietes — zēns saņēma vairāk rājienu nekā glāstu. Vienīgais bērnības prieks nelielajā pilsētiņā Eberdinā, kur aizritēja Bairona mūža pirmie desmit gadi, bija aukles gādība un sirsnība, kā arī mežonīgā, bet krāšņā Skotijas daba.

Jūtīgo zēnu dziļi saviļņoja kontrastainā kalnu ainava: drūmās virsotnes un plašās, spilgti zaļās ielejas, saulē mirdzošie, zilie ezeri un biežās vētras, lietus gāzes, miglas un retās, bet neaizmirstami spodrās saules dienas. Viņu rosināja gan šās zemes iedzīvotāju neatkarīgais, brīvību mīlošais gars, gan arī patriarchalās zemniecības vēl saglabājušās paražas un viss tas, ko savā nemirstīgajā dzejā apdziedājis skotu tautas dziesminieks Roberts Bernss (1759.—1796.). Šie

daudzveidīgie iespaidi topošā dzejnieka atmiņā palika uz visu mūžu un atspoguļojās ne vienā vien darbā, piemēram, dzejoļos «Es gribu būt kā bērns bez rūpju . . .», «Lok-na-Gars» un daudzos citos.

Desmit gadu vecumā Baironu pārsteidza negaidīta pārmaiņa: nomira kāds attāls radinieks un atstāja viņam mantojumā lorda titulu un arī Notingemas grafistē nelielu senu Baironu dzimtīpašumu — Ņustedas pili. Īstenībā tā bija pussagruvusi, drūma kādreizējā klostera ēka, kur 700 gadu vecajās gotiskajās velvēs glabājās liela senču portretu galerija, kas vēl atgādināja aizgājušo feodalo varenību. Zēna bagātajai fantazijai šķita, ka pamestajās telpās pat dienas laikā kopā ar vēju slīd čaukstošā zīdā tērptās dižciltīgās dāmas, staigā bruņās iekaltie senču gari, skan ieroču šķinda, pagrabos ieslēgto gūstekņu un dzimtcilvēku vaidi, bet tumšie plankumi mūros ir asiņu pēdas. Daudzos Bairona darbos, piemēram, «Don Žuana» 13. dziedājumā, «Manfredā» un citur, ļoti dzīvā, spilgtā atveidojumā redzam gan šo drūmo pili, gan arī izjūtas, kādas tā izraisīja. Krāšņs toties bija nolaistais pils parks ar romantiski aizaugušajām alejām, gaiša bija pils apkaime un tās ļaudis, kas vēl zināja stāstīt par leģendaro tautas aizstāvi Robinu Hudu un viņa uzticīgajiem draugiem. Tādēļ arī ārpus pils zēns jutās kā no pagātnes iznācis tagadnē.

Līdz ar notikušo spējo pārmaiņu Bairona dzīve ievirzījās jau patstāvīgā gultnē, bet tā kļuva tikpat kontrastaina, cik kontrastaini bija viņa bērnības iespaidi Skotijā. Reizē aristokrats pēc dzimšanas un stāvokļa un reizē arī gandrīz nabags materiālā ziņā (viņu saukāja par «lordu-nabagu»), no dabas apveltīts ar skaistu izskatu un reizē arī kopš dzimšanas klibs, gan slimīgi juteklīgs, gan arī raksturā straujš un lepns, jaunais Bairons auga vientuļi, bez ģimenes un draudzības siltuma, un jau pati dzīve viņu nostādīja zināmā opozicijā pret tā laika sabiedrību.

Bairons pats piedzīvoja, ka franču buržuaziskā revolucija, kas sākumā šķietami pavēra cilvēces attīstībai plašas perspektivas, noslēdzās ar Napoleona despotisko režimu un Burboņu dinastijas varas atjaunošanos. Viņš dzīvoja laikmetā, kad Anglijā izvērsās rūpniecības apvērsums, iznīcinot veselas šķiras — neatkarīgos zemniekus un amatniekus, kad — gan vēl stichiski un vēsturiski nenobriedusi — jau aizsākās šķiru cīņa starp buržuaziju un proletariatu.

1798. un 1803. gadā angļi noslīcināja asinīs īru tautas neatkarības centienus. Angliju atkal un atkal pāršalca nemieru un sacelšanās atbalsis. Tas viss Bajronam nepagāja secen, lika domāt, meklēt un protestēt.

Skolā Bajronu sajūsmināja antikā un savas tautas literatura, viņš pastāvīgi lasīja franču XVIII gadsimta apgaismotāju kvēlās grāmatas, sevišķi cienīja Volteru un Ruso, kuri pareģoja progresivo ideju drīzo uzvaru un tēloja «saprāta valstību», kas celta uz brīvības, vienlīdzības un brālības pamatiem. Bet jau sākumā Bairons nojauta, ka īstenībā viņš dzīvo visnežēlīgākās politiskās un sabiedriskās reakcijas laikā un ka šī pareģotā un tagad realizētā «saprāta valstība» nav nekas cits kā idealizēta buržuaziskā iekārta. Un viņš to ienīda.

Jau skolas gados Bairons sāka sapņot par aktīvu iesaistīšanos sabiedriskajā cīņā un gatavojās kļūt par politisku darbinieku, zinādams, ka, tiklīdz kļūs pilngadīgs, bez ievēlēšanas tiks uzņemts lordu palatā. 1807. gadā kādā vēstulē viņš deklarēja, ka orators stāvot augstāk nekā dzejnieks. Bet par ko cīnīties? Atbildes meklēšanā uz šo jautājumu tad arī slēpjas Bairona dzīves traģedija.

Zīmīgi šai sakarā ir lielā krievu kritiķa V. Beļinska vārdi, kas izteikti «Krievu 1842. gada literaturas apskatā»: «Bairons, — tas bija mūsu gadsimta Prometejs, klintij piekalts, ērgļa plosīts: dižs ģenijs sev par bēdām paraudzījās uz priekšu un, nesaskatījis aiz mirgojošām tālēm nākotnes apsolīto zemi, nolādēja tagadni, un pieteica tai ienaidu, nesamierināmu un mūžīgu; ņesot savās krūtīs miljonu ciešanas, viņš mīlēja cilvēci, bet nicināja un neieredzēja cilvēkus, kuru vidū redzēja sevi vientuļu un atstumtu, ar savu lepno cīņu, ar savām nemirstīgajām skumjām.»

Un vēl: «Bairons . . . ir mājiens uz nākotnes Angliju.»

V. Beļinskis atklāj, ka Bajronā apvienojušās pretišķības: īsts anglis, lords un — demokrats. Un patiešām: viņa iekšējās pretrunas un pretrunas sabiedriskajā dzīvē radīja to dziļo neapmierinātību un drūmo pesimismu, no kā viņš pēc ilgiem maldiem sāka atbrīvoties tikai vēlāk, kad strādnieku kustība Anglijā zaudēja savu stichisko raksturu un izvērsās plašumā. Tad Eiropas tautu nacionālās atbrīvošanās cīņā iesaistījās arī pats Bairons.

* *
*

1807. gadā Bairons iestājās Kembridžas universitatē, un ar šo gadu sākas ne tikai nākošā sabiedriski politiskā darbinieka, bet arī — un it īpaši — jaunā dzejnieka attīstības ceļš.

Jau 1806. gadā Bairons anonimi publicēja savus pirmos dzejoļus atsevišķā krājumā «Nīcīgās dzejas». Krājumam bija niecīgi panākumi, un jaunais autors to iznīcināja (saglabājušies tikai daži eksemplari).

1807. gadā pirmais dzejoļu krājums radikali pārstrādātā veidā (arī šoreiz anonimi) parādījās ar virsrakstu «Dzejas dažādiem gadījumiem». Tam jau bija zināmi panākumi, bet autors vēl arvien jutās neapmierināts. Vēlreiz pārstrādājis un papildinājis, viņš to izdeva no jauna tajā pašā gadā ar nosaukumu «Dīkās stundas». Šoreiz apakštituls — «Nepilngadīgā Dž. G. Bairona dzejas» — jau atklāja arī autoru, un līdz ar to pirmoreiz Bairona vārdu ierakstīja pasaules literaturas vēsturē.

Kā saturā, tā arī formā šeit jūtama vēl spēcīga angļu XVIII gadsimta klasicisma ietekme, tomēr vietām jau nojaušama dzejnieka individualitate, sevišķi tajos dzejoļos, kur izpaužas dziļākie iekšējie saviļņojumi, pārdroši ieskanas politiskās satiras toņi, parādās demokratiskās tendences. Bairons izsaka nicinājumu par dižciltīgo dīkdieņu dzīvi un pauž ilgas pēc slavas par nopelniem sabiedrības labā. Bet, kā tas reali panākams, to jauneklis vēl nezina. Tādēļ arī sociālais protests šeit izplūdis, nekonkrets. Tādēļ arī dzejoļu krājumā bieži sastopamas eleģijas, dabas apdzejojumi un romantiski sapņojumi par dzīvi vienkāršās, brīvās tautas vidū Skotijas kalnājos tālu projām no aristokratiskā pūļa divkosības, aprobežotības un mākslotības.

Tai laikā, kā to liecina krājuma virsraksts, Bairons vēl neuzskatīja savu darbību dzejas laukā par aicinājumu, bet gan tikai kā izklaidēšanos vaļas brīžos, un tomēr jau šo «vaļas brīžu» vārsmas guva sabiedrisku nozīmi.

Par dzejoļu krājumu «Dīkās stundas» žurnalā «Edinburgas apskats» (Edinburgh Review) tika publicēta anonima recenzija, kurā

Bairona dzejoļi izzobojoši apzīmēti par «vienlīdz pretīgiem kā dieviem, tā cilvēkiem». Recenzentu acīm redzot bija sakaitinājis jaunā dzejnieka neatkarīgais un lepnais pamattonis, kas vijas cauri visam krājumam. Kritiķis pārmet Baironam fantazijas trūkumu un necieņu pret vispāratzītām autoritatēm un sabiedrību, vērsdamies galvenokārt pret «skandalozo» dzejoli «Uzraksts uz ņufaundlendieša suņa kapa», kurā pirmoreiz savā daiļradē Bairons asi un ar lielu spēku izsaka nicinājumu pret oficialo angļu sabiedrību. Dzejolī Bairons atklāti pasaka, ka suns viņam mīļāks par cilvēkiem, jo tā ir «... būtne, kurai skaistums bez iedomības, spēks bez uzpūtības, drosme bez nežēlības un visi cilvēka tikumi bez grēkiem ... Tie būtu tukši glaimi, ja tas būtu rakstīts uz cilvēka kapa! ...»

Atbildot recenzentam, Bairons 1809. gadā publicēja trāpīgu satiru «Angļu bardi[1] *un skotu recenzenti». Šī poema bija jaunā dzejnieka pirmā uzstāšanās sabiedriskās cīņas arenā. Tajā dots trieciens arī reakcionarā romantisma pārstāvjiem, kas atteikušies no apgaismotāju idealiem un ir pērkami slavas dziesmu dziedātāji valdošai iekārtai un baznīcai. Šo satiru Bairons nobeidz ar raksturīgiem vārdiem: «Es iemācījos domāt un bargi pateikt patiesību.» Līdz ar to šī Bairona satiriskā poema kļuva par manifestu jaunajam, progresivajam virzienam angļu literaturā, aicinot dzeju tikpat aktivi atsaukties uz aktualiem sabiedrības jautājumiem, kā tas bija Apgaismības laikmetā, bet formā izmantot klasicisma labākos paraugus.*

1809. gadā Bairons beidza universitati, pēc angļu aristokratijas tradicijām plaši nosvinēja savu pilngadību un, iestidzis parādos, īsu laiku vēl uzturējās Londonas augstākajā sabiedrībā. Arvien vairāk saasinājās viņa nostāja pret šo dīkdieņu dzīvi, un tad, kad «... pretīgs kļuvà tēva nams» un «skumji vientuļš šķita dzimtais krasts», viņš devās divus gadus ilgā ceļojumā pa Vidusjūru un tās piekrasti. No dzimtenes viņš atvadījās ar domām, ko vēlāk liek pateikt Čaildam Haroldam:

Mans kuģi, uzticos tev es.
Lai brāžas vilnis skaļš!
Kurp vien tev tīkas, mani nes,
Tik nenes atpakaļ!

[1] *Bards — dziesminieks. (Red.)*

Izvēlētais maršruts ceļojumam bija rūpīgi pārdomāts un pakļauts specialam uzdevumam — padziļināt politiskās zināšanas. Bairons brauca uz Portugali, no turienes šķērsoja Spāniju, apmeklēja Maltas salu, pēc tam Albaniju, Grieķiju un Mazaziju. No Mazazijas viņš atgriezās Grieķijā un no turienes 1811. gada ziemā devās atpakaļ uz dzimteni. Ceļojums Bironam patiešām deva neizdzēšamus iespaidus, un tie atbalsojās daudzos jo daudzos viņa vēlākajos darbos. Bironu pārsteidza krāšņās dienvidu dabas bagātība un tur dzīvojošo tautu sadzīves un paražu īpatnības, kas tik krasi atšķīrās no angļu augstāko aprindu sastingušajām un liekulīgajām dzīves formām; bez tam dzejnieks sastapās un iepazinās ar tādiem cilvēkiem, kas ne tikai ilgojās brīvības tāpat kā viņš, bet arī cīnījās par to. Bairons bija atradis realā dzīvē varoņus un materialu un varēja sākt risināt savas daiļrades pamattemu, veidot cīnītāja un dumpinieka tēlu.

Šis ceļojums ievērojami paplašināja Bairona redzes loku. Tagad jaunais dzejnieks skaidri saskatīja, ka viņa laikā apspiež ne tikai atsevišķas personības brīvību, bet pat veselām tautām ir laupīta patstāvība un suverenās tiesības. Dzejnieks pārliecinājās, ka tautas masas, izvēršot atbrīvošanās kustību, ir spējīgas dot spēcīgu prettriecienu apspiedējiem un iekarotājiem. Spānijā Bironu satricināja partizaņu cīņa pret franču interventiem; Albanijā viņš iepazinās ar brīvību mīlošu tautu, ko dziļi pats iemīlēja; Grieķijā, kas atradās zem turku jūga, viņš redzēja, ka tauta krāj spēkus nacionalās atbrīvošanās cīņai. Ārzemēs Bairons praktiski iepazinās ar Anglijas reakcionarās valdības nelietīgo ārējo politiku. Bet — viena lieta ir redzēt, vērot, otra — saprast un pašam būt notikumu līdzdalībniekam. Uzskatāmi to rāda Bairona daiļrades attīstības atsevišķie periodi, kas Bironu ved no vērotāja uz aktivu politisku cīnītāju, ved no progresivā romantisma cauri revolucionarajam romantismam uz realismu.

Bairona daiļradē izšķir trīs periodus.

Pirmais periods — no Bairona daiļrades sākumiem līdz 1812. gadam, otrais, t. s. Šveices periods — no 1812. gada līdz 1817. gadam un trešais, t. s. Italijas periods — no 1817. gada līdz mūža beigām.

Pirmajā periodā nobrieda dzejnieka kritiskā attieksme pret dzīves īstenību. Sekojot spāņu tautas cīņai pret agresoriem, Bairons

nonāca pie cīnītāja pārliecības, ka dzīves īstenība ne tikai jākritizē, bet arī cīnoties jāpārveido. Taču, piedzīvojot šai cīņā neveiksmi un vilšanos, dzejnieks savā daiļradē veido tādus centralos tēlus, ko apzīmēja par «demoniskiem varoņiem» un «demoniskiem raksturiem». Tie cīnās par personīgo brīvību un personīgo laimi. Tikai savas daiļrades pēdējā posmā Bironam izdevās izveidot «prometejiskus varoņus» un «titaniskus raksturus». Tie savu personīgo laimi atrod tikai cīņā par visas tautas laimi.

Bairona daiļrades visos trijos periodos ietveras un tos zināmā mērā arī raksturo poema «Čailda Harolda svētceļojums», ko autors rakstīja pavisam astoņus gadus — no 1809. gada līdz 1817. gadam. Pirmie divi dziedājumi sacerēti ceļojuma laikā no 1809. līdz 1810. gadam un publicēti drīz pēc atgriešanās dzimtenē — 1812. gada martā. Trešais dziedājums uzrakstīts emigracijā Šveicē 1816. gadā, bet pēdējais — ceturtais — Italijā 1817. gadā.

Jau publicēšanas pirmajā gadā šī poema Anglijā piedzīvoja piecus izdevumus. Pārsteidzoši ātri tā kļuva populara arī ārzemēs. Pats Bairons savā dienasgrāmatā atzīmēja: «Kādā jaukā rītā es pamodos un ieraudzīju sevi kā slavenību.»

«Čailda Harolda svētceļojums» ir romantiska poema, liriska ceļojuma dienasgrāmata. Tās divi pirmie dziedājumi uzskatāmi rāda gan Bairona sabiedrisko uzskatu, gan arī mākslinieciskās meistarības attīstības pakāpi daiļrades pirmajā periodā.

Pirmā dziedājuma centrā — spāņu tautas brīvības cīņas pret Napoleona karapulkiem un pret savas valsts valdnieku Kārli IV, kas kļuvis tautas nodevējs. Bairons pierāda, ka tikai tautas masās meklējams īstais patriotisms, turpretim kungi labprāt skūpsta iekarotāju važas. Otrā dziedājumā galvenokārt tēlota feodalo turku okupētā Grieķija. Ar sirsnīgu siltumu dzejnieks rāda arī Albaniju un tās vīrišķīgo un drošsirdīgo tautu. Bairons pārmet grieķiem, ka viņi atļāvušies turkiem sevi iebradāt dubļos, pārvērst par vergiem, bet reizē brīdina, ka viņiem nav nozīmes mainīt kungus, t. i., cerēt uz angļu kolonizatoru palīdzību. Bairons deklarē, ka Grieķijas atbrīvošanai jābūt pašu grieķu lietai.

Sākumā poemas varonis — angļu jauneklis Čailds Harolds (angļu vārds «Childe» lietots jau viduslaikos augstmaņu vecākā dēla goda

titula nozīmē) ir melancholisks, dzīvē vīlies, neapmierināts un vientuļš cilvēks. Viņš alkst personīgās brīvības, pamet savu dzimteni un klaiņo pa svešām zemēm. Mēs Haroldu sastopam Portugalē, Spānijā, Albanijā un Grieķijā, tātad tajās pašās zemēs, kur savā laikā ceļoja pats Bairons. Čailds Harolds, izvairoties no cilvēkiem, meklē mežonīgākās un vientulīgākās vietas dabā, interesējas vienīgi par vienkāršajiem, brīvību mīlošajiem ļaudīm, tomēr necenšas iejaukties viņu dzīvē, nepiedalās viņu atbrīvošanās cīņā.

Pamazām poemā rodas arvien vairāk un vairāk lirisko atviržu. Vietām autors pat aizmirst savu varoni. Tā pakāpeniski poemā parādās otrs varonis — it kā pats autors, — vērīgs, nenogurstošs ceļotājs, kas kvēli slavina tautu cīņu par brīvību, diametrali pretējs vienaldzīgajam, pasivajam un egocentriskajam Čaildam Haroldam. Atšķirību šo abu varoņu starpā pasvītroja arī pats Bairons, kategoriski noraidīdams apgalvojumu, ka viņš sevi iemiesojis Haroldā; ja esot līdzība, tad tā varot būt vienīgi ārēja, kas izpaužas dažu dzīves faktu sakrišanā. Bet šī iepriekšminētā varoņa dubultošanās dod iespēju lasītājam poemu tulkot pēc saviem ieskatiem. Tā laika progresivie cilvēki poemā saskatīja paša dzejnieka brīvības alkas un kaujiniecisko humanismu, turpretim reakcionarie lasītāji — galvenokārt cilvēku dzimuma nonicinātāju, kas pozēdams ietinas apmetnī un aiziet vientulīgajos, saltajos pārākuma kalngalos. V. Beļinskis asprātīgi atzīmēja, ka šajā poemā cīnoties «Bairons demokrats» ar «Baironu lordu».

* *
*

Ar vēsturisko 1812. gadu Bairona daiļradē sākas jauns periods, t. s. Šveices periods, kas turpinās līdz 1817. gadam un ir iezīmīgs ar dzejnieka pasaules uzskata nobriedumu, kā arī dzejiskās meistarības augšanu. Arvien vairāk attālinādamies no īstenības romantiskā nolieguma un pesimisma, Bairons kļūst revolucionārāks, veido savus darbus optimiskus un varoņus ieved aktivās cīņas arenā. Tādēļ arī ievērojami dziļāka un aktivāka ir «Čailda Harolda svētceļojuma» otrā puse.

Trešajā un ceturtajā dziedājumā darbība noris Šveicē un Itālijā. Čaildu Haroldu, kurš sabiedrībā ir «liekais cilvēks», kuram nav ne

īstas mīlestības, ne īstas draudzības jūtu, Bairons pavisam aizmirsis, un te skaidri redzams, ka poemas pamattema ir tautas atbrīvošanās cīņa, bet centralais tēls — tauta brīvības cīnītāja.

Šajos dziedājumos daudz pārdomu par Bairona laikmeta attieksmēm pret XVIII gadsimta apgaismotājiem. Arvien spēcīgāk ieskanas publicistiskie momenti, aicinājums uz sacelšanos pret apspiestību. Poemu Bairons noslēdz ar varenu jūras ainavu, personificējot ar to tautas dzīlēs apslēptos varenos spēkus par brīdinājumu tiraniem. Tādēļ arī A. Puškins par Baironu dzejolī «Jūra» izsaucas: «Viņš, jūra, bij tavs dziesminieks!»

Šīs zīmīgās izmaiņas poemā cieši saistītas ar Bairona pasaules uzskata attīstību, ar viņa darbību sabiedriski politiskās dzīves laukā, ko pastiprināja ceļojuma iespaidi. Vēl agrāk, jau 1809. gadā, saskaņā ar mantotām Anglijas pera tiesībām Bairons bija svinīgi un ceremoniali uzņemts lordu palatā. Bet tikai 1812. gadā viņš pirmoreiz uzstājās parlamentā aktivi.

27. februarī, kad tika apspriests pret mašīnu lauzējiem (luditiem) vērstais likumprojekts, Bairons teica savu slaveno runu, kurai bija tālu ejošas sekas viņa dzīvē.

Raksturīgi, ka Bairons, pirms izteikšanās saņēmis norādījumu atturēties no luditu aizstāvēšanas, atbildēja: «Nabaga darbaļaužu eksistences un labklājības pabalstīšana sabiedrībai ir svarīgāka nekā dažu monopolistu naudas kāres apmierināšana.»

Bairons savā runā atklāja antagonismu kungu un strādnieku starpā, brīdinot lordus no tautas dusmām. Proletariatā Bairons gan vēl neredzēja šķiru, bet vienīgi cilvēkus, kurus trūkums un bads novedis līdz izmisumam. Patiesa mīlestība pret angļu tautu skan viņa vārdos — «strādnieki ir mazāk noziegušies nekā jebkurš no augstākās šķiras pārstāvjiem».

Trīs dienas vēlāk pēc sēdes, kurā parlaments tomēr apstiprināja likumu par nāves sodu mašīnu lauzējiem, kādā avīzē Bairons publicēja «Odu autoriem, kas sastādījuši likumu pret mašīnu lauzējiem». Tanī dzejnieks realistiski vienkārši, vīrišķīgi un nesaudzīgi atmasko valdošo šķiru prettautisko darbību un necilvēcību. Ar naida un sašutuma pilnu sarkasmu viņš konstatē, ka darbaļaudis palīdzības vietā no valdības saņem karātavu cilpu ap kaklu.

Arī otrā Bairona uzstāšanās parlamentā — 1812. gada 21. aprilī par Īrijas katoļu jautājumiem — bija neveiksmīgs trieciens pret valdības reakcionārās politikas mūri. Tā galīgi aizvēra Bironam durvis uz politisko darbību parlamentā un noveda viņa konfliktu ar savu šķiru līdz kulminacijai. Tika meklēti visdažādākie ieganstī, lai varētu izrēķināties ar dzejnieku. Bairona ienaidniekiem talkā nāca dzejnieka nelaimīgi izveidojusies ģimenes dzīve. Bairona sieva, kura nepiekrita viņa politiskajiem uzskatiem un nesaprata viņa dzejas jēgu, pieprasīja un panāca laulības šķiršanu. Tad prese pret vientuļo dzejnieku sāka viltīgi izstrādātu apmelošanas un nozākāšanas kampaņu. Augstākās aprindas slēdza Bironam savu namu durvis, tika uzpirkti huligani, kas viņu aizskāra pat uz ielas. Tas bija netaisni, negodīgi un zemiski. «Manfredā» Bairons saka: «Pret jūsu likumiem es noziedzies? Tad pierādiet un sodiet!» Nav šaubu, ka pērkamie juristi tādu likumu būtu arī atraduši, tomēr viņiem par nepatikšanām Bairona dzejnieka slava un popularitate auga nesalīdzināmi straujāk par viņa politisko «neslavu». Tomēr dzīvot Anglijā Bairons vairs nevarēja. 1816. gadā viņš bija spiests atstāt dzimteni un tanī nekad vairs neatgriezās.

Tā valdošās aprindas izolēja Bironu politikā, izpostīja viņa personīgo dzīvi, padzina no dzimtenes, tomēr no viņa īstā cīņas lauka — dzejas izraidīt Bironu nevienam nebija pa spēkam. Dzeja turpmākā Bairona dzīvē kļuva par viņa cīņas galveno tribini.

Apskatot tos daiļdarbus, ko Bairons radīja pirms emigracijas, pirmām kārtām jāmin poemas, kuras dēvē par romantiskām «Austrumu poemām», lai gan ne visās šajās poemās darbība risinās austrumos. Šīs poemas radušās tad, kad brieda Bairona konflikts ar Anglijas valdošo sabiedrību, kad realajā dzīvē viņš nevarēja atrast atbalstu un viņa sabiedriskā cīņa un idejiskie meklējumi bija nonākuši strupceļā. Līdz ar to «Austrumu poemas» atspoguļo Bairona garīgo krizi, visas tās iekšējās pretrunas, no kurām viņš toreiz veltīgi centās atbrīvoties.

Pie tā saucamo «Austrumu poemu» cikla pieder «Džauns» (1813.), «Līgava no Abidosas» (1813.), «Korsars» (1814.), «Lara» (1814.), «Korintas aplenkšana» (1816.) un «Parizina» (1816.). Šīm poemām ļoti dažāds saturs, bet vienveidīga kompozicija un vienveidīgs varonis,

kas tikai katru reizi savādāk nosaukts. Viņš nav vairs pasivais, dzīvē vīlies vērotājs, bet mūžīgais cīnītājs, kas nezināmu konfliktu dēļ pametis «civilizēto pasauli». Būdams stipras gribas cilvēks un nevaldāmu dziņu pilns, viņš ir bezgala vientuļš un naidīgs «ļaužu pūlim». Korsars Konrads, dumpinieks Lara, noslēpumainais sveštautietis Džaurs — viņi visi ir pieteikuši karu sabiedrībai ne uz dzīvību, bet uz nāvi. Tomēr Bairons neatklāj lasītājam ne šā kara cēloņus, ne mērķi. Stichisks, anarchistisks protests «vispār» skan šajās poemās, kur darbība izvēršas galvenokārt eksotiskos austrumu apstākļos. Pesimisma un negacijas spēks šeit pausts ar apbrīnojamu dzejisku pacēlumu, kas savā laikā saviļņoja un aktivizēja. Turpretim padomju lasītājs šodien nevar nesaskatīt Bairona varoņu un viņu buržuaziski individualistiskā protesta romantisko pārspīlētību.

Arī «Austrumu poemu» valoda mūsu dienās jau mazliet novecojusi, taču visumā tā ir krāšņa, bagāta, dziļi emocionala un var būt ļabs piemērs talantīgi lietotiem valodas līdzekļiem romantisma metodē, kurā Bairons sasniedzis izcilu formas meistarību.

1815. gadā Bairons publicēja dzejoļu ciklu «Ebreju melodijas». Arī te, tāpat kā «Austrumu poemās», autors pauž traģiskās vientulības noskaņojumu. Taču, kaut arī «Ebreju melodijās» tipizēti rādīts vienas atsevišķas tautas liktenis, tās brīvības centieni un naids pret apspiedējiem, šā cikla pamats ir idealistisks, jo autors par vēstures virzītāju spēku uzskata dieva gribu, kas gāž tiranus un dāvā brīvību.

Šai pašā laikā radies arī t. s. Napoleona dzejoļu cikls, kurā autors pauž savas simpatijas pret Napoleonu. Tikai pēdējā — «Odā no franču valodas» viņš atsakās no Napoleona idealizacijas, uzsverot, ka tautas interesēm ir naidīgs jebkurš tirans, arī Napoleons.

Visumā Bairona šā perioda lirika raksturīga ar savu vienkāršību, dabiskumu, dzejisko skaistumu un atšķiras no tā laika reakcionaro romantiķu jūtu apdzejojumiem tieši ar to, ka tā cieši saistīta ar realo dzīvi un ar apbrīnojamu dzejas spēku cildina cilvēku, izteic viņa domas, jūtas, ilgas un centienus.

1816. gadā Šveicē, kad emigranta vientulība Bironu noveda visdziļākā pesimismā un individualismā, viņš iepazinās un iedraudzējās ar slaveno angļu dzejnieku Persiju Šelliju (1792.—1822.), kas atšķi-

rībā no Bairona gan nebija iesaistījies aktivā politiskā cīņā, bet par demokratiskajiem, pat republikaniskajiem uzskatiem neilgi pirms Bairona arī tāpat bija izraidīts no dzimtenes. Abus dzejniekus vienoja kopīgs ienaids pret reakciju un kvēlā brīvības mīlestība, bet šķīra toreizējais Bairona pesimisms. Tomēr šo pesimismu drīz vien uzvarēja gaišā optimisma pilnais revolucionarais romantiķis Šellijs, kas politiskajos uzskatos bija konsekventāks, redzēja tālāk un labāk nekā Bairons. Sākās sirsnīga draudzība, kas nepārtrūka līdz Šellija agrajai un traģiskajai nāvei. Šveicē Bairons nodzīvoja līdz 1817. gadam. Šai laikā bez «Čailda Harolda svētceļojuma» trešās daļas radušies arī daudzi citi nemirstīgi daiļdarbi, piemēram: kaujinieciskā «Dziesma luditiem» (1816.), liriskā drama «Manfreds» (1817.), poema «Šiljonas gūsteknis» (1817.) un tai līdzi skanošais «Sonets Šiljonas cietoksnim», «Stances Augustei» (1816.), spēcīgais dzejolis «Prometejs» un daudzi citi. 1817. gadā Bairons pārcēlās uz Italiju.

* *
*

Reizē ar jauniem dzīves apstākļiem un dzejnieka personības attīstību Bairona daiļrade ievirzījās jaunā periodā. Tas aptver laika posmu no 1817. gada līdz Bairona mūža beigām un ir iezīmīgs ar anarchistiskā individualisma pārvarēšanu, aktivu piedalīšanos tautas brīvības cīņā un ar realisma ienākšanu Bairona daiļradē.

Itālijā Bairons ieradās tai laikā, kad tās ziemeļu daļu bija okupējusi Austrija, bet centrālā un dienvidu daļa bija saskaldīta sīkās feodalās despotiskās valstiņās. Dzejnieks divus gadus nodzīvoja Venecijā, nereti ceļoja pa Itāliju, pēc tam 1819. gadā apmetās Ravenā. Te sākās visaktivākais Bairona darbības laiks gan sabiedriskajā cīņā, gan daiļradē. Itālijā dzejnieks iesaistījās karbonaru slepenajā sazvērestībā, kuri gatavojās bruņotai sacelšanai un Bairona mītni izlietoja kā vienu no ieroču glabātavām, 1820. gadā «Stancēs» Bairons atklāj savu nostāju: «Ja par brīvību dzimtenē karot nav ļauts, citur, kaimiņu zemē, to dari.» Itāliešu revolucionaro kustību viņš atbalstīja arī materiali, ziedojot visus savus ienākumus, kādus deva literarā darbība. Pēc neveiksmīgās sacelšanās 1823. gadā, kad organizacija tika sagrauta, Bairons izglābās no represijām, pateicoties vienīgi tam

apstāklim, ka viņš bija angļu lords un visā pasaulē slavens dzejnieks. Tad grieķu nacionālās neatkarības cīņas komiteja nosūtīja pie Bairona specialu delegaciju ar uzaicinājumu aktivi piedalīties grieķu tautas atbrīvošanās cīņā no turku jūga. Par Grieķiju Bairons interesējās jau zēna gados: antikās Helladas māksla un tās ļaužu varonība viņu vienmēr dziļi saviļņoja; viņa mīlestība uz šo zemi nostiprinājās viņa pirmā ceļojuma laikā; viņa pielūgšanas tēls bija Prometejs, kas cilvēku labā nebija baidījies pat nostāties pret dieviem. Bairons ar sajūsmu atsaucās uzaicinājumam, pārdeva savus atlikušos īpašumus Anglijā, ar saviem līdzekļiem apbruņoja veselu grieķu kaujas nodaļu un ieradās Grieķijā ar kara kuģi, kas bija apbruņots par viņa naudu, lai nostātos nemiernieku priekšgalā. Bet aktivās kaujās viņš nepaspēja piedalīties, jo saaukstējies smagi saslima un negaidīti mira Misolungos 1824. gada 19. aprilī.

Ir saglabājies nostāsts, ka Bairons pirms nāves ar lepnumu teicis: «Grieķijai es esmu atdevis savu laiku, naudu un veselību. Ko tai varu vēl dāvāt? Tagad atdodu savu dzīvību.»

Bairona pāragrās nāves ziņa aplidoja visu pasauli, sāpīgi atsaucoties visu progresivo cilvēku sirdīs. Raksturīgi, ka krievu dzejnieks un dekabrists K. Riļejevs uz šo ziņu atsaucās ar dzejoli «Bairona nāves gadījumā». Tanī izteikts pārmetums liktenim par Bairona nāvi un parādīts, ka par to raud visi brīvības un Helladas draugi, bet priecājas vienīgi tirani un vergi.

Bairona sirdi apglabāja Grieķijā. Šī diena visā zemē bija izsludināta par nacionalu sēru dienu. Turpretim Anglijā Bairona mirstīgām atliekām nedeva vietu Vestminsteras katedralē, kur guļ ievērojamākie angļu rakstnieki. Bairons apglabāts vienkāršajā Haknal-Torkardas ciema kapsētā. Vestminsteras biskaps baznīcas noraidījumu attaisnoja ar to, ka Bairons savos sacerējumos esot vērsies pret Kristu un tādēļ «ar savas dzejas skaistumu un spēku bīstams padomdevējs jaunatnei».

Bairona daiļrades pēdējais periods laika ziņā bija ļoti īss, toties kvantitativi un kvalitativi ārkārtīgi bagāts. Šai laikā viņš sacerēja «Čailda Harolda svētceļojuma» ceturto daļu un savas ievērojamākās liroepiskās poemas: «Taso» (1817.), «Mazepa» (1819.), «Dantes pravietojums» (1821.), «Sala» (1823.); uzrakstīja virkni dramaturģisku

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA
030604621

darbu: traģedijas «Marino Faliero» (1821.), «Divi Foskari» (1821.), «Sardanapals» (1821.), misterijas «Kains» (1821.) un «Debess un zeme» (1822.), dramu «Verners» (1822.), komisko poemu «Bepo» (1818.), politiskās satiras «Īrijas avatara» (1821.), «Pastarīšiesas vizija» (1822.), «Bronzas laikmets» (1823.) un citus sīkāka apmēra darbus un, beidzot, savu lielāko un labāko darbu — poemu «Don Žuans».

Šie darbi jau ir dziļāki, saturā noteiktāki un asāki par iepriekšējiem. Tas izriet no autora sabiedriski politisko un mākslinieciskō uzskatu attīstības. Izsekojot Bairona daiļrades idejiski mākslinieciskās attīstības vadošajai līnijai, sākot ar «Austrumu poemām», redzam, ka dzejnieka attiecībās pret savu varoni novērojamas zīmīgas pārvērtības. Jau «Austrumu poemu» cikla pēdējos darbos («Korintas aplenkšanā», «Parizinā») iezīmējās romantiskā varoņa — izcilas personības kritiska pārvērtēšana: Bairons varoņa raksturā sāka izcelt egoistiskās, pretsabiedriskās un cietsirdīgās īpašības (Alpa un Azo tēlā). Jau Konrads («Korsarā») apgalvo, ka labāk būt par čūsku nekā tārpu. Galējā individualisma spožums sāka bālēt «Manfredā», kas sacerēts pēc ceļojuma pa Bernes Alpiem. Poemas varonis grafs Manfreds — noslēpumains kalnu pils īpašnieks, spēcīgs un gudrs cilvēks, apbruņots ar pārcilvēciskām spējām un dziļām zināšanām, tomēr nespēj saprast savas eksistences jēgu; nevar atrast dvēseles mieru un aizmirstību. Lepnais vientulis nonācis galīgā strupceļā, no kura nav spējīgs izkļūt.

Traģedijā «Sardanapals» Bairons jau nosoda individualismu un egoismu. Te izvirzīta problema par sadursmi sabiedrisko pienākumu un personīgo interešu starpā. Ķēniņš Sardanapals ir neierobežots valdnieks. Viņa dzīves devize: «Ēd, dzer un mīli, viss pārējais nav knipja vērts.» Uzdzīvē un baudās viņš aizmirst valsts lietas, noved valsti līdz sabrukumam un beidzot pats krīt par upuri savai bezdarbībai un egoistiskajai izlaidībai.

Un savās pēdējās poemās Bairons veido jau pavisam jaunus varoņus — pasaulslavenās «titaniskās personības» (nevis «demoniskās»). To veidošanu Bairons aizsāk — gan vēl neskaidri — jau dzejolī «Prometejs» (1816.) un poemā «Dantes pravietojums» (1817.), sevišķi pēdējā, kur viņš saviļņots runā arī par dzejnieka uzdevumu un pesimistiski — par viņa likteni:

Ne tas ir dzejnieks, kas par tādu saucas.
Ko nozīmē radīt? —
Ar necilvēcisku drosmi iekarot debesis,
Kļūt jaunu cilvēku jaunajam prometejam,
Ar dievišķu uguni apveltīt viņus.
Un tad tikai saprast, ka ar ciešanām
Pasaule atmaksā labdariem.

Misterijā «Kains» (1821.) Bairons pie šās problemas atgriežas atkal, tikai šoreiz tā iegūst jaunu skandējumu. Izmantojot bībeles sižetu, Bairons atsakās no tā tradicionalā traktējuma: varonis nav vis lēnprātīgais Ābels, bet dumpinieks Kains. Viss daiļdarbs ir brīvības mīlestības patosa caurausts, izaicinājums baznīcai, «dievišķās gudrības un taisnības» apšaubījums un kritika ar skaidri izteiktu antireliģisku tendenci. Lucifers — jaunais gars, kura vārds tulkojumā nozīmē gaismas nesējs, attēlots kā savdabīgs debesu sferu dumpinieks. Kains — dziļu pārdomu cilvēks, kas risina jautājumus: kādēļ radīta pasaule? vai pasaules esamības pamati ir taisnīgi? kāpēc dzīvē tik daudz sāpju, ciešanu un skumju? utt. Dievs te attēlots kā despotisks spēks, cilvēki kā padevīgi vergi. Viņiem pretim nostādīts Lucifers un Kains kā nepadevīgie un protestējošie dumpinieki.

Tai laikā Bairons radīja arī tādus daiļdarbus, kur varoņiem nav ne vēsts no tik parastās romantiskās izcilības, piemēram, poemās «Mazepa», «Šiljonas gūsteknis» u. c. Te varoņi ir parasti cilvēki, kas darbojas parastās dzīves realos apstākļos. Poemas «Šiljonas gūsteknis» varonis ir vēsturiska persona — Šarls Bonivars, kas dzīvojis XVI gadsimtā. Tas bija Ženevas republikas pilsonis, drosmīgs patriots, viens no sava laika izglītotākajiem cilvēkiem. Aizstāvot Ženevas neatkarību, viņš krita gūstā un 7 gadus iekalts ķēdēs smaka Šiljonas pils pagrabos.

Politiskajā satirā «Īrijas avatara» jau pats vārds «avatara» slēpj sevī asu izsmieklu, jo senindiešu mitoloģijā ar to apzīmēja dieva iemiesošanos cilvēkā. Bairons šajā satirā zobojas par Anglijas karaļa Georga IV («ceturtais muļķis, kas nes tādu vārdu») viesošanos Īrijā, kuru viņa karaspēks bija daudzreiz slacījis ar tās dēlu asinīm. Dzejnieks ieteic īriem ar šo «dievu cilvēka izskatā» rīkoties kā ar mežonīgu vilku, atgādinot viņiem, ka brīvība iegūstama vienīgi kaujā.

«Bronzas laikmetā» Bairons atmasko Eiropas reakciju, kura apvienojusi visus savus spēkus tā saucamajā «Svētajā savienībā», lai apspiestu brīvību mīlošās tautas. Spēcīgi izskan nobeigumā lielais prieks par tautu atbrīvošanās kustības straujo kāpinājumu. «Pastartiesas vizijā» dzejnieks pienaglo pie kauna staba reakcionaro angļu dzejnieku R. Sautiju, kas savu spalvu pārdevis varmākam — Anglijas karalim. Reizē šī satira ir Sautija odas parodija. Sitot kalpu, Bairons reizē mērķē uz viņa kungu.

Redzams, ka Bairona varoņa tēla evolucija iezīmē autora daiļrades virzīšanos no romantisma uz realismu. Varonim pamazām sāk zust tradicionalais romantiskais mirdzums, pārcilvēciskums, izcilība, un tas, nonākot no saviem augstumiem zemes virsū, kļūst pilnīgi reals cilvēks.

Arvien spēcīgāk Bairona dzejā pēdējā periodā izpaužas satiriskās un realistiskās tendences. Ne velti M. Gorkijs (apcerējumā «Par īstenību») Bairona vārdu min blakus Sviftam, Rablē, Volteram, Heinem u. c., kuri «visi ir bijuši bargi un nevainojami patiesi valdošās šķiras netikumu atmaskotāji».

Reizē ar dzejas idejisko padziļināšanos pārveidojās arī Bairona lietotie izteiksmes līdzekļi, jo vairs nebija jāattēlo patetiskā stilā romantiski pārspīlētās un neapvaldītās dziņas. Pazūd hiperboliskie epiteti. Valoda kļūst skaidra, skopa un preciza. Arvien spilgtāk izceļas Bairona meistarības raksturīgākā iezīme — enerģiskais lakonisms. Tēlu zīmējums kļūst arvien noteiktāks, detaļās pareizāks un smalkāks, liecinot par autora pieaugošām dzīves novērošanas spējām, par prasmi ne tikai redzēt, bet arī saredzēt. Mierīgajā episkajā stāstījumā bieži ieaužas trāpīgs humors un dzēlīga ironija, pat žultains sarkasms.

Kritiski pārvērtējis savu jaunības dienu romantismu, Bairons tomēr no romantikas pilnīgi neatsakās. Politiskajā lirikā tā skan pilnā balsī pat viņa mūža pēdējos darbos, piemēram, dzejolī «Manā trīsdesmit sestajā dzimšanas dienā».

Lūzums Bairona daiļrades veidošanās procesā uz realisma pusi skaidri saskatāms jau komiskajā poemā «Bepo» (1817.), kurā autors parodē pats savas agrīnās romantiskās poemas. «Bepo» darbība izvēršas jautrā Venecijas karnevalā, ar vieglu un dzirkstošu humoru

iezīmējot to temu, kas vēlāk «Don Žuanā» tiek iemiesota visā pilnībā. Pats Bepo ir jūrnieks un tirgotājs, pasaules klaidonis, tomēr krasi atšķiras no «Austrumu poemu» noslēpumainajiem piratiem. Viņš ir pilnīgi realistiski zīmēts tēls, cilvēks, kas neatsakās ne no kādiem līdzekļiem, ja vien var kaut ko nopelnīt. Poemā «Bepo» eksotisko zemju apraksts, kuras apceļojis Bepo, meistariski mijas ar asprātīgiem ikdienas dzīves tēlojumiem, raiti ritošie dialogi — ar autora atkāpēm, dziļas pārdomas — ar kodīgu izsmieklu, episkais — ar lirisko. Viss tas mobilizēts, lai atmaskotu angļu buržuaziju visā tās kailumā un savu pilnīgāko sintezi sasniedz vēlāk, kad Bairons sacerējis savu lielāko, labāko un pēdējo daiļdarbu — poemu «Don Žuans».

«Don Žuans» īstenībā ir romans dzejā. Pie tā Bairons strādāja no 1818. gada septembra līdz pašai nāvei. Romans pārtrūkst 17. dziedājuma sākumā. Pat nepabeigtā veidā tas uzskatāms par Bairona daiļrades kalngalu. Vispirms tas pārsteidz jau ar savu — A. Puškina vārdiem izsakoties — «šekspiriski enciklopedisko» dzīves materiala aptvērumu. Darbība risinās XVIII gadsimta beigās, tomēr skaidri atspoguļo Bairona laika dzīvi un problemas. Vairāk nekā 16 000 dzejas rindās autors ved lasītāju no Spānijas uz kādu Egejas jūras salu, no turienes turku sultana galmā, pēc tam liek kopā ar Suvorovu piedalīties kaujās un ieņemt Izmailas cietoksni, tad dzīvot Katrinas II laika Pēterburgā un beidzot Londonas salonos.

Lasītāja acu priekšā nostājas vesela tēlu galerija: visdažādākās tautības, profesijas, izskata un rakstura personas, pozitīvās un negatīvās. Visu šo tēlu, ainu un notikumu daudzveidību autors sasaista kopā ar sižeta vadošā pavediena palīdzību — ar jaunā spāņu muižnieka Žuana piedzīvojumu aprakstu. Don Žuana tēlu, kas savā laikā izraisīja tādu vispasaules dižgaru kā Puškina, Moljera, Čaikovska, Mocarta u. c. interesi, Bairons veido ne kā melancholisko vērotāju Čaildu Haroldu, ne arī kā demonisku varoni. Don Žuans ir vienkārši lāga puisis, diezgan vieglprātīgs un temperamentīgs, bet ne muļķis, labs biedrs un, ja vajadzīgs, tad arī drošsirdīgs karavīrs. Kaprizais gadījums viņu mētā no viena piedzīvojuma otrā, dodams iespēju autoram bagātīgi atspoguļot dzīves visdažādākās parādības un problemas. «Gandrīz viss «Don Žuans» — tā ir vai nu manis paša,

vai citu man pazīstamu cilvēku realā dzīve,» tā šo savu daiļdarbu raksturo Bairons kādā vēstulē. Šī poema līdz mūsu dienām nav zaudējusi savu svaigumu un aktualitati, kas ir autora mērķtiecīgā, satiriskā asuma nopelns.

Ar indīgu sarkasmu Bairons «Don Žuanā» grauj gan Austrumu despotismu, gan Rietumu tiraniju, norauj masku svētuļiem, šausta dižciltīgos, vēršas pret kronētiem valdniekiem, arī pret «nekronētiem karaļiem» — Eiropas baņķieriem, atklāj to, ka Eiropas politisko notikumu virzošais spēks ir finansu operacijas. Savu pēdējo, bet visgraujošāko triecienu Bairons vērš pret aristokratiski buržuazisko Angliju, ko nosauc par alkatīgo tirgoņu, cietsirdīgo fabrikantu, klīrīgo liekuļu zemi, kolonialo lielvalsti — tautu apspiedēju.

Ar šo idejiski un mākslinieciski augstvērtīgo, nemirstīgo daiļdarbu Bairons nostājas uz realisma ceļa. Bairona tālākās gaitas realisma virzienā pārtrauca negaidītā nāve. Turklāt svarīgi atzīmēt, ka, pēc paša autora paredzējuma, romanam vajadzēja noslēgties Francijas buržuaziskās revolucijas laikā un Don Žuanam mirt uz barikadēm cīņā par Francijas brīvību. Autors šo nodomu nepaguva realizēt, taču arī jau uzrakstītajā poemas daļā viņš parādās kā revolucionarās cīņas apliecinātājs.

* *
*

Lielā angļu revolucionarā romantisma dzejnieka dzīve bija dziļi traģiska. Atrāvies no savas šķiras, vientuļš savā cīņā un meklējumos, neatradis vēl nenobriedušajā masu revolucionarajā kustībā atbalstu, Bairons nonāca līdz bezcerīgam pesimismam. Viņa kļūdas un maldi radušies tādēļ, ka sava laika vēsturisko apstākļu dēļ viņš nevarēja iedomāties citādāku sabiedrības pārveidošanas ceļu kā vienīgi buržuazisko revoluciju. Jaunās šķiru cīņas formas toreiz bija vēl tālajā nākotnē.

Anglijas valdošā šķira ienīst un baidās no 132 gadus atpakaļ mirušā dzejnieka kā no dzīvā, jo Bairons tai ir bīstams vēl šodien. Anglijas vidusskolas audzēkņus ar viņa daiļradi neiepazīstina. Anglijas augstskolās Baironu deklarē par novecojušos un otršķirīgu

dzejnieku, atzīmējot vienīgi viņa sasniegumus dzejas tehnikā un izceļot viņa dzejas saturā bezcerīgo pesimismu, kā arī anarchistisko individualismu, t. i., to, ko buržuaziskā pseidozinātne apzīmē ar jēdzienu «pasaules skumjas». Reakcionārā literatura koncentrē lasītāju uzmanību uz Bairona personīgās dzīves notikumiem, mīlestības piedzīvojumiem utt., vairāk apmelojot nekā palīdzot izprast lielo dzejnieku.

Mēs cienām Bironu par to, ka viņš nesatricināmi ticēja tautas nenovēršamai uzvarai cīņā par brīvību, ka viņš jūtīgi uztvēra un no visas sirds juta līdzi strādnieku šķiras pirmajiem protestiem. Tieši pie šās šķiras viņš griezās ar aicinājumu uz revolucionaru darbību («Dziesmā luditiem»). Kaut arī Bairona iznīcinošā kritika bija vērsta galvenokārt pret buržuazijas atsevišķiem pārstāvjiem un tās dzīves atsevišķām parādībām, nevis pret visu buržuaziskās sabiedrības sistemu, tomēr viņa dzeja dažkārt deva vispārinājumus. Bairons savas satiras labākos idejiskos un estetiskos sasniegumos prata ar trāpīgiem sitieniem graut kapitalistiskās dzīves īstenību. Viņš nedzejoja dzejas dēļ, bet uzskatīja to par cīņas ieroci un kādu savu epigramu, kas vērsta pret Anglijas valdību, zīmīgi nosauca par «rokas granatu».

Bairona kaujinieciskā un meistariskā dzeja dzīvo vēl šodien, jo tajā joprojām skan kvēls un aizraujošs aicinājums uz cīņu, uz darbību.

JĀNIS FRĪDE

L I R I K A

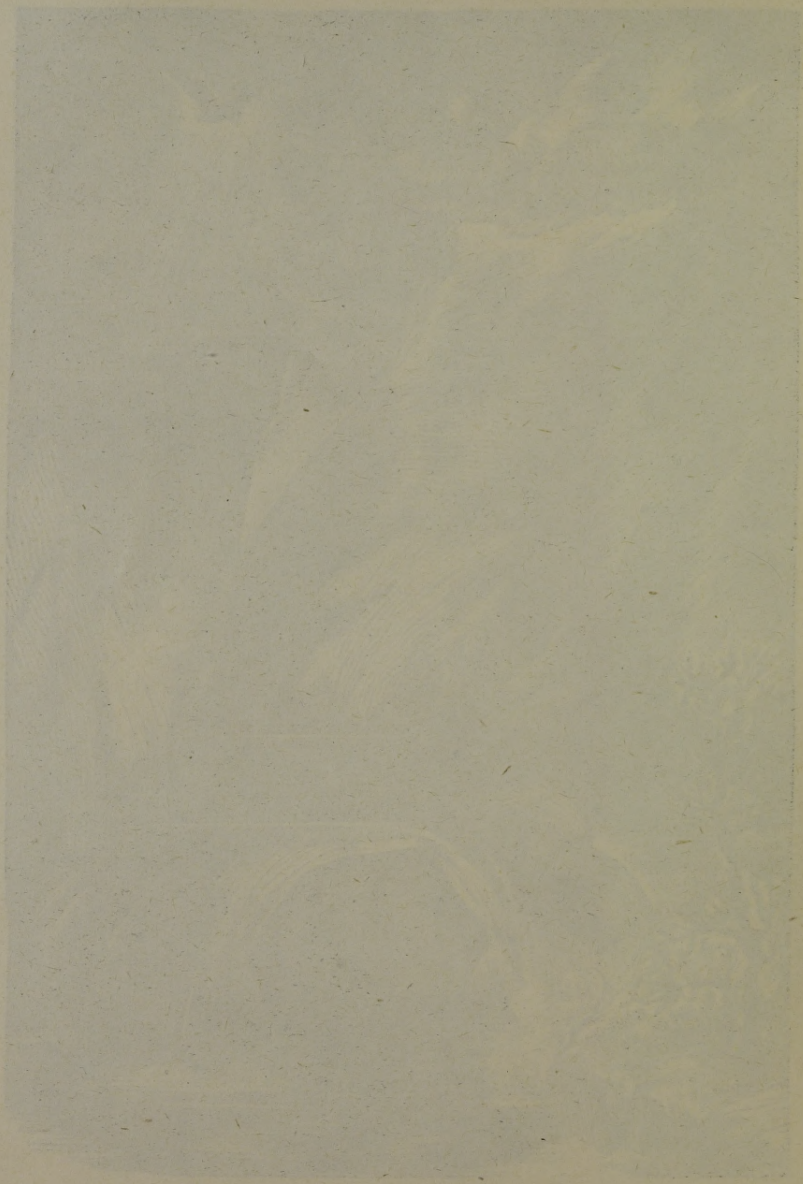

LOK-NA-GARS[1]

rom ziedošie dārzi un ainavas klusās,
Jūs greznībai ļautas, jums skarbuma bail —
Man atstājiet klintis, kur sniegus redz dusam,
Kur sirdis vēl mīlai un brīvībai gail!
Aizvien, Kaledonija, solos es mīlēt
Šīs virsotnes drūmās, ko negaisi skar,
Pēc krācēm es alkstu un ezeru dzīlēm,
Es ilgojos tevis, mans Lok-na-Gar!

Te rod manas pēdas, te bērnībā gāju
Ar apmetni plecos, vai vakars, vai rīts,
Par varoņiem seniem es atmiņas krāju,
Zem priedēm te klīzdams, kur krēslība mīt.
Es negriezos mājup, pirms apbeda dienu
Jau polarās zvaigznes tālmirdzošais stars,
Bet senteiksmas tavas — tās sirdī arvienu
Man glabāsies, sirmais mans Lok-na-Gar.

Jūs mirušo ēnas, jūs balsis no tāles,
Vai tiešām jūs dzirdu šais vējos, kas elš?
Lūk, varoņi traucas, kur sniegainās gāles,
Kāds varens un līksms ir vētrās to ceļš!
Pār kalniem kāpj migla un mutuļiem veļas,
Drīz visu māc ziemas saltledainais svars,
Šķiet, sentēvu stāvi gan saļimst, gan ceļas,
Dej viesuļos tavos, mans Lok-na-Gar.

Un nebija jausmas, ne zīmes, kas teiktu,
Ko pārdrosmes auļos jums zaudēt vai sniegt.
Kulodenas klintis jūs redzēja beigtus,
Bij uzvaras vainags jums laupīts un liegts.
Kas nebijās nāvi un uzveica briesmas,
Nu Bremara alā šeit atdusēt var.
Par jums tauta rada jau varoņu dziesmas,
Mūžmūžos tām atbalso Lok-na-Gars.

Daudz pagājis gadu, kopš prom es no tevis,
Daudz aizritēs gadu, pirms redzēties mums,
Gan ziedu un zaļumu tu man maz devis,
Sirds tomēr arvienu pēc tevis vēl skums.
Ai Anglija, skaistums tavs garlaicīgs šķietas,
Kam dvēselē tvēries tāls virsotņu stars —
Baltsniegainās kraujas, pret debesīm slietas,
Un drūmais tavs lepnums, mans Lok-na-Gar.

1806.

* * *

Es gribu būt kā bērns bez rūpju,
Kurš tāīā kalnu alā mīt,
Vēl ļauties viļņiem, lai tie šūpo,
Un straumēm, kas pār kraujām krīt.
Zūd sakšu lepnums drūmi smagais —
To brīvei piedzimušais nīst!
Man mīļāks klinšu paugurs ragains
Un bangas, kas pret krastu plīst.

Ņem, laimes dieve, vārdu grezno,
Ņem visu, kas man velti dots,
Es lādu luteklību glezno,
Un pazemība šķiet man sods.
Dod atpakaļ man kalnus dārgos,
Kur mana bērnība vēl mirdz,
Un okeana viļņus bargos —
To visu karsti alkst man sirds.

Nav daudz man gadu, tomēr jūtu,
Še viss ne tā, kā vēlos to —
Kam nāves stundu tā jau grūtu
Vēl melnas ēnas aptumšo?
Ar sapni sastapos es smaidīgs,
Tas šķita svētlaimības gūsts —
Ak patiesība, stars tavs naidīgs,
Kam dzīvei pamodina mūs?

Ko mīlēju — tie izklīduši,
Un draugu nav, lai cik man žēl.
Kad cerības mēs zaudējuši,
Tad atliek vientulība vēl.
Uz mirkli svētku brīdī skaļā
Var aizmirst to, kas draud kā lāsts,
Bet vēlāk sāpes būs tev daļā
Un vienatnības rūgtais stāsts.

Ar riebumu šais sejās raugies,
Kad izgaist dzīru skurbums velts, —
Tie nav ne naidnieki, ne draugi,
Tos pievelk slava, vara, zelts.
Vien dodiet dažus draugus īstus,
Kas vienādi ar mani jūt —
Es bēgšu pusnakts priekus nīstos
Sev tikai vārdos laimi gūt.

Un sieviete visskaistā, labā,
Mans mierinājums, dārgums, viss,
Vai tiešām sirds jau ledu glabā,
Ja man pat smaids tavs apnicis! —
Bez nopūtas prom devies būtu,
Šai greznā burzmā nesaprasts,
Lai vienkāršībā mieru gūtu
Vai iedomātos, ka tas rasts.

No ļaužu mītnēm tālu bēgtu,
Ne nīzdams tos, bet mīlēdams,
Lai sirdī drūmos kalnus slēgtu,
Jo drūmums sirdij patīkams.
Man spārnus, spārnus dodiet drošus,
Kas ērgli tuvāk ligzdai nes,
Tad debess velvē aizlidošu,
Un mieru, laimi gūšu es.

1806.

ROMANTIKAI

Tu zelta sapņu karaliene
Un bērnišķīgo prieku feja,
Sen apnikusi vienmēr viena
Man tavu bērnu vieglā deja.
Tavs mistiskums ved mani bojā,
Ir važas jāsarauj — to jūtu.
No tavas valsts es eju projām,
Lai Patiesībai tuvāks kļūtu.

Cik tomēr salda sapņu vara,
Cik grūti ardievas tai sacīt,
Ik nimfu kas par dievi dara
Ar nemirstīgu staru acīm,
Pa Fantazijas takām klīstot,
Kas krāsām piešķir daudzveidību,
Pat smaidus sievišķos vērš īstus,
Bet jaunavām liedz iedomību.

Vai tiešām pietiek iziet laukā
No tavas mākoņhalles skaistās,
Lai zustu Piladess[1] ik draugā
Un dāmās silfu[2] daiļums gaistu?
Vai pamest līksmām garu ciltīm
Mums gaisa mītni brīnišķīgu?
Vai redzēt sievietē tik viltu,
Bet draugos — patmīlību sīku?

Lai arī kauns, ar žēlām jaužu —
Tavs varas laiks pār mani beidzies.
Drošs vecos nolikumus laužu,
No tevis atvadīties steidzos.
Ir muļķība — grimt vienā skatā,
Tur tikai patiesību jaudāt,
Ļaut vieglprātībai sevi vadāt
Un tad par vieglprātību raudāt!

Prom, Romantika, ceļš man dodas
No tava galma, tava galda,
Kur nedabiskums augstu godāts
Un trausla Juteklība valda,
Kur asaras redz straumēm plūstam
Par iedomām, par māņu ainām,
Kur akli mēs pret citiem kļūstam,
Pret brūcēm īstām, asiņainām.

Es kluso Līdzjūtību cildu,
Ar ciprešzariem izrotātu,
Tās pavēles es tagad pildu
Un gudro, atsaucīgo prātu.
Lai daiļo elfu koris sērais
Nāk apraud biedru pazaudētu,
Kas, bijīgs tavā tronī vēries,
Vairs netura to sirdī svētu.

Tu draudzīgā un dārgā feja,
Kas raudāt gatava par niekiem,
Var sāpēs nobālēt tev seja
Un tūlīt atmirdzēt aiz priekiem —
Vai sajutīsi par to žēlas,
Kas pametis ir maigo svītu,
Par bardu bērnišķo, kas vēlas,
Lai tavas atmiņas to vītu?

Ardievu, mīļā cilts, ardievu!
Mums jāšķiras uz laikiem ilgiem.
Es redzu bezdibeņa rievu
Ar tvaikiem kūpošiem un zilgiem,
Sviež bangas pretī klinšu sienai
Jau aizmirstības atvars kļūmais —
Tur jums un jūsu karalienei
Kaps veras mūžīgais un drūmais.

1806.

RINDAS, KAS RAKSTĪTAS ZEM VĪKSNAS HAROVAS[1] KAPSĒTĀ

Mans senais koks, tev zari skumjās līkst,
Bet saules kaismē skaidrā zilgme tvīkst.
Es viens te sēžu, kur ar draugiem iets,
Pa zaļo mauru līksmām kājām skriets.
Nu tālumā tie izklīduši sen,
Varbūt šurp ilgas arī viņus dzen.
Klīst takās klusajās man neapnīk,
Un tavas šalkas sērīgās man tīk,
Tu sirmā vīksna. Tavā ēnā te
Man iztēlojas cita pasaule.
Kā senāk atlaižos zem tevis gurds.
Kur kvēlums agrākais, kas bija kurts
Reiz dvēselē? Vējš zaros negrib rimt,
Liek pagājībai atkal krūtīs dzimt,
Ik lapas trīsmā it kā čukst un māj:
— Tver katru sveicienu, pirms elpa stāj!

Kad stingais saltums dzīvās krūtis skars
Un kaisles dzisīs, zudīs rūpju svars,
Man dažreiz licies — būs šis brīdis maigs,
Cik vispār patikt var mums nāves vaigs, —
Un kāda akmens celle, vienkāršs kaps
Par klusu mūža mājokli man taps
Te, kur jau agrāk kavējies es daudz, —
Ar tādu sapni lai man nomirt ļauts.
Tai vietā dusēšu, kur mīļš man viss,
Kur manu bērnu dienu sēdeklis,
Kur līksmots, smiets un rūgtās bēdās plakts,
Zem vīksnas šīs uz laiku laikiem rakts.

Un zeme draudzīgā te mani skaus,
Kur smiltīs slēpts mans soļu gājums gauss.
Te palikšu ar visu, kas man svēts,
No nedaudziem vēl skumji pieminēts,
No bijušajiem draugiem apraudāts,
Bet visu citu aizmirsts, nezināts.

1807.

ATVADU JŪTĪS

Atvadu jūtīs
Kad stāvējām mēs,
Iesmeldza krūtīs
Man šķiršanās vēsts.
Nebiju radis,
Ka asaras plūst...
Jutu, uz gadiem
Mums jāšķiras būs.

Jutu, kā rasa
Pār seju man krīt,
Salta un asa
Kā sāpes, kā spīts.
Tavs zvērests, ko devi, —
Tukšs solījums vien:
Es dzirdu — par tevi
Tau runā ikviens...

Šie vārdi tā nomāc
Kā kapsētas zvans,
Un neviļus domās
Bij jānodreb man:
Kaut šķiramies abi,
Kaut asaras rit —
Bet tevi tik labi
Vairs nepazīs cits!

Mēs tikāmies zagšus —
Vēl tagad sirds jūt,
Cik mirkļu, cik nakšu
Gan kopā nav būts!
Pēc gadiem ko sacīt
Sirds tiekoties spēs? —
Ar asarām acīs
Tad klusēsim mēs.

1808.

KĀDĀ ALBUMĀ MALTĀ IERAKSTĪTĀS RINDAS

Kā neviļus mūs saviļņo
Vārds, saltā kapakmenī kalts,
Tā skatienu tev domīgo
Lai saistīt spēj šis papīrs balts.

Un, ja pēc daudziem gadiem jau
Tu dzirdi, ka mans vārds vēl skan,
Tad zini, ka vairs manis nav
Un sirds te aprakta ir man.

1809.

GRIEĶU CĪNĪTĀJU DZIESMA

Uz priekšu, grieķu pulks!
Mums droši cīņā traukt,
Un senās slavas spulgs
Par varoņiem liek augt.

Uz priekšu! Naidnieks mūs
Grib atkal postā grūst, —
Lai viņa asins plūst
Zem kājām mums kā strauts!

Ar vīrišķību kvēlu
Mums turkus projām dzīt,
Lai brīvi mūsu dēli,
Lai vergu važas krīt!

No kapu tumšām sienām
Lai varoņēnas nāk!
Helladas senās dienas
Lai atkal dzīvot sāk!

Lai, cīņā saukts, ikviens
Mums blakus pulcētos!
Uz kalniem septiņiem
Lai pilsēta sāk most!

Uz priekšu! Naidnieks mūs
Grib atkal postā grūst, —
Lai viņa asins plūst
Zem kājām mums kā strauts!

Hei Sparta, lepnā Sparta,
Kam tevi miegs māc rāms?
Jel mosties, cīņas skarta,
Stāj blakus Atenām!

Kur Leonids, kas briesmās
Vienmēr bij drošs un ciets?
Vēl šodien senas dziesmas
Par viņa slavu dzied.

Viņš Termopilu kraujā,
Kur aiza kalnus šķir,
Pret persiem gāja kaujā,
Lai zeme brīva ir.

Ar trīssimt vīriem sīvi
Viņš aizā turējās.
Kā kalnu lauvas brīvi
Tie nomira pie tās.

Uz priekšu! Naidnieks mūs
Grib atkal postā grūst, —
Lai viņa asins plūst
Zem kājām mums kā strauts!

1811.

VĀRSMAS RAUDOŠAI MEITENEI

Nu, karaļmeita, raudi tu
Par senču kaunu, bojā eju!
Kaut viņu grēkus deldētu
Tās asras, kas tev rit pār seju!

Nu raudi! Remdē ciešanas!
Par mūsu posta salām raudi!
Un lai tev atmaksa ir tas,
Ka smaidīt kādreiz varēs ļaudis.

1812.

IET VIŅA SKAISTA

Iet viņa skaista tā kā nakts,
No padebešiem starojot.
Un viņas melnās acīs rakts
Ir viss, ko gaisma, tumsa dod:
Viss debess dzidrums, zvaigžņu sakts
Sev vietu viņas skatā rod.

Vai mirdzums to vai ēna skar —
Kļūst krāšņums cits, ko samanīt
Tais ogļu melnās cirtās var,
Tai gaišumā, kas sejā mīt,
Kur domas pauž, cik viņas gars
Ir tīrs un cēls, un gaismas vīts.

Uz vaigiem, kuriem mirdzums košs, —
Tik maigs, tik mierīgs un tik skaists
Tai atplaiksnī smaids uzvarošs;
Viss dzīves nemiers viņā gaist,
Bet, sirds ja mīl, — tad esi drošs —
Tā nevainīgās liesmās kaist!

1814.

AK, KĀDAS SKUMJAS DVĒSLĒ LEJAS...

Ak, kādas skumjas dvēslē lejas!
Jel ātrāk arfu rokās tver.
Lai tavu pirkstu straujā skreja
Kā sudrablāses skaņas ber.
Ja drūmais gars vēl atspirgt cer —
Šī dobjā smeldze spēku raisīs.
Ja acīs, miegs ko neaizver,
Būs asaras — tās līs un gaisīs.

Skar stīgas mežonīgā kvēlē
Un vairies, neatskan lai prieks.
Jo smago sirdi vieglot vēlos
Ar karstām raudām, dziesminiek.
Tai zudis līksmes jaukums liegs,
Jau ilgi deg tā sāpju liesmā.
Nu liktenis tai izšķirts tiek —
Tā bojā ies vai atdzims dziesmā.

1814.

TU RAUDI

I

Tu raudi — skropstās tumšajās
Dzirkst asaras un trīc;
Vēl skaidrākas man liekas tās
Kā rasas lāsē rīts.

Kad smaidi — safirs mirdzošais
Tev blakus pēkšņi tumst,
Pret liesmām, kas tev acīs kaist,
Bāl spožais debess jums.

II

Kad zemi pusnakts ēnas kļauj,
Riets atviz mākoņos,
Vēl ilgi sārtā blāzma skauj
Un liegi glāsta tos.

Un, dzīvē tumst kad vakars vēls,
Nekur vairs gaismas nav,
Vēl ilgi dvēselē tad kvēl
Man smaida atspulgs tavs.

1814.

IR TAVAS DIENAS BEIGUŠĀS...

1

Ir tavas dienas beigušās,
Tu biji dzimtās zemes dēls.
Vēl skan par tevi slavas stāsts,
Un atstaro tavs zobens kvēls.
Tu nāci varmācību gāzt
Un brīvību mums nesi cēls!

2

Kamēr mēs brīvi — sirdīs būs
Mums vārdi tevi cildināt!
Kaut kritis pats, bet vienmēr mūs
Vēl iedvesmo tavs spēks un prāts:
Mums tava asins dzīslās plūst,
Tu mūsu elpā esi klāt!

3

Kā cīņas sauciens skarbs un ciets
Tavs vārds lai mūs uz cīņu nes!
Lai dzimtā zemē dziesmas dzied
Par tavu nāvi meitenes!
Jo ne jau asaras mums liet —
Tās var uz tevi ēnu mest.

1814.

TU NEDUSOŠO SAULE!

Tu nedusošo saule — zvaigznes stars,
Ko asarainu drebam redzēt var!
Tev spīdot, tumsa melnāka vēl kļūst,
Šķiet, seno dienu prieks man pretī plūst;
Tā dzīves likstās pagātne mums mirdz,
Tik tavā bezspēcībā nesilst sirds;
Nakts skumjais stars! Tu, tālās gaismas šalts,
Cik dzidrs atmirdzi — bet, ai, cik salts!

1814.

VINDZORAS POEZIJA

Dzejojums par piemiņu Viņa Karaliskajai Augstībai Princim Reģentam, kas novērots stāvam starp Henrija VIII un Čarlza I šķirstiem karaliskajās kapenēs Vindzorā.

Zem velvēm zvērestlauzēji sen klus:
Bez galvas Čarlzs[1], bez sirds te Henrijs[2] dus.
Stāv scepternesējs cits starp viņiem, lūk.
Tam varas daudz, tik karaļvārda trūkst.
Bij tautai Čarlzs, bij Henrijs sievai ļauns,
Bet tagad atkal rodas tirans jauns.
Nav lemts to pīšļiem iznīcībā gaist,
Jo karaliskais vampirs atdzimst baiss.
Velts, kapi, jūsu nebeidzamais gūsts —
Ja Džordžs[3] no abu pīšļiem veidots kļūst!

1814.

PAR MUZIKU

Skaistākas par tevi laikam
Vairs nevienas nava;
Kā pār dzelmi dziesma maiga
Balss man atskan tava:

Vētrā bangot norimusi,
Rāmā jūra sapņo klusi,
Un kā, maigi ieaijājot,
Viļņi zuz, pie krasta stājot.

Mēness staru ķēdi pāri
Sviež pār dzīli plašo;
Un kā bērna elpa vāri
Jūra viegli dvašo.

Sirds šai mēness naktī zilgā
Tevi mūžam dzirdēt ilgo; —
Dziļām jūtām krūtīs vēlos
Pielūgt tavu daili cēlo.

1816.

STANCES AUGUSTEI

Kad viss ap mani kļuva tumšs
Un šķita, zūd pat prāta gaisma,
Kad cerības kā spīdums skumjš
Vien maldināja ceļā baismā;

Šais stundās visugrūtākās
Kad sirds man bija pilna moku
Un kad no manis novērsās
Pat draugi, nesniedzot vairs roku;

Kad zuda laime mainīgā
Un naida bultas mani dzēla,
Tu biji zvaigzne vienīgā,
Kas starodama tumsu šķēla.

Lai slava gaismai mirdzošai!
Kā sargeņģeļa acs tā modra
Pār mani vērās naktī šai,
Tik mīļa vizēja un spodra.

Bet mākonis kad tuvojās,
Lai tavus starus ēnā tītu,
Vēl skaidrāk liesma iedegās,
Lai tumsas varu atvairītu.

Lai tuvs vienmēr man ir tavs gars,
Tas māca man būt izturīgam,
Jo tev daudz vairāk ticēt var
Kā ļaužu runām nekautrīgām.

Tu stāvēji kā smuidrs koks,
Kas vētras brāzmas izturējis,
Kam zarus, kuri zemu plok,
Pār kapakmeni šūpo vēji.

Var vētra brāzties, lieti līt,
Es zinu, — bargākajā aukā,
Kad asaras kā lapas krīt,
Pār mani nolieksies tu jauka.

Bet tev un tavējiem paties
Būs sveša nāves elpa baigā,
Jo viņiem saule gaismu lies
Un tev visvairāk, mana maigā.

Kaut pagaist viltus mīla drīz,
Tu paliec allaž uzticīga,
Tev sirdī krietnums nezudīs,
Tev sirds, kaut maiga, pastāvīga.

Un, kad no visa es jau šķirts,
Lai tavai mīlai mūžam slava.
Jo pasaule, kur tāda sirds,
Pat man kā tuksnesis vairs nava.

1816. g. 24. jūlijā

PROMETEJS

Tu, Titan, esi raudzījies
Uz ļaužu audzēm mirstīgām,
Tu esi redzējis, cik tām
Bezgala grūti nākas ciest.
Un kādu algu guvi sev?
Ir tagad jācieš arī tev.
Pie klintīm važas tevi sien,
Un ērglis atlaižas arvien
Te tavas lepnās krūtis plēst
Un vaidu tev no lūpām dzēst,
Lai nopūta, ko dvesi tu,
Nevienam nedzirdama gaist,
Lai debesīs visaugstākais
Vairs tevi nesaklausītu.

Tev, Titan, lemts līdz galam zināt,
Kā griba spītē ciešanām
Un tevi mocīt patīk tām,
Jo tevi nevar iznīcināt.
Un tiranijas ienaids viss
Un nejutīgās debesis,
Kas, pašas sevi priecējot,
Gan celt, gan iznīcināt prot,
Arvien vēl tevi nesadzird
Un arī neatļauj vēl mirt.
Tu pieņem to, ko liktens liek.
Kad pērkons naidā briesmīgā
Ap tevi zibšņos plosījās,
Pret viņu skanēja tavs lāsts.
Tu nojauti, kam jānotiek,
Bet neatbildēji nekā.

Un, kaut gan klusu cieti tu,
Viņš dzirdēja sev spriedumu,
Un, saskatot, cik liels tavs spīts,
Bij viņam bailēs jānotrīc.

Tu biji labs. Tas ir tavs grēks.
Tu gribēji mums glābējs būt,
Lai cilvēks savā postā jūt,
Cik liels ir viņa gribai spēks.
Bet debess nepieļāva tā.
Un tomēr — savā dižumā
Ar garu neuzvaramo,
Ko dievs, ne ļaudis nesagraus,
Tu gaišu mācību mums dod,
Un ceļu rāda piemērs tavs:
Tu esi simbols nemirstīgs
Un rādi, ka, tāpat kā tu,
Ik Cilvēks ir pusdievišķīgs
Ar sirdi, rūpēs nomāktu.
Tu teic, ka Cilvēks nojauš to,
Ko liktenis tam gatavo,
Prot savu postu saskatīt
Un nelaimes, kas pāri krīt,
Un, lai to visu uzveiktu,
Ir jācieš tā, kā cieti tu.
Bet piemēru tu arī dod,
Ka liktens neiespēj nekā,
Jo tie, kas sāpēm spītēt prot,
Tik lielu spēku sevī rod,
Ka Nāvi pārvērš Uzvarā.

1816.

STANCES

Ja par brīvību dzimtenē karot nav ļauts,
Citur, kaimiņu zemē, to dari;
Tad uz slaveno Romu un Grieķiju trauc,
Galvu kaujā tur nolikt tu vari.

Labu cilvēcei darīt mēdz bruņnieks arvien
Un var iegūt sev cildenu algu;
Viņu dēvēs par bruņnieku īstu ikviens,
Ja vien izbēgs tas lodi vai valgu.

1820.

EPIGRAMA

Ir pasaule kā kaudzē siens,
Ko katrs rauj un plēš kā dulls,
Ir ļaudis — ēzeļi ikviens,
Bet lielākais starp tiem — Džons Bulls[1].

1820.

EPIGRAMA KOBETAM[1]

Ir labi gan, ka Kobets sācis,
Tom Pein[2], jums kaulus uzrakņāt:
Jūs daudz pie viņa viesos nācis,
Nu viņš — būs ellē pie jums klāt.

1820. g. janvarī

MANĀ TRĪSDESMIT SESTAJĀ DZIMŠANAS DIENĀ

Kaut arī projām gadi tie,
Kad prata valdzināt mans skats,
Man tomēr mīlēt atļaujiet,
Vēl jauns es pats.

Sen izsmaržojis ziedu kvēls,
Kā lapas dienas nobirt sāk,
Tik ciešanas un skumjas vēl
Ar mani nāk.

Sirds gruzd kā vulkans, pelniem segts,
Sen pārstājusi liesmas mest.
Vien bēru gājiens lāpās degt
To vēlreiz spēs.

Man dzīve smagas važas kaļ.
Nav nolemts cerēt, ilgot, ciest,
Un nevaru es atpakaļ
Vairs mūžu griezt.

Prom jādzen jūtas maigākās,
Viss, kas šai dzīvē skaists un labs,
Man slavas vainags pieri klās
Vai gaidīs kaps.

Redz kaujas lauku acis šīs,
Kur Spartas cīņu gars vēl dzīvs;
Uz vairoga kas piedzimis,
Būs vienmēr brīvs.

Kā modies grieķu zemes spars,
Tā laiks most manai dvēselei,
Tā celies, celies tu, mans gars,
Un cīņā ej!

Tu vieglās dienas projām laid!
Lai derdzas dzīves plūdums sīks,
Lai tev visdaiļo acu smaids
Kļūst vienaldzīgs.

Ja žēl tev jaunības, kas gaist,
Ja vēl tās trauksmi ilgo sirds,
Tad atliek viens — vispēdējais —
Tev kaujā mirt.

Lūk, apkārt paveries — te ir
Tā zeme, kas par kapu kļūs,
Kur karavīra lepnā sirds
Sev mieru gūs.

1824. g. 29. janvarī

P O E M A S

ČAILDA HAROLDA SVĒTCEĻOJUMS

Fragmenti no pirmā dziedājuma

k Mūza, tevi debess jums mums devis,
Tev dzejas daile lika krāšņi plaukt;
Bet — kopš dažs dzejnieks apkaunojis tevi,
Nav manai lirai drosmes tevi saukt.
Gan Delfu birzī[1] kādreiz klīdu es
Un sirdi jutu kļūstam cildenāku
Pie tava avota zem lapotnes.
Bet vai gan drīkstu tavu dzejas māku
Šai dziesmai talkā lūgt, ko pazemīgs es sāku?

Kāds jauneklis reiz Albionā[2] bija,
Kam tikumība šķita greznums lieks.
Viņš zemās baudās dienas aizvadīja,
Un uzdzīvē tam zuda nakts un miegs.
Ak, postu nesa sev šis nebēdnieks!
Viņš dzīres mīlēja, kur troksnis valda,
Un dzīvē brāzmainā tam vienīgs prieks
Bij lētu meiču mute rūgti salda
Un žūpu skaļais bars pie viņa dzīru galda.

Čailds Harolds bij tā vārds, bet vērts man nava
Par viņa dzimtu plaši stāstīt jums.
Jā gan, reiz bij tā senčiem spoža slava,
Pat rakstos pausts ir viņu cildenums.
Bet vai par senču godu nelga skums,
Kurš seno slavu min ar smaidu sejā!
Un tas, ko lepnie zārki vēstī mums,
Ko lasām skarbā prozā, maigā dzejā,
Glābt nespēj cēlumu, ja negods velk to lejā.

Čailds karsto dienas sauli baudīt steidzās
Kā līksma muša, nemierīgs un spējš.
Viņš aizmirsa, ka diena ātri beidzas,
Ka drīz pār viņu brāzīs ziemeļvējš.
Bet mūža trešdaļa vēl nebij tam,
Kad sirdi sajuta viņš baigi sitam.
Tam pēkšņi pretīgs kļuva tēva nams,
Un ilgas sauca to pēc zemēm citām.
Te likās drūmāk vēl kā cellē eremitam.

Čailds nebij baudās saudzējis nevienu,
Bet neskuma par dzīvi bijušo.
Pēc daudzām alkdams, mīlēja viņš v i e n u,
Bet ak! nekad viņš neieguva to!

Šī laimīgā! Ja viņas lūpas tas
Ar kāriem skūpstiem būtu aptraipījis,
Tai laimes vietā plūstu asaras.
Drīz viņas pūrs jau būtu izšķiests bijis,
Un mājas mieru Čailds drīz būtu samīdījis.

Bet tagad sirdi kremta mokas baisas,
No dzīru biedriem bēgt viņš vēlējās.
Pat asaras tam bieži plakstos kaisa,
Bet viņa lepnums nožāvēja tās.
Tik skumji vientuļš šķita dzimtais krasts.
Uz dienvidiem pa jūras viļņu vēdām
Viņš alka doties drūms un nesaprasts.
Čailds, priekos vīlies, ilgojās pēc bēdām,
Jā, pat uz elli prom viņš bēgtu nekurnēdams.

Un atstāja drīz savas tēva mājas.
Tam tagad derdza lielais, lepnais nams,
Kas negruva, kaut gan jau sūnām klājas,
Jo turējās, uz balstiem uzguldams.
Reiz klosteris, nu dzīru nams tas bij.
Kur māņticība kādreiz tīklus pina,
Nu meičas līksmoja līdz pusnaktij.
Šķiet, pagātne pils grīdas atkal mina,
Ja tā ir taisnība, ko mēs par mūkiem zinām.

Bet bieži, dzīru kausā dzesdams slāpes,
Čailds satumsa un kļuva drūms kā krusts.
Varbūt viņš sirdī jauta dziļas sāpes
Par kaislībām, ko nespēja vairs just.
Bet neļāva viņš sirdij pāri plūst
Kā ļaudis tie, kas atsedz katru rētu,
Kas mazāk cieš, ja krūtīs tērauds lūst,
Kas meklē draugu sirsnīgu vai lētu,
Lai savas nedienas tam tūdaļ uzticētu.

Neviens no draugiem nemīlēja viņu,
Tak ir pie pilnas bļodas draugu daudz,
Kas veikli glaimot prot ar gudru ziņu,
Bet glaimus aizmirst, tikko beidzas rauts.
Jā, Čaildu nemīlēja arī tās,
Kas viņu skāva: sievietēm tīk košums!
No tā vij Eross[3] vītnes skaistākās;
Skrien ods un sieviete uz gaismu spožu;
Kur neveic eņģeļi, veic Mamons[4] roku drošu.

Bet māte? Māmuļu viņš dievināja,
Lai gan tai nesacīja ardievas,
Un arī māsu, šķirdamies no mājām,
Pie savām krūtīm nepieglauda tas.
Viņš izvairījās draugiem sveikas teikt
Ne tāpēc, ka tam svešas būtu jūtas:
Ikviens, kam nācies tālā ceļā steigt,
Kurp dažreiz liktenis mūs pēkšņi sūta,
Zin to, cik šķiršanās no tuviem ļaudīm grūta.

Jā, mantojumu, mājas, dzimto krastu
Un skaistās dāmas, kuru matu zīds
Un acu skats ar kvēli neparastu
Pat eremītu spētu grēkā dzīt,
Un kausus, kuros dārgi vīni viz,
Un grezno dzīvi, ko par savu sauktu
Ar prieku katrs gaisīgs jauneklis,
Čailds pameta, lai pāri jūrām trauktu,
Lai prom uz dienvidiem, uz barbarzemēm brauktu.

Vējš buras piepūta, un, šķiet, ar prieku
No dzimtenes prom nesa Čaildu tas.
Vēl krīta klintis sveica ceļinieku,
Bet arī tās drīz nebij redzamas.

Čailds tagad juta nožēlu varbūt,
Tak dziļi krūtīs noslēpa viņš domas.
Kas pateikt varētu, ko sirds tam jūt?
Bet citiem kuģī nebij labas omas,
Un elsas skanēja virs jūras zilās jomas.

Bet tikko viļņos saules ripa slīga,
Čailds arfu satvēra un kā arvien
Ar pirkstiem bikli skāra spožās stīgas,
Kad bija drošs, ka nedzird to neviens.
Un pāri jūras bangām tovakar
Tad viņa atvaddziesma aizskanēja.
No kuģa, kuru nesa vēja spars,
Čailds krastu tikko saskatīt vairs spēja,
Un savas ardievas viņš naktij uzticēja.

«Ardievu, dzimtene! Mans skats
Vēl tevi tālē sniedz.
Raud vēji, stāvu es viens pats,
Ap mani kaijas kliedz.
Mans kuģis saulei līdzi steigs
Sev tālēs ceļu rast.
Nu sveika, saule! Paliec sveiks,
Mans dzimtās zemes krasts.

Drīz saule, kura viļņos dus,
Degs ausmu pamalē,
Tad sveikšu jūru, mākoņus,
Bet dzimteni vairs nē!
Mans vecais nams, kur mitu es,
Stāv drūms un tumsas skauts,
Gar sienām vijas nezāles,
Mans suns pie vārtiem kauc.

Mans mazais pāž, jel šurpu nāc!
Kam raudi, nebēdniek?
Vai viļņos tevi bailes māc,
Vai vējš tev drebēt liek?
Draugs, neraudi un paskaties,
Cik strauji traucam mēs.
Pat vanags — lai cik ātri skries —
Mūs panākt nevarēs!»

«Ne vējš man rūgti raudāt liek,
Ne viļņi, kas mūs nes,
Bet nebrīnies, mans pavēlniek,
Ka bēdīgs esmu es.
Ir tālu mani mīļotie,
Mans tēvs ar māmuļu,
Man citu draugu nav kā tie
Un debestēvs, un tu.

Tēvs, mani ceļā svētīdams,
Bij kluss un sadrūmis,
Un māte skums līdz brīdim tam,
Kad beigsies brauciens šis.»
«Lai asaras tev acīs mirdz,
Zēn, nekaunies jel tu!
Ja man tik skaidra būtu sirds,
Es arī raudātu.

Kam, bruņu nesēj, vaigs tev tumst,
Sāk bēdas sirdi mākt?
Vai bail tev, draugs, ka nāksies mums
Ar frančiem cīņu sākt?»
«Ak, ne jau dzīvības man žēl,
To esmu gatavs dot, —
Sirds mana dziļās sāpēs kvēl,
Par sievu domājot.

Mēs jūras krastā dzīvojām,
Mums auga puisēniņš,
Un ko gan māte sacīs tam,
Ja mani meklēs viņš?»
«To, bruņu nesēj, zinu es
Un saprotu paties,
Bet pats no savas dzimtenes
Prom devos smiedamies!

Lai sieva paraud! Tas nekas!
Tai netici, mans draugs!
Drīz cits tai žāvēs asaras
Un to par savu sauks.
Es briesmu nebīstos, ak nē,
Bet skumstu, dzirdi tu,
Ka nav neviena pasaulē,
Par ko es raudātu.

Jā, pasaulē es esmu viens,
Ap mani viļņi tumst.
Kam skumt par citiem, ja neviens
Par mani nenoskumst?
Vēl kauc mans suns, pilns nožēlas,
Bet aizmirsīšos tam;
Kad pārnākšu, man uzbruks tas
Kā uzbrūk svešniekam.

Mans kuģi, uzticos tev es,
Lai brāžas vilnis skaļš!
Kurp vien tev tīkas, mani nes,
Tik nenes atpakaļ!
Lai sveikti viļņi! Slava tiem!
Drīz teikšu labdienas
Es kalniem, klintīm, tuksnešiem...
Ardievu, dzimtais krasts!»

Zūd tālē krasts, peld jachta, viļņu vīta,
Krāc Biskaja, un bangas mutuļo.
Pēc četrām dienām piektās dienas rītā
Jau zemi redz, un visiem prieks par to.
Tur Cintras kalni[5] mirdz no piekrastes,
Brāž jūrā Taga[6], šķiežot putu siekus,
Un savas zelta nodevas tai nes.
Redz ļaudis krastus auglīgos ar prieku,
Bet drūms kļūst viņu skats, jo maz tur iemītnieku.

Ir grūti pateikt, kas var būt vēl skaistāks
Par to, ko dievs šai zemei dāvājis!
Starp koku zariem augļi saulē laistās,
No kalniem redzams dabas krāšņums viss.
Bet trakoja te naidnieks — postītājs,
Un, ja reiz dieva rīkste bargi sitīs
Tos, kuri viņa darbiem ceļā stāj,
Uz galliešiem tā trīskārt smagāk kritīs,
Līdz viņus izdeldēs, un zeme mierā mitīs.

. . . . . .

Ja, ceļiniek, tu kalnos klejot ietu,
Tev krustu mežs stās ceļā mēms un kluss.
Bet nedomā, ka svēta ir šī vieta, —
Te naids un tērauds šķīla zibeņus!
Kur cilvēks ļima, asa dunča dzelts,
Kur zaļā zāle asinsstraumē sarka,
No divām kārtīm vienkāršs krusts ir celts.
Guļ tūkstoši šai purpurzemē bargā,
Kur likums cilvēku pret dunci neaizsargā.

Uz pakalniem un ziedošajās lejās,
Kur augstmaņiem reiz greznas pilis bij,
Starp nezālēm nu tikai drupas šlejas,
Tak senais spožums vēl šīs drupas vij.

Te firsta pils slien savus torņus vēl,
Reiz Vateks[7] cēla šeit sev paradizi,
Šis Anglijas visbagātākais dēls.
Tu, Vatek, aizmirsi, ka prieki īsi,
Ka, zeltu vairodams, tu mieru projām dzīsi.

Šai piekalnē, kur vēji dziesmas žūžo,
Tu dzīvoji, par laimi sapņodams;
Bet nu — kā dieva nolādēts uz mūžu —
Te tagad vientuļš stāv tavs vecais nams.
Sedz nezāles un dadži logus tam,
Vējš, raustot durvis, skrien caur tukšo zāli.
Mēs vecu morali šeit sastopam:
Cik zemes prieki gaisīgi un bāli!
Laiks projām aiznes tos kā laivu viļņu vāli!
. . . . . .

Čailds, domu tramdīts, jāj pa kalnu gālēm,
Un, lai cik dabas varenums te skaists,
Viņš atkal ilgojas pēc jaunām tālēm
Kā bezdelīga, putns trauksmainais.
Uz pārdomām te viņam nesas prāts,
No sirdsapziņas balss viņš netiek projām
Un sāk jau sevi rūgti nicināt
Par jaunību, kas aizgājusi bojā.
Viņš patiesību redz, un skats tam aptumšojas.

Šurp zirgu! Čailds grib bēgt uz visiem laikiem
No zemes šīs, kas krāšņus augļus nes.
Viņš izraujas no drūmo domu tvaikiem,
Bet nemeklē sev vīnu, sievietes.
Čailds dodas projām, neprātodams daudz,
Vai ceļā atspirgs viņš vai nāksies piekust.
Vēl pārmaiņas to vilina un sauc,
Līdz, visas bēdas redzējis un priekus,
Viņš dzīvi izpratīs un mieru sirdij iegūs.
. . . . . .

Zūd pakalni, kļūst lejas lēzenākas
Un mazāk krāšņas, mazāk auglīgas,
Un līdzenums tik plašs un vienmuļš sākas,
Ka brīžam liekas, bezgalīgs ir tas.
Te — Spānija, kur aitas sargā gans,
Tās klejo zālē biezsprogainas, raitas,
Bet pāri ielejām gulst nāves tvans,
Jo nav šai zemē ienaidniekiem skaita,
Un spāņi šķēpus tver, pat gans, kas sargā aitas.

Ai Spānija, kur karogs tavs, kas planda
Pelaijo[8] rokās spožs kā spāņu gods,
Kad Kavas blēža[9] mežonīgā banda
Reiz taviem gotiem lika asiņot?
Kur karogs tavs, kas, spāņu dēlu celts,
Kā lepna liesma pulkiem priekšā skrēja,
Līdz bēga naidnieki no uguns spelts?
Krusts sārtais pusmēnesi uzveikt spēja,
Un mauru vaimanas pār jūrām aizskanēja.

Vai dziesmās dzīvs šis laikmets vēl joprojām?
Jā gan, tāds liktenis ir varoņiem:
Kad marmors drūp, kad kronikas iet bojā,
Vēl gana dziesmā atskan slava tiem.
Vai, senais varoni, tev zināms tas?
Vien tautas balss sveic tevi, drosminieku!
Nav pieminekļu tev, nedz grāmatas.
Vai dziesma vienkāršā tev dara prieku,
Kad lišķi kapā dus, melš vēsturnieks daudz nieku?

Jel mostiet, spāņu zemes dēli drošie!
Jūs kaujā bruņinieku slava sauc.
Nav rokās tai vairs pīķi caururbjošie,
Nav galvā tērauds, greznu spalvu skauts,
Caur ložu lietu tagad viņa sauc
Un grand no lielgabalu rīklēm garām
Kā pērkoņdārds: «Uz cīņu, spāni, trauc!»
Vai viņas balss vairs neskan senā sparā,
Kas Andaluziju reiz sauca brīves karā?

Vai dzirdat birzī kauju troksni skaļo,
Vai dzirdat baigi klaudzam pakavus?
Šķeļ gaisu tērauds, visu drupās maļot,
Dažs vaidot krīt, dažs smiltī saļimst kluss.
No tirana jel brāļus paglābiet!
Dzirkst klintīs liesmas, vijas dūmi blāvi,
Ikkatra lode nāves dziesmu dzied,
Caur sēra mākoņiem redz brienam nāvi,
Un tautu asinīs deg lauks kā baisi kāvi.

Ak debess! Skaisti vērot ainu cēlo
(Ja kaujā nepiedalās jūsu draugs),
Kā apsēji un lentas raibi kvēlo,
Kāds varens tēraudspožums saulē plaukst!
Rej, saukdams cīņā, plēsīgs kara suns,
Tas, gaļas alkstot, priecājas par karu
Un liesmās brāž, bet aprij viņu guns.
Kaps saltais paņem suņu straujo baru,
Un chaoss gavilē un rāda savu varu.

Lūdz dievam uzvaru trīs karapulki,
Trīs tautas plosa ložu negaiss ass.
Trīs karogi pret debesīm mirdz spulgi,
Te franči, spāņi, angļi sastopas:
Tur ienaidnieks, tā upuris, tā draugs,
Kas visiem velti palīdzību sūta[10].
Tie nāk, kur Talaveras kauju lauks
(Vai dzimtenē tie nāvi neiegūtu?),
Lai augsni barotu, lai kraukļiem ēsma būtu.

Te viņi, godkārīgie nelgas, krita,
Zem velēnām dus tagad viņu gods,
Tie akls ierocis bij rokās citam, —
Tos tirans prata veikli izmantot
Un projām sviest, kad bija uzkāpis
Pa viņu līķiem maldinošā slavā.
Vai mūžam valdīt domā valdnieks šis?
Cik pēdu zemes var viņš saukt par savām?
Vien pēdas septiņas, kas žņaugs to saltām skavām.
. . . . . .

Čailds tālāk traucas, kaujām sveikas teicis,
Uz Seviļu, kur nav vēl verdzības.
Šo pilsētu vēl asinssuns nav veicis,
Bet drīz jau viņas ielās maršēs tas.
Un cēlais doms būs dubļiem aptraipīts.
Ak cilvēk, ja tu allaž uzvarētu,
Kurš Troju, Tiru[11] kādreiz sagraut spētu?
Tad tikums valdītu, tad posta neredzētu.

Te ļaudis, neapjaušot tuvās briesmas,
Svin svētkus, līksmo krogos trokšņainos,
Te dienas aprij uzdzīve un dziesmas.
Vai rūp šiem patriotiem tautas posts!
Skan mīlas čuksti, klusē kauju rags.
Vēl muļķība sēž tronī vietā šajā,
Klīst ielās netikums, kad pienāk nakts,
Un mīlas grēks kā zaglis izlien klajā
Un slīd pa pilsētu gar sienām ļodzīgajām.

Ko dara zemnieks? Viņš ar sievu drūmo
Ir apslēpies, lai neredzētu pats,
Kā cīņu dārdoņā un liesmu dūmos
Pār vīna dārziem brāžas kara rats.
Un visur tur, kur krietni ļaudis mīt,
Fandango sen vairs kastaņetas nesit.
Ak first, ja pats tu spētu izbaudīt
To prieku vienkāršo, ko minis esi,
Vairs neliesmotu karš, kas tik daudz posta nesis.

Vai mūļu dzinēju vēl dzirdat dziedam
Par mīlu, kura sirdij laimi dod,
Kā reiz viņš dziedāja, pa ceļu iedams,
Un zvaniņi tam steidza piebalsot?
Viņš, Kārli nīzdams, dzied: «Vivá el Rey[12],» —
Un nolād Godeju[13] un dienu nelaimīgo,
Kad zēns šis iepatikās valdniecei,
Kad ķēniņiene viņa rokās slīga
Un gruva laulība, un nodevība dīga.

Šai ielejā uz klints, kas sniedzas tālē,
Stāv mauru torņi, kurus kvēpi sedz,
Un kara liesmu plosītajā zālē
Vēl zirgu pakavotās pēdas redz.
Šīs pēdas mina ļaunais ienaidnieks,
Te uzveikt cerēja viņš cīņā straujā,
Bet zemnieks cēlās pūķi drupās triekt
Un drošsirdīgi traucās klinšu kraujās,
Lai grautu slepkavas, lai uzvarētu kaujās.

Ikvienam gājējam un ceļiniekam
Mirdz sārta kokarde pie cepures[14],
Lai draugi pazītos bez runām liekām;
Vai tam! kas bītos, visiem redzot, nest
Šo uzticības zīmi liesmaino!
Tas savā sirdī dunča rētu gūtu!
Sen franči neklīstu pa zemi šo,
Ja duncis spēcīgāks par šķēpu būtu,
Ja viņa triecienos pat lielgabali grūtu.

Morenu kalnu vienmuļajās kraujās,
It visās aizās baterijas stāv,
Glūn haubices, vai nebūs jābrāž kaujā,
To zilais tērauds saules staros blāv.
Visapkārt dzeloņstiepļu žogi vīd
Un noliktavas, klinšu grēdu vītas,
Caur kalniem patruļas kā ēnas slīd.
Zirgs aizsegā, jau cīņai seglots, mīdās,
Un lādiņkaudzes stingst kā baigas piramidas.

Kam varoņi šeit noliks galvas savas?
Kādēļ tiem ceļš tik nežēlīgs un smags:
Vai gaida verdzība, vai kapa skavas,
Vai zaudēts karš, vai melnā nāves nakts?
Vai tikai postu mums no zvaigžņu telts
Šurp sūta augstā debess varenība?
Vai katrs upuris ir bijis velts?
Gan gudrā padoms, patriota griba,
Gan jaunu siržu kvēls, gan vēsa izturība?

Vai ģitaru gan tāpēc vītolzarā
Reiz spāņu meiča kāra klusējot
Un, vīra bruņās tērpta, gāja karā
Ar savu šķēpu zemei brīvi dot?
Nu viņa, kurai bailēs stinga sirds,
Kad saklausīja pūci mežā vaidam,
Redz durkļu smailes, šķēpu šķindu dzird
Un pāri līķu kaudzēm, drebot naidā,
Kā Minerva trauc tur, kur Marss[15] pat soļot baidās.

Bet jūs, kas brīnāties par viņas gaitām,
Cik žēl, ka nepazināt agrāk to!
Tās valodu, kas bij tik spirgta, raita,
Tās tumšo acu mirdzu brīnišķo
Un matus, kādus gleznās neatrast,
Un graciju, kam līdzvērtīgas nava,
Bet ziniet, viņas rokās tērauds ass
Reiz nāvi sēja Saragosas gravā,
Kur, briesmas nīzdama, tā liela auga slavā.

Krīt mīļotais, tā neraud savās bēdās,
Krīt komandieris — viņa vietā stāj.
Bēg ienaidnieks, tā viņam seko pēdās
Un biedrus uzmundrināt nenostāj.
Kas mīļotam var maigāk acis slēgt?
Kas komandiera nāvi atriebj baigāk?
Kas naidniekam liek tādā steigā bēgt?
Kā baiga soģe tā caur liesmām staigā,
Un simtiem gallu ļimst no viņas rokas maigās.

Ak Parnas[16], šodien es ar tevi tiekos,
Nav sapnis tas, nav dzejas mirdzums liegs.
Nu tavu smaiļu žilbinošos sniegos
No grieķu zemes raudzīties man prieks.
Tavs veidols cēlais katram veldzi sniegs!
Vai brīnums kāds, ka grib tev dziedāt slavu
Tavs mūžam uzticīgais svētceļnieks?
Vai atbalsi tam lemts būs dzirdēt tavu,
Kaut Muza kalngalā vairs nepleš spārnus savus?

Tu sapnis mans! Kam svešs tavs cildais spožums,
Tam svešs visskaistākais uz pasaules,
Kad tevī veros, izgaist viss mans drošums,
Vien bikli sveicu tavu gaismu es.
Sirds seno dziesminieku balsis dzird,
Un garā niecīgu es jūtu sevi,
Dreb pazemībā klusi mana sirds,
Un, laimi cildinot, ko tu man devi,
Es čukstu apbrīnā: — Nu beidzot redzu tevi!

Es laimīgāks kā daudzie muzas dēli,
Kam mājās aizrit mūža gājums viss,
Kā neslavēt man tavas gaismas kvēli,
Ko sveic pat dažs, pie tevis nebijis.
Sen Apolons[17] no slavas projām jau,
Stingst muzu kaps, kur reiz tām tronis bijis,
Bet vēl kāds cildens gars šeit zudis nav.
Tas šalko vējos, klusē aizu vijās
Un, viļņus šūpodams, dūc maigas melodijas.

Bet it nekad, kaut nāktu senās dienas,
Kad Helladai[18] bij koris liels un skaists,
Kad pitijas[19], šīs Delfu priesterienes,
Ar savām himnām lika sirdij kaist,
Gars negūtu tik dziļas iedvesmes
Kā brīdī tai, kad spāņu meičas redzi,
Kas kvēlās krūtīs karstas ilgas nes.
Ak, būtu dievs tām miera sauli dedzis,
To, kas mirdz Helladai, kaut laiks tās spozmi sedzis!

Ir skaista Seviļa, tak viņa saista
Ar bagātību, spēku, sendienām,
Bet saldā Kadiksa nav mazāk skaista,
Tā kaisles mīl un sola veldzi tām.
Ai netikums, tavs ceļš tik vilinošs!
Kurš karstgalvis gan savās jaunās dienās
No tava burvju skata bijis drošs?
Tu — eņģelis un hidra tēlā vienā, —
Tu gribi visus mūs tīt savā pavedienā.
. . . . . .

Vai ausma, riets, vai pusnakts iededz zvaigznes, —
Uz ielām ļaudis līksmojas no sirds,
Caur rožu vītnēm vēji dziesmas aiznes,
It visur klaigas, jokus, smieklus dzird.
Ja šurpu brauc kāds priekos pieticīgs,
Tam pieticība aizmirstas šais svētkos,
Kas gaviles un līksmi aizliegt drīkst?
Pat svētiem tēviem nebūtu tas spēkos:
Kas šodien dievu lūdz, rīt mierīgs atkal grēkos.

Ir svētdiena. Ak diena svētā, mošā!
Tev, Londona, nav sveša diena tā,
Kad sīkpilsonis pastaigāties pošas,
Kad strādnieks darba sviedrus nomazgā,
Kad māceklis reiz nedēļā ir brīvs.
Brauc vienjūgi un karietes bez stājas
Uz nomalēm, kur vējā zāle plīv,
Līdz piekūst zirgs, un rati bieži stājas,
Bet kājāmgājēji ar prieku paņirgājas.

Redz dažu Temzā airu laivā braucam,
Bet citus šajā dienā redzi tu
Uz Ričmondu un Veru līksmi traucam,
Tak vairums ļaužu steidz uz Haigetu.
Kā Haigeta gan saista ļaudis šos?
Te svētam ragam, kuru Misterija[20]
Tur savā rokā, viņi godu dod.
Ar zvērestiem šeit zēni, meičas mijas
Un dzer un dzied, līdz rīts sāk zeltot debess sijas.

Mīt neprāts visur! Taču neprāts tavējs
Ir, daiļā Kadiksa, visvarenāks!
No rītiem tavi ļaudis dievu slavē
Un bikli rožu kroņus skaitīt sāk.
Tie grēkus izsūdz svētai jaunavai
(Šeit vienu jaunavu vien atrast varam!)
Un piedošanu žēli lūdzas tai,
Bet, tikko svētsvinīgais brīdis garām,
Steidz visa pilsēta uz cirku raibā barā.

Ceļš atbrīvots, bet arena vēl klusa,
Viss lielais cirks ir ļaužu pārpilns jau.
Kaut trompetes vēl nesauc cīņu uzsākt,
Vairs skatītājos brīvu vietu nav.
Te skaistules, kas grandu sirdis prot
Ar savām acīm ievainot pa īstam.
Tak pašas dziedē to, kurš ievainots,
Jo acu skats nav dzīvībai tik bīstams,
Kā sūdzas dzejnieks dažs, pa mēnesnīcu klīzdams.

Lūk, apklust balsis. Dižodamies zirgos,
Nu četri pikadori[21] parādās,
Zib vieglie pīķi, zelta pieši mirgo,
Un apmetņi kā balti spārni lās,
Tie jāj uz priekšu, paklanās mazliet.
Ja asinsspēlē veiks tie lomas savas,
Tos pūļa līksme, dāmas nomests zieds
Daudz labāk atalgos kā lētā slava,
Ko iegūst karaļi, kam tautas atbalss nava.

Možs, grezni tērpies, augstprātīgi smaidot,
Stāv matadors[22], un šķēps tam rokā dzirkst.
Viņš mierīgs šķietas, baigo brīdi gaidot,
Kad priekšā tam zvērs asins peļķē mirks.
Ar papēdi uz zemes uzsizdams,
Viņš pārbauda, vai ciets zem kājām pamats,
Un šķēpu met — šķēps labi klausa tam, —
Viņš viens, bez zirga, drauga uzticamā,
Kurš, glābjot jātnieku, prot mirt — tāds zirga amats.

Pūš trīsreiz trompetes. Tiek zīme dota.
Sprāgst aizsprosts vaļā. Sejās sastingst smaids.
Kļūst lūpas mēmas, gaidu savažotas.
Brāž laukā vērsis, acīs deg tam naids.
Viņš baurodams uz priekšu soļus sper,
Tad apstājas un, zemi kārpot, mēro,
Kā labāk uzbrukt, šķēps lai nevar ķert,
Caur pieri bargi pretinieku vēro
Un asti nikni kuļ, un acīs uguns zvēro...
. . . . . .

...Jūs dzirdējāt šais pāris lapas pusēs,
Kā Haroldam bij sācies ceļojums.
Kas tālāk būs? Ja dzejnieks neapklusīs,
Viņš turpinās un visu pateiks jums.
Kam, bargais kritiķi, tu pieri rauc?
Vēl pacieties! Lūk, stāsts uz priekšu vijas:
Uz Grieķiju jau mūsu Harolds brauc,
Kur tik daudz senu pieminekļu bija,
Kad rupjie barbari vēl mākslu nepostīja.

KORSARS[1]

Pirmais dziedājums

...nessun maggior dolore,
Che ricordarsi del tempo fèlice
Nella miseria...
Dante, Inferno, V, 121—123

...tas cieš vislielākās mokas,
Kas atmin priecīgos brīžus
Nelaimes dienās...
Dante, Elle, V, 121.—123.

I

Cik tālu vien zilgst tumšais jūras klaids,
Cik tālu vējš spēj vilni aiznest raits, —
Ir lepns brīvo domu lidojums:
Te valdām mēs, te mājas vieta mums.
Nav mūsu varai robežu nekur,
Pār visiem mūsu karogs tiesu tur.
Ja šodien miers — būs jauna cīņa rīt,
Bet līksmojot mēs dzīvojam ikbrīd.

Kurš pazīst? ... Nē, ne verdzisks baudītājs,
Kam vētras jausmā sirds jau bailēs stāj,
Ne arī lielīgs uzdzīvotājs kāds,
Kam dzīrēs velti veldzi meklē prāts, —
Kurš cits vēl pazīst jūtu kvēli to,
Kas dzen mūs jūru jūras izkuģot
Un, redzot okeanu trakojam,
Ar drošu sirdi stāties pretī tam?
Šīs jūtas mūžam kaujas alkt mums liek,
Lai arī briesmās sirdij līksmi tiek.
Tās meklē to, kā priekšā gļēvais ļimst,
Kur vārgais pagurst, tur tās lielas dzimst
Un krūtis pleš, lai cerības var plaukt
Un jaunā degsmē atkal tālāk saukt.
Ja naidnieks mirst, vai nāves jābaidās,
Kaut arī prieka negūsim no tās?
Lai nāve nāk, — vai kāds gan pats to sauks?
Lai nes to slimība vai kaujas lauks.
Kas vārguļo, uz gadiem gultā siets,
Lai drudža murgos vaimanā un kliedz,
Līdz kamēr beidzot viņš par līķi kļūs.
Mums nāves gulta — zaļas sūnas būs.
Cits lēnām nīks un lēnām izdzisīs,
Mums nāves iestāšanās — mirklis īss.
Būs dažam labam lepns sarkofags,
Tam liekuļi pie kapa raudāt nāks, —
Mums skopas asaras — lai slava tām! —
Kad okeanā biedrus apbedām.
Mūs visās dzīrēs allaž pieminēs,
Teiks vīna kauss, kas dzīvē bijām mēs.
Un, kad pēc cīņas dalāms laupījums,
Tad biedri atkal iedomās par mums,
Un, vaigiem satumstot, vēl sacīs tie:
«Kā līksmotu gan tagad kritušie!»

II

Tā ilgi tikās runāt piratiem,
Kad ugunskurs uz salas dega tiem,
Un klintis drebot klausījās, kā prot
Ar dziesmām viņi sirdis saviļņot!
Tie zeltainajās smiltīs pulkā sēd,
Cits trumpas sit, cits tērzē, iedzer, ēd,
Cits jautri savu dūci aplūko:
Sāk pārklāt asins traipu blāvums to.
Dažs, steigdams laivai stūri labot, svīst,
Bet cits gar krastu, domās grimis, klīst,
Dažs naski meža putniem cilpas liek
Vai izklāj tīklus, lai tie sausi tiek,
Dažs jūrai ciešu skatu pievērsis:
Vai tālē kāda bura neatviz?
Dažs labs par pagājušiem laikiem skumst,
Cits zīlē, kur būs bagāts laupījums.
Kaut gan vienalga — taisnīgi it viss
Tiks sadalīts, kā noteiks vadonis.
Bet kas viņš ir? Tā slavas spožums kvēl
Ikvienā piekrastē, — ko vaicāt vēl?
Viņš pavēl strupi, roka stingra tam
Un skatiens nekļūdīgs kā vanagam.
Nekad ar pārējiem viņš nelīksmo,
Bet veiksmes dēļ tie viņam piedod to.
Nekad nav pildīts viņam vīna kauss,
No glāžu šķindas novēršas tā auss.
Skops viņa ēdiens — tikai retais rod
Sev labpatiku, tādu nobaudot:
Tur — rupja maize, trūcīgs zemes augs,
Ko pasniedz vasarā mums dārzs un lauks.
Šāds azaids, kāds tiek viņam galdā dots,
Daudz vairāk būtu mūkam piemērots.

Bet, kamēr baudas aizliedz sev viņš tā,
Aug prāts tam allaž lielāks gudrībā.
«Griezt stūri turp!» — «Te krastā kāpt!» — «Man līdz!»
Un viss pēc pavēles būs izdarīts.
Viņš gudri vada savus piratus,
Un katrs paklausa un paliek kluss,
Bet, ja kāds iebilst sasparotos drošs, —
Tam atbilde būs — skatiens nievājošs.

III

«Lūk, bura! Bura!» — Cerams laupījums!
Ko tālskatis var labu vēstīt mums?
Ak vai, nav laupījuma? Tomēr tā
Ir mūsu pašu briga tālumā:
Plīv mastā koši sarkans karogs tai.
Dzen, vējiņ, drīzāk to līdz krastmalai!
Jau garām zemes rags — jau brigu sveic
Pēc pārgalvīgās skrejas mierīgs reids.
Cik stalti gan tā viļņiem pāri slīd!
Kā balti spārni buras tālu spīd.
Pār ūdeņiem kā putns tā spēj skriet,
Pret debesīm un zemi cīņā iet.
Kam gan nav kauju liesmās doties prieks,
Lai varētu būt brigas pavēlnieks?

IV

Pār bortu žvadzot enkurķēde krīt,
Un komanda steidz buras kopā tīt.
Bet gaidītājiem sejās smaids plaukst gaišs,
Kad redz tie: laivu pāri margām laiž.

Jau airi noklaudz rakstā ritmiskā,
Jau ķīlis krasta smiltīs čirkstēt sāk,
Skan apsveikumi. Vai gan prieks ir mazs,
Kad roka pretī rokai pastiepjas,
Kad jautājumi skan un atbildes
Un atgriešanās līdzi svētkus nes.

V

Caur pūli jaunās vēstis žigli skrien,
Visapkārt smiekli, balsu jūklis vien,
Un sievu sirdīs apslēpts nemiers vird,
Kad draugu, vīru vārdus saucam dzird:
«Ai, viņi dzīvi! Laupījums — tas nieks,
Vien mīļos atkal redzēt liels mums prieks.
Tiem cīņās, vētrā allaž drosme būs.
Tik sakiet: visi šeit vai kāda trūkst?
Lai steidzas šurp, lai pleci glāstus jūt,
Lai viņu skūpstos mūsu skumjas zūd!»

VI

«Mums ziņojums ir jāsniedz vadonim,
Un drīz, kā liekas, gals būs priekam šim,
Kaut liels tas, acīs jautras dzirkstis spīd.
Dzi, Žuan, ved pie vadoņa tūlīt!
Būs atgriešanās vēlāk jānosvin
Un vēlāk jāstāsta, ko katrs zin.»
Ved klintīs cirsta taka augšup tos,
Kur sardzes tornis slienas mākoņos,
Zied meža puķes, kuplo papardes,
No kraujām strauti sudrabstraumes nes

Un burzguļo, pār granitbluķiem trauc
Un dzirkstot katru slāpes veldzēt sauc.
Tie augšup kāpj. Vai tuvu grota tā,
Kur vientuļš vīrs vērš skatus tālumā
Un domās jaunus cīņu plānus rod,
Pēc atpūtas un priekiem nealkstot?
«Tas viņš, tas Konrads, — atkal vienatnē;
Ej, Žuan, saki, kāpēc esam te.
Viņš brigu vēro, — teic, ka esam klāt
Ar jaunām vēstīm viņu sveicināt.
Iet tuvāk nevaram — to zinām mēs,
Kas būs, ja kāds to nelūgts iztraucēs.»

VII

Un, izdzirdis, kas viņiem padomā,
Viņš deva zīmi, lai tie šurpu nāk,
Bet, pretī mājot viņu sveicienam,
Vēl lūpas mēmi kopā kļāvās tam.
«Te, vadon, vēsti sūta grieķu spiegs,
Kas allaž — laupījums vai ienaidnieks
Ja manāms kur — mums tūdaļ paziņo;
Mēs . . .» — «Pietiek!» strupi aprāva viņš tos.
Tie samulsuši steidzās atkāpties;
Vien zagšus sāka novērot un spriest,
Vai viņa sejā, lasot ziņas šīs,
Kaut vaibstu ietrīsamies nemanīs.
Bet ļāva Konrads — lepns kā aizvien, —
Lai skatiens žigli rakstiem pāri skrien,
Un izšķīrās. «Dod, Žuan, rulli šurp!
Kur ir Gonsalvo?»
«Viņš uz brigas, tur.»
«Ņem pavēli un viņam aiznes to,
Tad atgriezies un visu sakārto,
Pats vadīšu šo kauju pārdrošo.»

«Jau šonakt, dižais Konrad?»
«Tieši tā:
Pēc saules rieta vējš pūš sparīgāk.
Šurp apmetni un bruņas manējās!
Ņem ragu; pārbaudi, lai būtu drošs,
Ka karabinei stobrs laistās spožs.
Trīt manu zobenu jo asu dod
Un meistaram liec spalu izlabot,
Lai zobens ciešāk delnā iekļaujas
Un naidniekam, ne rokai smags šķiet tas.
Kad saule riet, lai signalšāviens teic,
Ka pirati uz jaunu cīņu steidz.»

VIII

Redz pazemīgi projām ejot tos:
Ir atkal jāsteidz jūras plašumos;
Bet nekurn tie, jo visam jānotiek,
Kā Konrads izlēmis un darīt liek.
Aizvien pār viņu noslēpums gulst baigs,
Ne smaidā plaukst, ne sāpēs tumst tam vaigs,
No viņa vārda katrs dreb un trīc,
Pat drosmīgs pārgalvis kļūst bāls kā krīts.
Pār visu sirdīm Konrads valdīt prot,
Gan mulsinot, gan bailēs stindzinot.
Kas tas par spēku, uzveicams kam viss,
Kas vienai gribai visus pakļāvis,
Ne pretoties kam spēj, ne iebilst kāds?
Tas — domu spēks! Tas — neaptverams prāts!
Sniedz spožus panākumus tas aizvien,
Pat gļēvo cieši savā varā sien,
Un viss, ko pirati vien gūst un veic,
Par viņa dižumu un slavu teic.
Tā allaž bijis, allaž notiks tā:
Ir pūlim viena labā jāstrādā.

Lai tomēr nesteidzas vergs tiesāt to,
Kas dzīves balvas viegli iemanto.
Ja jaustu viņš, cik smags šis spožais lāsts,
Daudz gaišāks būtu viņa moku stāsts!

IX

Mums teiksmu varonis kā demons šķiet,
Un dievu daiļums tam ik vaibstā zied, —
Bet mūsu Konrads — cilvēks parastais,
Vien tumšās acīs skaudra uguns kaist.
Viņš spēcīgs, tomēr ne jau Herkuless;
Kaut augums stalts tā lepno galvu nes.
Un tomēr — katram tūdaļ redzams tas,
Ka viņš no citiem vīriem atšķiras.
Tie cieši vēro, brīnās, spriež un min,
Bet kāpēc tā — kas to gan pateikt zin?
Klāj viņa seju saules iedegums,
Pār augsto pieri melnas sprogas tumst,
Bet lūpas sakniebtās palaikam pauž,
Cik augstprātīgas domas viņu graužu.
Kaut laipna balss un mierīgs šķiet viņš pats, —
Jauš kaut ko dziļi slēptu vērīgs skats:
Gulst pēkšņi sārtums vaigu galos tam,
Redz brīžam zodu viegli notrīsam,
Un šķiet, ka alkains nemiers moka to
Un karsta kaisle krūtīs uzbango.
Bet varbūt ne? Nevienam atminams
Nav vīrs, kas mūžam paliek ciets kā krams.
Diezin vai gadīsies tāds drosminieks,
Ko viņa skatiens tūdaļ nesatrieks,
Ja Konradam tas tiešām dotos klāt
Un noslēpumu censtos izzināt.

Sirds dziļumos tam skatiens ieurbtos,
Kā zibens strēle apgaismotu tos,
Un vienā mirklī kļūtu skaidrs viss
Tad Konradam, ko grib šis pārgalvis.
Smīns raisītos tam velnišķīgi baigs
Un pēkšņi naidā aptumšotos vaigs;
Un velti žēlsirdības gaidīs tas,
Kas pazaudējis visas cerības!

X

Viņš sejā lepnu mieru glabāt prot,
Bet sirdī — svelme nebeidz mutuļot:
Tur mīla, viltus, godkāre un naids,
Ko dažbrīd nodos nejaušs, dzedrs smaids
Vai bālums vaigā, lūpas sakniebtās
Par smago cīņu krūtīs liecinās.
Bet atklāsies šīs mokas tikai tam,
Kas novērojot paliks neredzams.
Tad — skatam mulstot, dūres sažņaudzis,
Viņš jūtām vaļu ļaus; bet drebēs viss
Vai arī pēkšņās bailēs sastings kluss,
Kaut kur ja manīs soļus nelūgtus;
Tad, masku nometot, ik vaibsts kļūs dzīvs
Un ceļu lauzīs jūtu plūdums brīvs
Un smacēs, aizraus, saldēs, dedzinās,
Skats iedegsies, spējš sārtums vaigus klās.
Tad, ceļiniek, ja tev ir drosmes daudz,
Tu matīsi, kurp viņa sapņi trauc.
Jel ievēro, cik bargs tam mūža stāsts,
Ko plosa aizvadīto gadu lāsts.
Jel ievēro, — bet velti, velti viss:
Kurš gan līdz galam otru izpratis?

XI

Un tomēr nebij dabas lēmums tāds,
Ka vadīt piratus viņš aicināts.
Nē, iekams Konrads kļuva noziedznieks,
Bij citas viņam domas, sapņi, prieks.
Bet auga neveiksmju un likstu posts,
Un dzīve kļuva Konradam kā sprosts:
Kaut liela gudrība bij dota tam,
Viņš darbos šķita līdzīgs neprašam.
Ja lepnums neatļāva zemoties,
Viņš pasteidzās tam bargu tiesu spriest
Un sevi turēja par vainīgo,
Ja nodevēji pievīluši to.
Viņš jutās svešinieks starp krietnajiem —
Bez prieka savas veltes deva tiem.
Kopš jaunības jau mānīts, pievilts, krāpts,
Pēc bargas atriebes viņš sāka slāpt.
Tam ienaids likās aicinājums svēts,
Ko piepildīt viņš, Konrads, izredzēts.
Par nelieti pats sevi atzinis,
Viņš sprieda: tāds ir ļaužu dzimums viss.
Viņš zināja, ka visi viņu nīst
Un tomēr viņa priekšā bailēs svīst,
Viens viņa vārds var pārsteigt, satriekt tos,
Bet nava sirds, kas viņam atvērtos.
Ir visiem Konrads svešs un nesaprasts.
Kur gan tam draudzību un mīlu rast?
Var samīt tārpu; odze galvu ceļ
Un ienaidniekam skaudri pretī dzeļ.
Tārps mirst un nespēj atmaksāt nekā,
Bet odze nāvi pārvērš uzvarā:
Tā pretinieku ciešām cilpām skauj,
Pat mirstot indei brīvu vaļu ļauj.

XII

Neviena sirds nav tikai ļauna vien;
Ir maigas jūtas pazinis ikviens.
Var Konrads bieži citus izzobot,
Ka kaislības tik muļķus valdzinot,
Bet arī viņam kaisle domas jauc,
Un arī viņā to par mīlu sauc.
Jā, — mīla nemainīgā, mūžīgā,
Un tikai vienai deg un kvēlo tā.
Daudz skaistu gūstekņu ir Konradam,
Kas, garām ejot, kautri smaida tam;
Bet velti — viņa cietumā tās nīkst,
Un tādas nav, kas viņu apskaut drīkst.
Jā, — mīla spārno, sāpēs spēku dod,
Spēj visu viņa būtni saviļņot;
Nekad, nekur šīs jūtas nevar mirt,
Lai kādas jūras to no mīļās šķir.
Var sabrukt cerības, var liesmot naids, —
Par labu visu vērš viens mīlas smaids.
Rimst dusmu neprāts, ļaunās sērgas gaist,
Kad noglāsta to skatiens mīļotais.
Viņš droši visās briesmās doties var,
Lai tikai mīļoto tās neaizskar.
No tādas mīlas velti vairīties, —
Līdz kapa malai tā tam līdzi ies.
Viņš nelietis — par to lai viņam lāsts, —
Bet tomēr viņu silda mīlas glāsts.
Kad mīla plaukst, nav briesmīgs vairs nekas,
Tās priekšā arī ļaunums atkāpjas.

XIII

Līkloču aizā vīru soļi rimst,
Stāv Konrads kalnā viens un domās grimst.
«Cik savādi! Ir briesmu bijis daudz,

Bet šoreiz šķiet — sirds nāvē mani sauc.
Un tomēr — nedrīkst mani ļaudis just,
Ka viņu vadonim sāk drosme zust.
Ir pārsteidzīgi sevi nāvē dzīt,
Bet ļaunāk vēl — šeit nāvi sagaidīt.
Ja veiksme būs un laime smaidīs mums,
Gan citi tad par mūsu nāvi skums.
Lai ļaudis guļ, lai sapņu tālēs klīst, —
Nekad tos rītausma tā nesildīs,
Kā silda nakts (pūt, vējiņ, sparīgāk)
Tos, kas, pār jūrām valdot, atriebt māk.
Vēl jāredz Medora! Sirds, klusu ciet,
Lai viņai drūmās jausmas garām iet.
Ar mani visus drosme cīņai ceļ, —
Bet arī bite aizstāvoties dzeļ. —
Tā zvēru drosme, kurā saprāts tumst
Un kuru rada nāvīgs izmisums.
Šķiet, velti mācījis es savējos,
Par visu allaž atriebt saucis tos
Un nevis mazdūšīgi nomirt, nē, —
Tos visur esmu vedis uzvarēt!
Lai notiek tā, — kaut nāve tuvu jau, —
Ja es tos vadu — atkāpšanās nav!
Varbūt man nāves sviedri pieri klās, —
Pats liktenis dzen mani lamatās.
Vai šonakt spēšu slavu iemantot,
Ar dzīvību un godu riskējot?
Ak likten! ... Nē, pats esmu ģeķis lēts:
Vēl jācīnās, vēl viss nav pazaudēts.»

XIV

To sacījis, viņš kalnup dodas kluss,
Kur viņa pils skar torņiem debešus.
Pie vārtiem viņa soļi pēkšņi rimst:
Aiz loga kāda maiga dziesma dzimst.

Var mūžam klausīties viņš balsi šo,
Kas šurp no augstā torņa atlīgo:

«Dziļdziļi dvēselē man paglabāts
Nevienam neatminams noslēpums.
Tas pamostas, ja tu man pretī nāc,
Un atkal vientulīgs sirds dzīlēs skumst.

Kā miroņsvece gurdi kvēlo tas —
Tik tikko jaušams gaismas stariņš smalks.
Melns izmisums var nomākt cerības,
Bet mūžam sirds man tavas mīlas alks.

Jel mani piemini, kad garām ej
Tu kapam, atradu kur atdusu.
Tik vienas sāpes jācieš dvēselei,
Ka mani kādreiz aizmirst vari tu.

Laiks man no dzīves atvadīties nu.
Vien izlūdzos tev stundā pēdējā:
Jel veltī man kaut vienu asaru;
Būs manas mīlas lielā alga tā.»

Pār slieksni Konrads kāpj un telpā steidz,
Kur maigā balss šai mirklī skanēt beidz:
«Ak mana Medora! Kam skumsti tu?»

«Bez tevis nav man dziesmu jautrāku.
Vairs skaņas tavu dzirdi neaizskar,
Bet sāpes tikai dziesma remdēt var,
Kas mierinot vēl dziļi sirdī skan,
Kaut arī lūpas apklusušas man.
Cik bieži gan, kad miegā grimis viss,
Ir sapnis vēsmu vētrā pārvērtis,
Un viegls vēdiens burā tavējā
Man šķitis pāraugam jau orkanā.

Kā rekviems tad allaž licies tas
Par tevi, kuru bangas rijušas.
Un steidzos tad es pati pārbaudīt,
Vai mūsu bākas uguns gaiši spīd,
Un vēroju, kā zvaigznes jūrā brien
Un ataust rīts, — bet gaidu vēl arvien.
Tad sastingst sirds, kļūst ledains skatiens mans,
Bezgala baigs dveš pretī okeans,
Un tomēr — skatiens bangās klīst un klīst:
Vai tiešām kādu mastu nemanīs?
Lūk, pavīd bura viļņu tālumā!
Ak vai! Kāpēc gan garām aizslīd tā?
Nāk cita vēl — tā beidzot tavējā!
Tā allaž bailes žņaudz kā briesmīgs valgs.
Kad, Konrad, tava sirds reiz miera alks?
Bezgala bagāts tu, un piļu daudz
Mūs savās mirdzošajās zālēs sauc.
Draugs, nevis briesmas biedē mani, — nē!
Es baiļojos šeit palikt vienatnē.
Mans dārgums gaišākais, kāpēc, kāpēc
Tu, cīņā ejot, prom no mīlas bēdz?
Kā tava sirds, kas manī mīlu lej,
Var pieteikt karu visai pasaulei?»

«Kā tārps reiz sirds man kājām mīdīta,
Kā odze dažkārt atriebusies tā;
Nav cerību tai, esi tikai tu
Un debesis, kas man vēl piedotu.
Bet mana lielā mīla būtu nieks
Bez naida tā, ko nopelt tev ir prieks.
Ja ļaužu cilti pārstāšu es nīst,
Pret tevi manai mīlai jānovīst.
Bet nebaidies — pēc tādas pagātnes
Mūžmūžos tevi mīlēt alkstu es.
Vien tagad, — gaišs lai paliek mirklis šis, —
Ir atkal laiks mums šķirties pienācis.»

«Šai mirklī šķiramies? — Sirds juta to, —
Nekad tai negūt laimi ilgoto.
Šai mirklī ... nē, vai iespējams gan tas?
Vēl tava briga līcī šūpojas,
Vēl otrs kuģis mājās gaidāms mums,
Vēl brigas komandu māc nogurums.
Nē, joko tu un gribi cietināt
Man sirdi, pirms ir smagais brīdis klāt.
Bet, draugs, par manām sāpēm nesmejies,
Ir prieku grūtāk nekā bēdas ciest.
Nāc, dārgais! Maltīti tev gribu dot,
Ko manām rokām tikās gatavot.
Tas viegli bij — tev plūcu augļus tos,
Ko sirds man teica esam labākos;
Trīs reizes klinšu kraujās kāpu es
Pēc strauta veldzes, ko tev galdā nest.
Lai šonakt putodams plūst sorbets tavs!
Jel paskaties, kā dzirkstī dzidrais kauss!
Tev reibinošo vīnu nesniegšu:
Par musulmani atturīgāks tu.
Bet tev to pārmest nav man padomā, —
Tavs gods un cildenums, un slava tā.
Lūk, mūsu mielastam jau galds ir klāts,
Deg sudrabkaltā lampa. Konrad, nāc!
Es pasaukšu šurp savas kalpones,
Mēs ļausim sevi līksmā dejā vest,
Ja vēlies, ģitaru tev spēlēšu, —
Tās melodijās labprāt klausies tu;
Bet, ja tās nespēj skumjas projām dzīt,
Mēs varam Ariosto[2] palasīt
Un ļaut, lai stāsts par Olimpiju[3] ris,
Ko mīļais mīlējis un pametis.
Par viņu daudzkārt sliktāks būtu tu,
Ja tagad mani vienu pamestu ...
Jā, atceries, reiz apvārsnis bij rāms,
Mēs Ariadnes klintis[4] vērojām,

Un tev bij jāpasmaida, izdzirdot,
Ka toreiz teicu it kā jokojot:
Var arī mums tāds brīdis gadīties,
Kad Konrads mans uz mūžu projām ies. —
Es piekrāpta — arvien viņš atgriezies.»

«Jā, atgriezies kā vienmēr, mīļotā.
Un kamēr dzīvs viņš, allaž notiks tā...
Bet tagad laiks ar putna spārniem trauc:
Man atkal prom šai mirklī jāaizbrauc.
Kāpēc? Un kurp? Tas veltīgs jautājums,
Ja pienācis jau atvadbrīdis mums.
Man jāsteidzas; bet satraukums tavs lieks:
Nemaz nav bīstams šoreiz ienaidnieks,
Un šeit es likšu vīriem sardzē stāt,
Kas pratīs mūsu salu nosargāt.
Draugs, neskumsti! Kaut projām dodos es,
Te mūsu sievas, tavas kalpones
Pie tevis būs. Kad atkal tiksimies,
Vēl saldāka būs atpūta un miers.
Klau, taure skan! Pūt, Žuan, skaļāk pūt!
Dod skūpstu, — vēl, — un vēl. Ardievu nu!»
Vēl Konrads viņu atvadoties skauj,
Pie savām krūtīm mīļo galvu kļauj,
Bet neuzdrīkstas pašu uzlūkot,
Kaut sāpju asaras viņš valdīt prot.
Pār viņa delnu mežonīgs un maigs
Kā glāstot pārslīd matu vilnis zaigs.
Nekad tik varens jūtu bangojums
Vēl viņa saprātam nav licis tumst.
Klau, šāviens teic, ka saule jūrā slīd!
Viņš sauli gatavs nolādēt šobrīd.

Pie krūtīm steidz viņš Medoru vēl spiest,
Kas it kā lūdzot rokās kļāvusies,
Tad grīļodamies gultā aiznes to
Un uzlūko vēl reizi pēdējo.
Un liekas — pagaist viņa skatam viss.
Vēl skūpsts — un tad — vai Konrads aizgājis?

XV

«Viņš aizgājis?» cik bieži sauciens šis
Ir viņu vientulībā smacējis.
«Varbūt ir pagājis vien mirklis īss,
Vēl Konrads glāsta manu pieri, šķiet,
Bet nu . . .» Tā traucas viņa pēdās skriet,
Un asaras sev atkal vaļu gūst,
Tām nevaldāmas sāpes līdzi plūst.
«Ardievu?» Nē, to nevar pasacīt,
Jo šajā vārdā bezcerība mīt.
Vēl gaidīt, ticēt, cerēt gribas mums,
Kaut arī sirdi sažņaudz izmisums.
Jau mīlas pilno acu spožums dziest,
Salts tukšums viņas skatā iegūlies.
Uz mirkli Konradu vēl skata tā,
Un acis dzirkstī jaunā mirdzumā,
Kaut arī viņas skropstās tumšajās
Aizvien vēl asaras kā zvaigznes lās.
«Viņš aizgājis!» Pie sirds tā roku spiež
Un skatienu pret okeanu griež:
Tur bango viļņi, briga buras ceļ . . .
Un atkal skaudra sāpju smeldze dzeļ.
Tā steidzas atpakaļ, — ir zudis viss, —
«Nav sapnis tas — viņš mani pametis!»

XVI

Starp klintīm taka vijas Konradam,
Bet atskatīties šoreiz bailes tam.
Viņš jūt — tas nebūs sirdij izturams,
Ja atkal vērsies skatam mīļais nams,
Kas vienmēr pirmais sveicinājis to,
Kad viņa briga ostā ielīgo;
Vairs nedrīkst skumjo zvaigzni ieraudzīt,
Kas arī selgā viņam allaž spīd, —
Par to pat domāt nedrīkst viņš sev ļaut,
Ne arī palikt šeit — te nāve draud.
Uz mirkli tomēr soļu ritms jūk,
Un visi cīņu plāni, liekas, brūk,
Bet nē — nav īstens vadonis vairs tas,
Ko samulsina sievu asaras.
Tur brigas komanda jau gaida to,
Pār līci rāma vēsma aizlido, —
Viņš saņemas un atkal tālāk steidz,
No liedaga to ierasts troksnis sveic:
Tur kņada, steiga, rosās ļaužu daudz,
Skan klaigas, signali un airi klaudz,
Kāpj mastā junga, enkurķēdes žvadz,
Redz buras atraisāmies viņa skats.
Jau brigas vīri savās vietās stāj,
Un pūlis krastā ardievas tiem māj.
Bet augstu plīvo karogs sarkanais —
Viss pagurums nu vienā mirklī gaist.
Kvēl atkal uguns viņa skatienā,
Un pārgalvīga drosme biedros nāk,
No klints uz klinti milža soļiem nu
Viņš skriešus lejup trauc uz krastmalu.
Kad krūtis jūras vēja valgmi dzer,
Viņš atkal mierīgs, nosvērts soli sper,
Jo nebij gadījies vēl Konradam
Stāt pūļa priekšā, steigas satrauktam.

Aiz noslēgtības maskas paslēpies,
Prot Konrads pūlī padevību viest.
Aizvien viņš lepns, nelokāms un ciets,
Un viņa priekšā visi galvas liec.
Bet dažreiz lepnā augstprātība zūd, —
Var arī laipns viņa skatiens būt,
Un sirsnība, kas viņā strāvot sāk,
Šķiet citiem dāvana vislielākā.
Tad bijība un bailes sīkas kļūst;
No sirds uz sirdi viņa vārdi plūst.
Bet reti Konradam nāk brīdis tāds, —
Viņš pavēlēt un pakļaut aicināts.
Par maigām jūtām viņam daļas maz,
Viņš mācījies kopš pašas jaunības
Vien to par savu veiksmi uzskatīt,
Ka citi viņa priekšā ceļos krīt.

XVII

Ap viņu uzticamā sardze stāv,
Nāk Žuans šurp. — «Vai viss ir kārtībā?»
«Jā, pavēlniek, ir sagatavots viss!»
«Kur cīņas zobens mans un apmetnis?»
Drīz arī Konrads braucienam jau posts,
Pie siksnas asais zobens cieši jozts.
«Sauc Pedro šurp!» Un Konrads apsveic to
Ar cienību, kā draugu labāko.
«Ņem rakstus šos un labi vērā liec,
Tie tev ir pavēle un likums ciets.
Tev un Anselmo, kad viņš mājās brauks,
Šī sala jāsargā kā acuraugs.
Trīs dienas saulē mirgos debess jums,
Tad mājās būsim mēs. Lai miers ar jums!»
To sacījis, viņš Pedro roku spiež,
Lec laivā un to lepni viļņos griež,

Un airi reizē paceļas un krīt,
Spožs putu vainags laivas ceļā spīd.
Jau briga klāt, jau kāpj uz klāja tas,
Skan signals, buras vējā piepūšas.
Cik viegli rokai stūre klausa nu!
Kāds prieks par stalto brigas komandu!
Lūk, stāv Gonsalvo jaunais — skaists un slaiks, —
Bet kāpēc liekas sadrūmis tam vaigs?
Ak vai! Skats atkal pili krastā glauž,
Un atkal sirdi karstas sāpes grauž.
Vai vēro Medora, kā buras viz?
Viņš vēl nekad to nav tā mīlējis.
Bet jau pēc mirkļa vaibsti cieti kļūst,
Līdz rīta ausmai daudz kas jāpagūst.
Viņš lejup kajitē Gonsalvo sauc
Un stāstīt sāk, kurp šoreiz briga brauc.
Pār jūras karti lampa gaismu vij,
Un abi runājas līdz pusnaktij,
Lai šaubas izgaistu, lai veiktos viss,
Kā iecerējis gudrais vadonis.
Nakts vēsmas kuģi droši tālāk nes.
Jau garām salu stāvās virsotnes.
Pirms rīta ausma jūrai uzsmaidīs,
Ir viņiem drošā ostā jātiek drīz.
Lūk, priekšā līcis blāvi spulgo nu,
Pilns musulmaņu pašā[5] galeru,
Un, skaitot kuģus, brigas vīri jauž,
Ka sardze šonakt nevērīgi snauž,
Un velti ugunis pār līci spīd.
Tām briga nemanīta garām slīd
Līdz drošai, uzticamai slēptuvei,
Kur stāvas radzes klintis augšup slej.
Te vīriem, cīnīties kas visur prot,
Nu Konrads kaujas uzdevumu dod,
Un tomēr, — runājot par asinīm, —
Ir mierīgs viņš kā allaž, kā līdz šim.

Otrais dziedājums

... conosceste i dubbiosi desiri?
Dante, Inferno, V, 120

... kaislību slepenais mājiens?
Dante, Elle, V, 120.

I

Pilns kuģu mastiem jūras līcis viss,
Deg krasta logos spožas ugunis,
Un viļņos gaiši atspīdumi viz, —
Lai katrs līdzi priecājas un zin,
Ka pašā Seids te šonakt dzīres svin
Par godu uzvarai, ko rīt viņš gūs,
Kad pirats pēdējais par vergu kļūs.
Tā paredzēts. Ir visam jānotiek,
Kā Allah[6] pats un gudrais sultans liek.
Un tāpēc galeru te savākts daudz
Un matrožiem ir šonakt dzīrot ļauts.
Par laupījumu tie jau strīdos kaist,
Lai gan vēl tālu naidnieks nievātais.
Bet šaubu nav — tam jāsaļimst būs drīz,
To, saule austot, gūstā ieraudzīs.
Pat sardzes vīri snaudai ļauties var,
Bet tie, kas cīņas alkst jau šovakar
Un savu drosmi tiecas pavairot,
Uz grieķu būdām tumsā ceļu rod.
Ar saucieniem un klaigām lielīgām
Tie jautrā iztēlē jau uzbrūk tām
Kā jūras laupītāju galerām.
Kaut vergam parādīt, cik zobens ass, —
Tā krietnam musulmanim piederas!

Bet šoreiz tam pret vergu laipnīgs prāts:
Ne grieķis nokauts tiek, ne spīdzināts,
Ja vien tas musulmanim līdzi smej
Un galdu klāt steidz lepnai maltītei.

II

Sēž savā zālē lepni pašā Seids,
Visapkārt šeichi[7] pavēlnieku sveic,
Kurš tos uz jaunu uzvaru sauks līdz.
Ir dzīres galā, diezgan iebaudīts,
Seids garšojis pat vīnu aizliegto,
Kaut citiem kafiju vien licis dot.
Šurp vergi pīpes gariem kātiem nes,
Un trakā dejā griežas verdzenes.
Ar ausmu šeichiem kuģos kāpt būs laiks,
Bet naktī okeans šķiet pārāk baigs.
Daudz labāk dzīrotājam pēļos slīgt
Un nevis bangainajos viļņos nīkt.
Ar svaigiem spēkiem viņš tad cīņā ies,
Uz Koranu[8] un Seidu paļausies.
Nav šaubu — uzvaru rīts nesīs spulgs,
Jo bezgalīgs ir pašā karapulks.

III

Pavisam negaidot redz pašā Seids:
No āra vārtiem ziņnesis šurp steidz,
Vispirms līdz zemei klanās bijībā,
Tad lūpas ver un čukstot saka tā:
«No piratiem šurp dervišs[9] bēdzis kāds.
Vai viņu uzklausīt jums vēlīgs prāts?»
Viens vienīgs Seida skatiens — vergs jau redz,
Ka svēto atvest viņam pavēlēts.

Uz krūtīm rokas liktas dervišam,
Un ļodzīgs solis, bālums vaigā tam,
Bet ne jau gadu nasta viņu māc, —
Viņš laupītāju gūstā vārdzināts.
Un tomēr cēli dervišs galvu nes
Zem savas svētā vīra kapuces.
Plats apmetnis tā kalsno stāvu glauž,
Bet krūtis savam dievam slavu pauž.
Stāv zālē dervišs izslējies un kluss
Un pacieš ziņkārīgos skatienus,
Kas caururbj to, pirms Seidam labpatiks
Un dervišam viņš beidzot runāt liks.

IV

«No kurienes tu nāc?»
«No piratiem
Es izbēgu . . .»
«Kā nokļuvi pie tiem?»
«No Skalanovas mēs uz Sciosu
Ar kuģi vedām preču krājumu,
Bet Allah šoreiz nesmaidīja mums:
Ļauns jūras laupītāju uzbrukums
Par vergiem vērta mūs. Man manta — nieks,
Bet laupīts bija ceļošanas prieks,
Līdz beidzot — tumšā naktī bija tas —
Man zvejnieklaiva deva cerības.
Pie tevis, pašā, veda mani tā.
Nu briesmas garām, esmu drošībā.»

«Kā klājas piratiem? Vai gatavs viss,
Lai aizstāvētos viņu midzenis?
Vai arī iznīcībai lemtie snauž
Un briesmu tuvošanos nenojauž?»
«Ak pašā! Tam, ko gūstniecība māc,
Ne spiegot — važas saraut ilgo prāts.

Es tikai jūras viļņos skatījos
Un zīlēju, vai tie man brīvi dos.
Bij pārāk zils pār mani debessjums
Un pārāk spožs bij saules starojums,
Lai manas acis citam atvērtos
Un nemeklētu to, kas brīvi dos.
Nu esmu šeit. Vai liecība nav tā,
Ka pirati par briesmām nedomā?
Ja sargi modri viņiem būtu tur,
Es aizbēgt nevarētu it nekur.
Tik bezrūpīgi sargāt var vien tas,
Kas allaž drošs un spēcīgs sajūtas.
Ak pašā! Esmu noguris paties
Un izsalcis, un vēlos atpūsties.
Lai miers ar tevi, pašā! Ļauj man iet!
Lai miers jums visiem! Tagad atlaidiet!»

«Nē, derviš! Jautājumu man vēl daudz.
Vai dzirdi? Paliec! Tev ir sēdēt ļauts!
Nāc, mielojies — te šonakt dzīru nams;
Būs vergu nestais azaids patīkams.
Tu atbildēsi man pēc maltītes
Bez kādām līdzībām! Tā vēlos es.»
Vai tiešām nodreb svētais, vai tas malds?
Kāpēc to neielīksmo dzīru galds,
Ne augsto viesu pulka laipnīgums?
Un kāpēc pēkšņi viņa skatiens tumst?
Bet nē — ir atkal skaidrs, mierīgs tas.
Uz mīkstās tachtas dervišs atsēstas
Un, sevi pārvarējis, vēro kluss,
Kā viņam pasniedz dārgus ēdienus.
Bet savādi — kaut briesmīgs bijis bads,
Kaut dervišu Seids tagad cienā pats,
Viņš nesteidz izsalkumu remdināt,
It kā šais traukos inde būtu klāt.

«Ēd, derviš! Draugu vidū esi tu.
Ēd īstu musulmaņu cienastu!
Bet kāpēc vaigs tev neviļus kļūst bāls?
Tu atsakies no svētās ķīlas — sāls?
Kas kopā sāli bauda reizi vien,
Uz mūžiem īsta draudzība tos sien!»

«Sāls noder tam, kam patīk gardums smalks.
Mans azaids — saknes, augļi, ūdens malks,
Un mūsu brālībai ir likums ciets,
Kas iebaudīt ar citiem kopā liedz.
Var likties savāds tas, ko teikšu vēl,
Bet man pat galvu pazaudēt nav žēl:
Par velti pūlies piespiest mani tu,
Lai pārkāpju šo savu zvērestu.
Ja gļēvumā es izdarīšu to,
Būs liegts man iet uz Meku kāroto.»

«Kā vēlies! Dusmas neradi tu mums.
Vēl tikai viens tev mūsu jautājums:
Cik viņu tur? ... Ko? Vai jau diena nāk?
Kas tā par sauli ostā kvēlot sāk?
Un liesmas aug ik mirkli brāzmainmāk!
Hei! Nodevība! Kuģus uguns rij!
Tad tādas, derviš, tavas vēstis bij?
Kur zobens? Sargus šurp! Lāsts dervišam!
Jel ķeriet viņu, sitiet! Nāvi tam!»

Pār līci ugunsgrēks vairs nenodziest.
Ar liesmām reizē dervišs piecēlies
Un drausmas bailes viesu barā vieš:
No pleciem svēto amattērpu sviež —
Un pēkšņi krūšu bruņas iemirdzas,

Un rokā pazib zobens smags un ass,
Bet skatiens slēpts zem bruņu ķiveres
Un nebeidz bargas naida dzirkstis mest.
Viņš musulmaņiem šķiet pats elles gars;
Tiem sabrūk cerības un cīņas spars,
Pat lāpas ugunsgrēka liesmās tumst,
Un sākas neizsakāms sajukums:
Šķind zobeni, visapkārt troksnis baiss,
Šķiet elles šausmu dvingas pilns pat gaiss,
It kā te trakotu pats nelabais.
Redz bēgot vergi: krastā asins līst,
Bet viļņi liesmo vienās ugunīs,
Un velti pašā nikni kliedz un brēc:
«Ķert dervišu! Tas — sātans nolādēts!»
Bet viņš, kam likās — glābiņa vairs nav,
Jo Seida kuģi sāka liesmot jau,
Pirms norunātais signals tika dots, —
Viņš, atkal jaunas drosmes apgarots,
Tver savu ragu — spalgi noskan tas,
Lai biedri zin, ka cīņai jāceļas.
Klau, viņi atbild. «Lai jums sekmējas!
Es velti ļāvos šaubām sevi mākt,
Ka draugi nepagūs man talkā nākt.»
Cērt zibenīgi viņa zobens nu.
Tā atmaksa par mirkļa mulsumu.
Un katrs viņa rokas atvēziens
Liek pūlim šausmās bēgt, kaut viņš ir viens.
Pie kājām turbani un galvas krīt,
Vien retais cenšas nāvi atvairīt.
Un šausmu izbīlī pat pašā Seids
No kaujas lauka atkāpties jau steidz.
Kaut arī viņš nav cīņā gļēvulis,
Par viņu tomēr pārāks pirats šis,
Un, liesmojošos kuģus ieraugot,
Viņš, bārdu plēsdams, kājām vaļu dod,
Jo pirati jau laužas haremā,

Un skaidrs kļūst, ka nāves stunda klāt.
Dažs ceļos krīt, pēc žēlastības sauc,
Bet korsari bez rimas tālāk trauc.
Visapkārt vaidi, asins straumēm plūst, —
Ir viņiem drīzāk zālē jānokļūst,
Kur trakā jūklī sagriezies ir viss,
Kur Konrads cīnās viens kā tīģeris.
To prieku vārdos mūžam neizteikt,
Kad viņi beidzot vadoni var sveikt.
Bet Konrads jaunu pavēli jau dod:
«Seids aizbēdzis, bet viņš ir jāatrod!
Tur uguns steidzas viņa floti rīt,
Bet jādeg arī pilsētai tūlīt!»

V

Ar lāpām aiziet pirati, un drīz
Ik nams jau liesmo bargās ugunīs.
Tā atmaksāt sen Konrads vēlējies.
Bet pēkšņi acīs naida kvēle dziest:
Kaut kur kliedz sievietes, un sirdī skan
To skaļās vaimanas kā bēru zvans.
«Tie haremā! Jel atminiet — nekad
Pret sievieti celt roku nedrīkstat,
Lai mūsu sievas neķer līdzīgs sods.
Ir ienaidnieku nonāvēt mums gods,
Ja tas ir vīrs līdz zobiem apbruņots,
Bet pati debess nolādēs tad mūs,
Ja sieviete par upuri mums kļūs.
Hei, steidzieties, ir tagad brīdis klāt
No dvēseles šo grēku nomazgāt!»
Un Konrads pirmais namā iekšā skrien, —
Visapkārt liesmas, dūmu vāli vien,
Ik mirkli vairāk elpa aizraujas,
Bet tālāk, tikai tālāk steidzas tas,

Līdz beidzot satraukums un bažas rimst:
Ikvienam burvīgs augums rokās ļimst,
Un, sievietes no liesmām iznesot,
Ikviens tās mierina, kā māk un prot,
Jo piratiem ir jāizpilda viss,
Kā pavēlējis viņu vadonis.
Bet ko gan Konrads savās rokās tur?
No viņas mīlas neaizbēgt nekur, —
Visskaistākā starp verdzenēm ir tā
Un karaliene Seida haremā!

VI

Kaut arī Konrads vēlētos labprāt
Ar Džilnaru vēl brīdi parunāt,
Lai mierinātu to, bet laika maz, —
Jo ienaidnieks, kaut gan vēl atkāpjas,
Jau manījis, ka viņam neseko,
Un atkal spēkus cīņai sakopo.
Seids, atskārtis, ka korsaru nav daudz,
Nu savus ļaudis atkal kopā sauc,
Lai gan aiz kauna jānosarkst ir tam,
Ka akli ļāvies baiļu skurbumam.
Ak Allah svētais! Laiks nu atriebties!
Un Seida krūtīs trakas dusmas briest.
Lai laupītāji noslīkst asinīs!
Tiem prieks par uzvaru būs visai īss.
Ir trieciens negaidīts kā viesulis,
Un cīņa lomās mainītās jau ris.
Redz Konrads: viņa vīriem briesmas draud —
Tos naidnieks tiecas ciešā lokā kļaut.
«Mums jāsalauž ir ielenkuma loks!»
Bet velti — šaubas viņus māc kā slogs,
Ik mirkli draudošāks kļūst ielenkums,
Vēl cīnās tie, kaut cerības jau tumst.

Ak! Viņu rindas ļodzīties jau sāk,
Bet naidnieks uzmācas vēl draudošāk.
Jau izredžu nekādu nav vairs tiem,
Bet katrs cīnās zobiem sakostiem.
Ir tad, ja pirats nāves skavās ļimst,
Vēl viņa zobens atriebt nenorimst!

VII

Bet, iekams Seids bij atkal atgriezies
Un sācis savus vīrus cīņā sviest,
Jau Džilnara un Seida harems viss
Bij nogādāts, kā licis vadonis,
Uz musulmaņu templi drošībā,
Kur asaras un bēdas neienāk.
Un Džilnarai nu pārdomāt ir laiks,
Cik viņas glābējs bijis cēls un maigs,
Cik laipna balss un sirsnīgs skatiens tam, —
Nemaz viņš nelīdzinās piratam,
Kas asiņainus briesmu darbus veic.
Pat laipnāks nekā mīlas stundā Seids!
Kā verdzenei tas viņai glāstus dod
Un pateicību gaida vēl par to.
Bet korsars mierināja to, kas skumst,
It kā tas būtu viņa pienākums.
«Ak ilgas, kur gan sievieti tās nes?
Bet viņu vēlreiz redzēt vēlos es,
Lai lūpas viņam pateicību teic
Par dzīvību, ko aizmirsis bij Seids.»

VIII

Un Džilnara vēl cīnoties to redz
Starp kritušiem, kas visu zemi sedz.
Nav biedru vairs, viņš viens starp naidniekiem,

Un tomēr dažbrīd grūti klājas tiem,
Līdz beidzot arī viņa spēki lūst,
Un nāves vietā sagaida to gūsts.
Nu viņu nonāvēt ir tīrais nieks;
Bet atriebei ar to vēl nepietiek:
Seids visas viņa brūces pārsiet liek,
Jo smalku mocību jau nepietrūks,
Kas viņa asinis pa lāsei sūks...
Vai tas ir viņš, kas cauri ugunij
Nupat vēl nelaimīgās glābis bij?
Jā, tiešām viņš — gan sakauts, sagūstīts,
Bet iekārotās nāves atraidīts.
Viņš laimīgs noskūpstītu roku to,
Kas dotu cirtienu tam nāvīgo,
Jo pārāk vieglās brūces ātri dzīs
Un it neviena nāvi nenesīs.
Ak, kāpēc asinis vēl dzīslās kaist
Un dzīvs starp kritušiem viņš vienīgais?
Par velti Konrads lūdzies debesīm,
Lai dvēseli tās šķir no miesām šīm.
Ir liktenis no viņa novērsies,
Un tāpēc atliek tikai mokas ciest,
Ko triumfējot sola ienaidnieks.
Bet ciešanas un mokas — nieks,
Vēl viņā nesalaužams lepnums mīt
Un visas bēdas palīdz atvairīt;
Ne gūsteknis, bet uzvarētājs tā
Var pacelt galvu lepnā bargumā.
Kaut pārguris viņš, brūces asiņo,
Nevienam drosmes nav pat aizskart to, —
Vien iztālēm pār viņu lāsti krīt,
Un atriebības alkās acis spīd.
Bet tie, kam pārslīd viņa skatiens ass,
Ar godbijīgu cieņu novēršas.
Pat sargi, vedot cietumā jau to,
Ar klusām šausmām viņu uzlūko.

IX

Pēc brītiņa ir dziedinātājs klāt,
Bet ne jau skaudrās sāpes remdināt, —
Tas nācis viņa važas pārbaudīt
Un pateikt, kādas mocības būs rīt:
Kad rietā sārts kļūs debess plašums viss,
Uz mieta sēdināts tiks gūsteknis,
Un redzēs saule, atkal uzlecot,
Cik labi cilvēks mokas paciest prot.
Visļaunākais un drausmīgākais tas,
Ka jāpacieš būs slāpes briesmīgas
Un nāve ilgotā vēl nepienāks,
Jau maitu ērgļi apkārt lidot sāks.
«Jel dodiet ūdeni!» Tas jāaizmirst —
Kas malku dzer, uz mieta tūdaļ mirst.
Tāds viņam spriedums! Seida griba tā —
Lai Konrads vienatnē to pārdomā!

X

Daudz jūtu brāzmainu te aug, te plok,
Sirds reizēm pagurst, krūtīs elpa smok.
Pat grūti dažbrīd saprast Konradam,
Par ko tik baigas mokas jācieš tam.
Tad atkal tumši spēki augšup vird,
Un sirdsapziņas balsi Konrads dzird.
«Es brīdināju tevi!» uzsauc tā.
Bet kur līdz šim tu biji, viltīgā?
Par vēlu tagad padomus ir dot
Un trauksmes pilno dzīvi nožēlot.
Pat stundā vientuļā, kad cerības jau zūd,
Sirds visu skaidrāk, dziļāk, asāk jūt.
Vairs jaunām cīņām asins neiekaist,
Un gurdāks kļuvis saprāts dumpīgais.

Ir tikai viena doma, viena vien:
Šurp atmiņas pa tūkstoš ceļiem skrien.
Par godkāri un slavu sapņi irst.
Bij dzīve veltīga! Pat mīla mirst.
Prieks neizbaudīts, palicis tik naids
Pret tiem, kam veltīts likteņdieves smaids.
Viss pagājušais liekas bezcerīgs,
Bet nākotne jau nebūtībā slīgst.
Kas kādreiz darīts, domāts, izrunāts,
Nu sirdī dzeļ kā nedziestoša vāts.
Pat labais, gaišais griež kā zobens ass
Un pēkšņi noziegumā pārvēršas.
Bet šajā brīdī prāts pat neapjauž,
Cik smagi gadiem slēptais ļaunums grauž.
Viss liekas nelietīgs, kas bijis dārgs,
Un trakulīgā sirds — kā atvērts zārks.
Un tomēr, ja vien drosme, lepnums dzīvs,
Nevienam ielūkoties tur nav brīv!
Ar lepnumu un drosmi sadragāt
Var visu, kas grib tavā ceļā stāt!
Tev bailes? Slēp tās, citus apmānot.
Kas grib, lai sauc par liekulību to;
Vien gļēvulis, no nāves bēgdams, kliegs,
Ka varonīgam būt ir tīrais nieks,
Bet drosmīgais prot briesmās klusu ciest,
Viņš lepni liktenim pats pretī ies!

XI

Visaugstākajā tornī ieslodzīts
Sēž Konrads, smagām važām sasaistīts.
Pils liesmu varā, tāpēc arī Seids
Šurp pārvākties ar visu galmu steidz.
Par spriedumu var Konrads nedomāt, —
Viņš Seida vietā sodītu tāpat.

Tā garas stundas Konrads vada viens,
Un gausi raisās domu pavediens,
Līdz beidzot Medora nāk atmiņā:
«Ak, kā šo ļauno vēsti uzņems tā?»
Un tad ir Konrads gatavs važas raut
Un neprātīgām dusmām vaļu ļaut.
Bet mirklis gaist, — jau Konrads mierīgs šķiet,
Par savām bēdām viņš var tikai smiet.
«Vienalga, nāk lai moku brīdis baigs,
Man tagad krietni atpūsties ir laiks!»
To sacījis, viņš gurdi zemē ļimst
Un tūdaļ dziļā, siešā miegā grimst.
Pirms stundas pusnaktī bij sācies viss,
Un kas gan nav šai laikā noticis!
Un tā tas laikam gadīsies arvien,
Ka juku brīdī mirkļi žigli skrien, —
Viņš dervišs bij, bet ātri atmaskots,
Tad triumfējis. Nu jau draud tam sods.
Viņš — piratu un jūru pavēlnieks,
Bet nu to uzvarējis — miegs!

XII

Ciešs miegs ir viņam torņa cietumā.
Ak, kaut jel labāk nāve būtu tā!
Viņš guļ. Bet kas pār viņu noliecies?
Te draugu nav, kas nāktu roku spiest.
Vai eņģelis nāk žēlastību dot?
Nē, tā tik zemes būtne smaidīt prot.
Ar baltu roku lampu viņa sedz,
Lai gurdās acis gaismu nesaredz
Caur cieši aizvērtajiem plakstiņiem
Un vaļā vērties neliktu vēl tiem.
Mirdz melnas acis, staro laipns vaigs,
Slīd pāri pierei matu vilnis maigs.

Kā sniega pārsla gaiša, viegla tā
Pie notiesātā guļas vietas stāv.
Bet ceļā taču sargposteņu daudz!
Ak, bailes sievieti vairs neuztrauc,
Ja jaunība un līdzcietība sauc.
Nav miera Džilnarai; lai sapņo Seids,
Kā pūlis to par varonību sveic.
Bet viņa iet, kur aicina to sirds.
Tai Seida zīmoggredzens pirkstā mirdz.
To miegainajiem sargiem parādot,
Ikviens bez kavēšanās ceļu dod.
Tiem nikna skaudība vien prātus jauc,
Ka gūsteknim ir šonakt gulēt ļauts.
Nakts drēgnums ātri pievarējis tos,
Un viņi snauž jau savos posteņos.
Un kurš gan snauduļodams prasīt ies,
Kā Džilnarai tāds gredzens gadījies?

XIII

Liels brīnums tai: «Viņš guļ, kaut nāve draud,
Kaut citi par tā bojā eju raud!
Un arī mani nemiers sagrābis —
Kāpēc tik dārgs man kļuvis cilvēks šis?
Par mūsu izglābšanu — tiesa gan —
Ir viņam paldies jāpasaka man.
Viņš nodreb, — pārdomām vairs laika nav, —
Lūk, gurdie plaksti lēnām veras jau!»

Viņš paceļ galvu — gaisma acīs spīd.
Vēl šaubas, neticība sirdī mīt,
Bet, roku pakustinot, ķēdes žvadz, —
Ir jātic tam, ko saredz viņa skats.
«Tas sapņu tēls, kas parādās un gaist?
Vai arī cietumsargs man dots tik skaists?»

«Tu, pirat, nezini, kas esmu es
Un kāpēc sirds tev pateicību nes,
Bet atceries — bij tavas rokas tās,
Kas mani glāba briesmās lielākās.
Caur tumsu baismīgo šurp nāku nu,
Lai tevi moku nāvei atņemtu.»

«Es pateicos par tavu laipnību.
Tu vienīgā tiem līdzi nelīksmo,
Bet viņiem — tiesība ir darīt to.
Par vienu tomēr pateikties tiem prieks —
Ka atsūtīts tik skaists man garīdznieks!»

Kaut gan aizvien tas neparasti šķiet,
Ja prieks un bēdas roku rokā iet,
Un tomēr priekam līdzi laužas vaids,
Un rūgts kā stipras vērmeles ir smaids.
Jo labāk dažreiz gudrajam, kas prot
Pat nāvi saņemt it kā jokojot.
Bet tas, kas rādās jautrs nelaimē,
Var visus apmānīt, vien sevi nē.
Un tomēr Konrads skaļi smieties māk,
Un rūpju rievas pierē izzust sāk, —
Tik nevaldāma līksme aizrauj to,
It kā viņš smietos reizi pēdējo,
Kaut gan nemaz tam smiekli nepiedien,
Kurš visu mūžu alcis cīņas vien.

XIV

«Tev, korsar, nāve draud, bet tiecos es
Vēl tevi glābt no Seida atriebes.
Es viņa dusmas novērst mācētu,
Bet bēgšanai par nespēcīgu tu.
Es visu darīšu, ko sirds man liek,
Lai sodīšana rīt vēl nenotiek.

Tas viss, ko darīt manos spēkos būs,
Jo citādi var sodīt abus mūs.»

«Tik zemu šoreiz esmu kritis jau,
Ka krist vēl zemāk iespējams vairs nav.
No nāves nebīstos. Man likums svēts:
Es nebēgšu, ja esmu uzvarēts.
Un kur lai ietu es, ja kļūtu brīvs?
Es — vienīgais, kas palicis vēl dzīvs.
Jā, vienai tomēr pieder mana sirds, —
Pat briesmās gaišs man viņas skatiens mirdz.
Man visās gaitās atbalsts bij, paties,
Mans zobens, briga, mana mīla, dievs.
No tā es novērsos. Nu vairs nekas
Ne glābs, ne pasargās no atmaksas.
Un tomēr lišķis negribu es kļūt
Un nelūgšos, kaut cerības man zūd;
Man pietiks spēka mokās stipram būt.
Lai arī zobens man no rokām ņemts,
Lai manai brigai dzelmē nogrimt lemts,
Bet mīlu nevar atņemt man neviens, —
Tā vienīgā pie dzīves mani sien.
Bet mana nāve — jā, tas notiks drīz —
Kā vāru ziedu viņu salauzīs.
Ak Džilnara, pirms parādījies tu,
Sirds zināja tik vienu daiļumu.»

«Tu mīli citu? Ak, kas man par to!
Kaut arī tā... Sev neprasu neko.
Un tomēr... mīli. Kāda laime tā,
Ja sirds ar sirdi tiekas saskaņā
Un vientulības moku nepazīst
Kā mana sirds, kas sāp un nesadzīst.»

«Man šķiet, tam dodi savu mīlu tu,
Kam tevi es no liesmām iznesu.»

«Man mīlēt Seidu? Nē — nav mīlas man.
Jā, iemīlēt to kādreiz centos gan,
Bet tagad zinu — mana sirds to jūt:
Kur nava brīvības, tur mīla zūd.
Es verdzene, kaut mani pirmo sveic
Starp daudzām citām bargais pašā Seids.
Es daudzreiz sirdij prasu vienatnē:
«Vai mīli tu?» Un viņa atbild: «Nē!»
Cik bieži viņa glāsti apriebjas,
Ja sirdī mīlas nejūtu nemaz.
Daudz grūtāk vēl pret viņu maigai būt,
Lai manu riebumu viņš nesajūt.
Viņš satver manu roku maigumā,
Bet allaž vienaldzīga paliek tā,
Un visās dzīslās ledains tukšums līst, —
Ne mīlēt tiecas sirds, ne arī nīst.
Bet, viņa skūpstus atceroties vien,
Man salti drebuļi caur sirdi skrien.
Ja kādreiz kaislei būtu ļāvusies,
Varbūt es spētu naidā iedegties,
Bet tagad — nāk vai projām aiziet Seids —
Man visas domas svešās tālēs steidz.
Bet, tiklīdz atpakaļ man sirds tās sauks,
Es baidos — riebums modīsies un augs.
Es verdzene. Ir tādai labāk būt
Un nevis pašā Seida sievai kļūt.
Kaut aizmirstu Seids glāstus kaislīgos
Vai arī kādai citai dotu tos, —
Cik laimīga jau šodien sajustos!
Jā, gūstekni, — par tevi domājot,
Vien gribu savu maigumu tam dot.
Tu glābi mani, tagad gribu es
Glābt tavu dzīvību no atriebes
Un atdot tai, kas sirdī mīlu nes.
Aust rīts, — ardievu, — kaut man grūti ies,
Bet nāves, korsar, šodien nebīsties!»

XV

Tā viņa roku vēl pie sirds sev spiež,
Tad lēnām galvu liec un projām griež,
Un pēkšņi it kā saulains sapnis gaist.
Vai vispār kāds te bij? Bet kāpēc kaist
vēl asara uz važām smagajām,
Kas raudāta par svešām ciešanām?
Un viņam šķiet — tur laistās briljants kāds,
Kas dievišķīgas rokas spodrināts!

Ak, tikai sieviete tā raudāt prot,
Ka viss, it viss ir viņai jāpiedod.
Ir asaras tai sargs un palīgs možs.
Tās — griezīgs šķēps un reizē vairogs drošs.
Pret asarām pat drosme plok un vīst
Un gudrais saprāts maldu takās klīst.
Kā priekšā Cezars kļuva sīks un mazs?
Tās bija Kleopatras asaras.
Un triumvirs nav vienīgais, — ai nē, —
Kas debesis un zemi pazaudē;
Cik daudz gan vīru pavedina tās,
Kam visa vara — kautrās asarās!

XVI

Jau ausmas stari viņa vaigu glauž,
Kur sāpes vien un bezcerību jauž.
Kas būs, kad atkal nakts pār zemi ies?
Varbūt šurp krauklis kāds jau laidīsies,
Bet viņš to nejutīs un neredzēs.
Tad saule rietot zālē rasu sēs
Un iztvīkušo zemi spirdzinās,
Bet viņu — auksti nāves sviedri klās! —

Trešais dziedājums

...come vedi, ancor non m'abbandona.
Dante, Inferno, V, 105.

...viņš man līdzi nāca nešķirams.
Dante, Elle, V, 105.

I

Pār Moreju[10] jau sārta blāzma zied,
Aiz kalniem lēni lēni saule riet;
Ja ziemeļos tā miglā blāva kļūst,
Tad šeit vēl brīvi staru spožums plūst;
Tas jūras dzelmēs vizuļo un trīc,
Ik zaļais vilnis mirdz kā apzeltīts.
Un Idras kalnu, klintis Eginā[11]
Pats saules dievs tad tiecas sveicināt.
Kaut arī neceļ tam vairs ziedokļus,
Visapkārt viņa valstība te dus.
Jau jūras līcī tumšas svītras slīd:
Nāk kalnu ēnas viļņus noskūpstīt,
Bet klinšu smailes purpurā jau mirkst,
Tām pretī dzelmē viegls sārtums dzirkst;
Tā krāsās maigākās ceļš mirdz un zied,
Kur jautrais saules dievs uz dusu iet,
Līdz cietzemi un jūru tumsa tīs
Un viņš aiz Delfu klintīm pazudīs.

Tāpat bij viņam krāsas bārstīt prieks,
Kad mira, Atenas, tavs zinātnieks[12]
Un skuma tavi dēli labākie,
Ka nāve aizvērs viņa acis ciet.
Vēl ne! Vēl ne!... Un saule kavējas,
Lai nepienāk tik ātri brīdis tas.

Bet arī saules dievs par gudro skumst,
Un kalnu virsotnes aiz bēdām tumst.
Vairs līksmās krāsas Sokrats nesaredz,
Un tāpēc Feba[13] vaigu bālums sedz.
Pirms nogrimst tas aiz Citeronas[14] gauss,
Būs iztukšots jau drausmais indes kauss.
Tam dvēsele var nebūtībā nirt,
Kas gudri pratis dzīvot, gudri mirt!

Bet, lūk, — no Himeta[15] jau lejup nāk
Nakts karaliene savā godībā.
Ne migla, vētru vēstnese, nekas
Tai cildenajā ceļā nestājas.
Ar mēness gaismu klusi rotājot,
Tā kalnu virsotnēs sev pili rod:
Tur kolonas, tur robots minarets,
Kam pašā smailē mēness sirpi redz,
Tur olivbirzis klusā mierā stāv,
Un rāmā Cefisa[16] caur kokiem blāv,
Tur viegls paviljons aiz upes tumst,
Un cipreses ap mošeju tur skumst,
Un palma vientuļa tur lapas liec,
Kur templis Tezejam[17] pret zilgmi sliets;
Bet visam pāri viegls mirdzums krīt, —
Vien nelgas acis var to nemanīt.

Pār jūru izlīst zvaigžņu mirdzums kluss;
Vējš nesabango plašos ūdeņus,
Un viļņos zeltainzaļas krāsas zied,
Kad gurdeni tie krastam pretī iet,
Bet tālās salas okeanā zūd,
Kas šodien maigs, bet rīt var draudošs būt.

II

Cits stāsts bij padomā. Bet kāpēc gan
Par tavu jūru mana dziesma skan?
Vai drīkstu tavu vārdu nenosaukt
Un aizliegt atmiņām kā ziediem plaukt?
Ak Atenas! Kas tavos saulrietos
Reiz lūkojies, — vairs nespēj aizmirst tos.
Lai kādās tālēs atrastos, arvien
Pie tavām Cikladām[18] man domas skrien!
Ar korsaru šī dziesma saskaņā:
Tev piederēja kādreiz sala tā,
Un ticu es — būs atkal tavējā.

III

Aiz jūras tālēm rieta blāzma dziest
Un Medorai liek jaunas sāpes ciest:
Ir trešā diena pagājusi jau,
Bet viņas Konrada aizvien vēl nav.
Šķiet Medorai, — viņš piemānījis to.
Pret krastu rāmi viļņi atlīgo,
Ir atgriezies Anselmo. Bet neko
Par Konradu viņš nezin pastāstīt
Un nespēj viņas bēdas projām dzīt.

Vējš pieņemas. Jau putām klājas krasts,
Bet Medora iet lūkot, vai kāds masts
Nav redzams cauri tumsai melnajai.
Ik mirkli bangas tērpu mērcē tai,
Bet viņa neredz, nejūt to jau sen, —

Baigs nemiers Medoru uz priekšu dzen,
Nav spēka atgriezties un mājup iet.
Un, baiļu stindzinātai, viņai šķiet,
Ka zaudēt prātu tagad būtu nieks,
Ja pretī nāktu viņas pavēlnieks.

Un beidzot — laiva. Iedragāta tā,
Un paši braucēji ļimst nespēkā;
Šie nedaudzie pat skaidri neatmin,
Kā glābušies. Tas viss, ko viņi zin.
Un visiem bēdas sirdi sabango:
Kur viņu Konrads? Kas gan pateiks to?
Stāv vīru pulciņš kluss un sadrūmis.
Bet Medorai tāpat jau skaidrs viss.
Un tomēr — bēdās viņa nesalūst,
Kaut arī mokas smagākas vēl kļūst
Un velti asaras sev ceļu lauž,
Kaut melna bezcerība sirdi grauž.
Tad Medorai vēl asaru bij daudz,
Kad cerēt, gaidīt sirdij bija ļauts.
Nu runā spēks, ko viņa sevī jūt:
«Nekā vairs briesmīgāka nevar būt!»
Tā allaž atgadās: kas drudzī trīc,
Tumšs murgu spēks top tajā atraisīts.

«Jūs klusējat... Ne vēsts no turienes!...
Nekas... Lai paliek... Visu zinu es.
Un tomēr — viens jums jāpasaka gan:
Kur viņa kapa vietu meklēt man?»

«Ak cienījamā! Nezinām neko,
Bet viens no mums vēl redzējis ir to;
Viņš gūstā kritis, ievainots, bet — dzīvs.»

Vairs viņa nedzird, jūtu plūdums brīvs
Tai visās dzīslās mutuļo un kaist
Un atņem spēkus vārds šis vienīgais.
Tad viņa pēkšņi sagrīļojas, krīt, —
Jau pāri viņai bangains vilnis slīd.
Bet raupjās vīru rokas satver to
Un steidzas palīdzēt, kā māk un prot:
Ar jūras valgmi vaigus slaka tai,
Līdz beidzot atgriezties liek dzīvībai.
Tie sievas talkā sauc un meitenes
Un Medoru uz viņas pili nes,
Anselmo uzmeklē un ziņo tam,
Cik bēdīgs gals ir viņu braucienam.

IV

Tie ilgi pārdomā un ilgi spriež,
Kā atriebt, izglābt to, kas gūstā cieš.
Aug cīņas spars un drosme. Vīriem šķiet:
Pats Konrads neredzams starp viņiem iet.
Ja dzīvs viņš — atkal brīvs no važām kļūs,
Ja miris — atriebība barga būs.
Jel sargies, ienaidniek! Vēl dzīvi tie,
Kas Konradam bij biedri labākie!

V

Seids haremā sēž ilgi drūms un kluss,
Un domas staigā ceļus dīvainus:
Te Džilnara tam pēkšņi prātā nāk,
Te atkal gūstekni viņš sodīt sāk.

Pie kājām daiļā verdzene tam slīgst,
Kas viņa drūmās domas kliedēt drīkst,
Bet veltīgs viņas tumšo acu zaigs, —
Bargs šovakar ir pašā Seida vaigs,
Un, vakarlūgsnai beidzoties, labprāt
Viņš steigtos gūstekni jau spīdzināt.

«Ak pašā! Šodien spožas slavas vīts
Tavs cēlais vārds. Ir Konrads sagūstīts!
Un nāves spriedums viņam paziņots.
Bet vai tev pārāk niecīgs nešķiet sods?
Vēl piratiem ir bagātību daudz;
Man tiktos, lai tu tās par savām sauc.
Var Konradu no gūsta atbrīvot,
Ja savus dārgumus viņš pretī dod.
Tev, pašā, nebūs grūti kaut vai rīt
Šo piratu par jaunu sagūstīt.
Bet bandas paliekas — kas zina — drīz
Uz citām jūrām mantu aizvedīs.»

«Ja viņš par katru asins lāsi dod
Man pretī dārgakmeni skaistāko,
Par katru matu ja pie kājām nes
Man bagātākās zelta raktuves,
Ja teiksmu dārgumus viņš atrast prot,
Ir tad vēl neiešu to atbrīvot!
Es nealktu nekādas atmaksas,
Ja neatrastos manā varā tas,
Bet tagad brīvība tam jāaizmirst
Un lēnā moku nāvē jānomirst.»
«Ak Seid, ir pārāk taisnīgs ienaids tavs;
Līdz galam jādzer atriebības kauss.
Vien bagātības gribētos vēl gūt;

Tev gūsteknis nekur jau nepazūd:
Nav biedru vairs, kas viņam roku sniegs, —
To atkal sagūstīt būs tīrais nieks.»

«Būs nieks?! Vai tāpēc vaļā jālaiž mums
Šis smagās kaujās gūtais medījums?
To saki tu? Tev sirds par viņu skumst,
Tu vēlētos tam cēli roku spiest
Un tā par augstsirdību pateikties.
Bet, glābdams tevi, neticīgais šis
Pat tavu skaistumu nav redzējis.
Par to es arī pateicīgs. Bet nāc —
Man jāiečukst tev ausī padoms kāds:
Tev, sieviete, es neticu! Jā gan —
Ik vārds tavs šaubas atmodina man.
Jel saki, — ļaujot sevi rokās slēgt, —
Ar viņu kopā gribēji tu bēgt?
Ir liegties veltīgi — tev skatiens mulst
Un sārtums nodevīgs jau vaigos gulst.
Nu sargies, skaistulīt, un pielūko —
Seids arī citus bargi sodīt prot.
Viens vārds — un diezgan... Lāsts lai mirklim tam,
Kad gulēji tu rokās piratam!
Kaut liesmas būtu tevi... tomēr nē,
Ir pārāk grūti sērot vienatnē.
Bet zini, viltīgā, — jau šonakt, rīt
Tev draiskos spārnus varu aplauzīt.
Es negribu vairs velti vārdus šķiest,
Bet nodevību nevaru es ciest!»

Viņš pieceļas un lēni projām iet,
Bet skatiens draudīgs, naida pilns vēl šķiet.
Ak, sievieti viņš pazīst pārāk maz!

Par draudiem Džilnara tik pasmejas,
Un Seidam allaž paliks nemanīts,
Kad sirdī maigums plaukst, kad kvēlo spīts.
Bet arī Džilnara vēl neizšķir,
Cik dziļas saknes līdzcietībai ir.
Jā, viņa verdzene un dziļāk jūt,
Kāds dārgums īsta brīvība var būt.
Tā atkal drosmīgi pie Seida nāk,
Par gūstekni un mantu runāt sāk,
Un atkal Seids tai zaimus acīs sviež,
Un atkal Džilnarai viss jāpacieš.

VI

Tā paiet diena, nakts, — bet vēl aizvien
Klimst šaubu māktais Konrads tornī viens.
To nospiež neziņa kā briesmīgs slogs;
Ik mirkli noslēgties var dzīves loks,
Ik solis kāpnēs var tam mokas nest:
Varbūt to nāk uz soda vietu vest,
Ik balsi, kas caur mūriem atlido,
Auss kāri tver kā skaņu pēdējo.
Bet gars, kaut arī nāves briesmu šausts,
Vēl Konradam ir lepns, nesalauzts, —
Tas, klusu ciešot, visu panesīs,
Ja arī soda stunda nāktu drīz.
Arvien to cīniņi un vētras sauc,
Kur drūmām domām uzmākties nav ļauts,
Bet nu viņš smagās gūsta važās nīkst
Un velti brīvības un saules tvīkst.
Var sevi pelt un kļūdas nožēlot,

Un pieņemt visu, liktenis ko dod,
Var likt, lai klusē sirdsapziņas balss,
Un nedomāt, ka drīz būs dzīvei gals, —
Neviena nav, kas vēlāk spētu teikt,
Ka Konrads lepni pratis nāvi sveikt;
Visapkārt naidnieki, kas labi prot
Vēl nāves stundā tevi apmelot.
Sirds visās mokās stipra pastāvēs,
Bet miesa — vai tā daudz vēl paciest spēs?
Kas zin, vai lūpas vaidus savaldīs,
Vai lepno sirdi kaunā neiedzīs?
No zemes dzīves aizejot, varbūt
Nemaz tev paradizē neiekļūt?
Bij tava mīla tavas debesis, —
Pats esi vainīgs, ja nu zudis viss.
Tā domājot, uz priekšu mirkļi skrien,
Bet katrs atnes tikai sāpes vien.
Un tomēr visas tās ir jāiztur, —
No sevis neaizbēgsi pats nekur!

VII

Jau trešā diena nāk un atkal iet,
Bet Džilnara to aizmirsusi šķiet.
Tai Konrads tomēr pateicīgs var būt,
Ka asinis vēl plūstam dzīslās jūt.
Jau lēnām nodziest diena ceturtā,
Ar vētras auriem nakts pār zemi nāk,
Pat torņa mūriem cauri šovakar
Viņš jūras trakošanu dzirdēt var.
Un sajūt viņa nevaldāmais gars,

Ka līdz ar vētru rodas cīņas spars,
Kas visās bangās līdzi nāk kā sargs
Un līksmo vēl, ka okeans tik bargs.
Nu atkal vētra nebeidz viņu saukt.
Tā tiktos tagad dzelmēm pāri traukt!
Pret krastu jūra viļņu kalnus veļ,
Un spoža zibens strēle tumsu šķeļ,
Bet Konradam aiz loga restotā
Kā dārga ceļa zvaigzne liekas tā.
Kaut pērkons sadragātu torni šo
Ar visu, kas šais mūros iemājo!
Bet velti, — Konrads atkal zemē ļimst, —
Aiz apvāršņa jau bargais negaiss grimst,
Un tādās sāpēs atkal sirds tam trīc,
It kā viņš būtu drauga piemānīts.

VIII

Jau pusnakts. Pēkšņi viņam likties sāk:
Kāds staigā — apstājas, — tad tuvāk nāk,
Pavisam klusu nošķind atslēgas,
Un daiļo Džilnaru redz durvīs tas.
Kaut arī grēku Konradam ir daudz,
Viņš to par sargeņģeli domās sauc.
Šais dienās bālāks kļuvis viņas vaigs,
Vēl skumjāks melno acu tumšais zaigs,
Un skaidri pasaka tas Konradam,
Ka nāves stunda pienākusi tam:
«Tev jāmirst! Taču, ja vien gribētu,
No moku nāves spētu glābties tu.»

«Ak Džilnara, jau toreiz teicu es,
Ka nedomāju bēgt no atriebes.
Kāpēc par piratu tev bēdāties?

Viņš pratis grēkot, pratīs arī ciest.
Lai paliek spēkā Seida spriedums šis, —
Es tādu sodu esmu pelnījis.»

«Tu prasi — kāpēc? Harems liesmās bij,
Kad atņēmi mūs visas ugunij.
Tu prasi — kāpēc? Sirds tev nenojauž,
Ka jaunas jūtas manī ceļu lauž
Un visās dzīslās kaist. Vai teikt man to,
Cik lielas alkas manī mutuļo?
Kaut tūkstoškārt tu būtu noziedznieks,
Neviens man tevi mīlēt neaizliegs.
Jel nesaki, ka citu ilgo sirds,
Ka velti mīla manās acīs mirdz, —
Varbūt ir viņas daiļums brīnišķīgs,
Un es tās priekšā tikai ziediņš sīks,
Bet nevarētu viņa izciest to,
Kas man bij jācieš, tevi aizstāvot.
Ja viņa — dzīves biedre korsaram,
Kāpēc tad neiet visur līdzi tam?
Jel klusu ciet! Jau pāri karājas
Mums abiem mata galā zobens ass.
Ja tev vēl sirdī brīves dziesma skan,
Tad ņem šo dunci, celies, seko man!»
«Šais važās? Jā, ar tādu rotu gan
Būs pārkāpt sargu galvām viegli man! . . .
Tu aizmirsti, cik manas ķēdes sver!
Un vai šis duncis īstai cīņai der?»

«Ak neticīgais korsar, — sargu bars
Ar zeltu uzpirkts, dumpīgs viņu gars;
Viens vārds tik jāpasaka — važas šīs
Bez kavēšanās viņi pārcirtīs.
Ar viņiem augas dienas runājos,
Nu palīdzīgu roku tie mums dos.

Lai tirans nespētu par citiem lemt,
Tam pašam, Konrad, nāve jāsaņem!
Tu saraujies? Ak, manī ienaids briest,
Man pietiek viņa pārestības ciest
Un verdzenei līdz kapa malai būt,
Jo sirds tik atriebības alkas jūt.
Jā, smejies vien — sirds smeldz un sāp,
Ja apvaino to neuzticībā.
Bet tad vēl tevi nepazinu es
Un dzīvoju kā visas verdzenes,
Un ļāvos liktenim, lai mani nes.
Viņš, mani pirkdams, samaksāja daudz,
Bet sirdi nopirkt nebij viņam ļauts;
Un veltīgs bija Seida pārmetums,
Ka bēgt no viņa sen jau gribas mums.
No greizsirdības dzima bažas tās...
Bet nu — lai pareģojums piepildās!
Ne manu lūgsnu dēļ vien dzīvo tu, —
Vēl bargāku viņš gudro atmaksu,
Lai kopīgi mūs abus sodītu.
Vēl pagaidām no manis prasa tas,
Lai piepildītu viņa iegribas,
Bet zinu: viņa kaisle zudīs drīz,
Un tad viņš mani jūrā iemetīs.
Vai man par rotaļlietu ģeķim būt,
Ko aizmet, tiklīdz lētais spožums zūd?
Kopš tevi ieraudzīju, mīlu es;
Tā — pateicība tev no verdzenes.
Ja nebūtu man mokās jānomirst
(Nekad viņš savus lāstus neaizmirst),
Es, tevi glābjot, ļautu dzīvot tam,
Bet piederētu tev — tev vienīgam.
Tu mani nepazīsti. Kas par to?

Man naids un mīla sirdi sabango.
Kaut tiektos tu šo kvēli pārbaudīt,
Kas manā austrumnieces sirdī mīt!
Tā glābējs tavs un bākas uguns tā,
Kas drošu ostu rāda tālumā.
Bet telpā, kurai ceļš mums cauri ies,
Guļ Seids — un nedrīkst viņš vairs atmosties!»

«Ak Džilnara! Sirds laimes nepazīst,
Un arī manai slavai jānovīst, —
Ar maniem ļaudīm kopā krita tā:
Seids uzvarēja cīņā atklātā.
Es braucu šurp, lai viņu sakautu
Ar uguni un asu zobenu,
Bet sirds man neatļauj ar dunci šo
Nu slepus nokaut Seidu guļošo.
Ne tāpēc tevi izglābt vēlējos,
Lai tādā veidā tu man pateiktos.
Ardievu nu! Jau rīta gaisma svīst.
Man atpūtai vēl paliek brīdis īss.»
«Kā vari domāt vēl par atpūtu,
Ja, saulei lecot, tiksi sodīts tu?
Bet manas acis to vairs neredzēs,
Ar tevi kopā nāvē došos es.
Tev, korsar, ar šo dunci jāizšķir,
Vai dzīvot, mīlēt, ienīst man, vai mirt!
Ja pašā paliek dzīvs — pagalam viss,
Būs neatriebts mans sūrais liktenis
Un jaunība, ko izpostījis Seids.
Viens dūriens, — un mūs abus brīve sveic!
Bet, ja šis ierocis tev liekas sīks,
Tad sieviete to droši pacelt drīkst.

Ir sargi uzpirkti — vien mirklis īss —
Un brīvībā mēs satiksimies drīz;
Bet, ja man bailēs roka nodrebēs,
Uz ešafota nāvē iesim mēs.»

IX

Ir vienā mirklī pazudusi tā.
Bet Konrads jaunā spēku uzplūdā,
Vairs ilgāk nevarēdams važas ciest,
Kas neļauj viņam brīvi kustēties,
Pa atvērtajām durvīm steidzas nu,
Lai Džilnaru vēl laikā panāktu.
Ar pūlēm Konrads smagās važas nes.
Kur sargi? Tumsā nav ne dvēseles.
Caur melno nakti vāja gaisma vīd, —
Ko var šis stariņš viņam apsolīt?
Viņš iet, kur pagadās, un pēkšņi jauž,
Ka svaiga vēsma viņa vaigu glauž,
Ka margodama rīta zvaigzne viz,
Un ausma lēnām sārto debesis.
Vēl straujāki tam smagie soļi kļūst;
No kādas telpas pretī gaisma plūst, —
Turp nepacietīgs tagad steidzas tas
Un atrod priekšā durvis pavērtas.
Kāds viegliem soļiem viņam pretī nāk,
Tad apstājas — ir beidzot viņa tā.
Vairs dunča asmens rokā nepamirdz.
«Par maigu noziegumam viņas sirds!»
Bet tumšās acis veras debesīs
Un bailēs redz, ka saule ausīs drīz.
Vēl viņa stāv un melnos matus glauž,
Kas it kā plīvuru pār seju auž;

Tad matu loks vairs pieri neaizsedz,
Un, acis paceļot, nu Konrads redz:
Tumšs plankums Džilnarai uz pieres blāv,
Kur pieskārusies roka drebošā.
Kļūst skaidrs Konradam šai mirklī viss:
Ir sārtais plankums — svešas asinis!

X

Viņš neskaitāmās kaujās cīnījies
Un bezbailīgi pratis sāpes ciest,
Kad liktenim to ticies pārmācīt;
Ir rokas važās kaltas vēl šobrīd;
Bet kaujās, sāpju brīžos, gūstā pat
Viņš tā nav nodrebējis vēl nekad,
Kā tagad nodreb katra dzīsla tam.
Un pēkšņās baismās liekas Konradam,
Ka asins traips, kas pierē blāvo nu,
Ir atņēmis tai visu skaistumu.
Vien tādas asinis viņš paciest spēj,
Ko vīri, kaujā satiekoties, lej!

XI

«Viss izdarīts. Viņš pamodās gandrīz...
Ciet tagad klusu, korsar!... Gaisma svīst,
Un viļņos mūsu laiva šūpojas, —
Mūs ilgāk nedrīkst aizkavēt nekas.
Ir daudzi uzpirkti, mums līdzi steigs
Un tavējos kā cīņu biedrus sveiks.
Tie klausīs man un mani aizstāvēs,
Kad atstāsim šo nīsto krastu mēs.»

XII

Un viņa sasit plaukstas, — ātri vien
Šurp visi uzticamie kalpi skrien.
Tie važas rauj. Plūst prieka vilnis spējš:
Nu viņš ir atkal brīvs kā kalnu vējš!
Bet sirds aizvien vēl dziļās skumjās mulst,
Šķiet, pāri tai viss važu smagums gulst.
Dod klusi zīmi Džilnara. Tūlīt
Tiem taka slepena caur tumsu vīd,
Un sagaida tos krastā vilnis silts
Un dzeltenā un valgā jūras smilts.
Bet Konrads vienaldzīgs iet visiem līdz:
Kas zin, vai izglābts viņš vai apmānīts?
Varbūt viņš tikai rūgti piemuļķots,
Un jāsaņem tam Seida spriestais sods.

XIII

Pūš rīta vējš, un ausmā viļņi lās,
Un Konrads nogrimst dārgās atmiņās:
Tepat jau stāvā klints un līcis kluss,
Kur viņš bij licis izmest enkurus.
Ak, tagad viss sen tumšā dzelmē rakts, —
Tik tāla liekas liktenīgā nakts!
Bet, tiklīdz klints pār mastu noliecas,
Griež atkal sirdi it kā zobens ass.
Gonsalvo, briga — atmiņā nāk viss,
Kas bijis, atgadījies, noticis.
Ar skumjām atceras viņš Medoru,
Bet, acis paceļot, redz — slepkavu.

XIV

Un sajūt Džilnara, cik bargs un svešs
No viņa acu skata saltums dveš.
Un izplēn viņas mežonīgais naids,
Kā lūgšanā pār lūpām laužas vaids,
Tā ceļos krīt, un asaras tai līst:
«Tev jāpiedod, kaut Allah mani nīst...
Vien tevis dēļ es izdarīju to;
Kaut drusku tagad mani pažēlo!
Vairs pati sevi nepazīstu es,
Jo katrs mirklis šausmas līdzi nes.
Tev mani nicināt un zaimot brīv,
Bet tomēr priecājos, ka esi dzīvs.»

XV

Bet ne jau pārmest Konrads grib, ai nē! —
Pats sevi vien viņš vaino nelaimē.
Tumšs pašpārmetums krūtīs aug un briest,
Jo nespēj viņš neko par labu griezt.
Bet laiva tālāk rīta vējā slīd,
Ap stūri viļņi burzguļo un spīd,
Un pēkšņi — netic savām acīm tas:
Pie apvāršņa, šķiet, briga šūpojas.
Bet tur uz brigas, laivu pamanot,
Jau stūres vīram jaunu kursu dod,
Un tuvāk, tuvāk briga trauc ikbrīd,
Var stobrus draudošus jau samanīt;
Tad — pašķīst uguns, nodreb rīta gaiss, —
Krīt laivai blakus lādiņš bīstamais.
Nu Konrads atjēdzas un kājās lec;
Vai drīkst maz ticēt tam, ko acis redz?

«Tā mana briga ... Mastā karogs plīv ...
Vēl manu laupītāju pulks ir dzīvs!»
Ar skaļu saucienu viņš brigu sveic.
No tās jau laiva šurpu irties steidz.
«Tas viņš, tas Konrads!» Līksmo brigas klājs,
Un visas rokas sveicienus tam māj,
Un visi klusē dziļā lepnumā,
Kad Konrads atkal viņu vidū nāk,
Bet acīs staro neizsakāms prieks,
Ka atgriezies ir viņu pavēlnieks.
Nu briesmas garām, mirklī aizmirsts viss —
Viņš atkal apsveic tos kā vadonis.
Anselmo roku paspiežot, viņš jūt,
Ka atkal viegli uzvaras tam gūt!

XVI

Bet apkaunots ir laupītāja gods,
Ja vadonis bez cīņas atkarots.
Kur sievietei bij tādu spēku ņemt —
Par viņa dzīvību un nāvi lemt?
Tā tagad viņu karaliene būs,
Kaut arī Konrads drūms tās priekšā kļūst.
Ar dziļu bijību un sajūsmu
Tie tagad zagšus vēro Džilnaru.
Bet tā, pār kuru slepkavība gulst,
No viņu lielās godbijības mulst,
Ar plīvuru tā savu seju klāj
Un klusu līdzās pavēlniekam stāj:
Lai Konrads lemj — ir viņa varā viss —
Kāds turpmāk sagaida to liktenis.
Kaut šausmu tirpas tai caur dzīslām skrien,
Kaut noziegums kā važās sirdi sien, —
Tā ir un paliek sieviete arvien!

XVII

Pret viņu Konrads lēnām vaigu griež,
Un sirds tam līdzi viņas sāpēm cieš.
Nav asarās vairs nomazgājams tas,
Kas brēc pēc augstās debess atmaksas,
Kaut arī viņa dēļ ir darīts viss
Un izlietas pat svešas asinis,
Un visu, kas vien dārgs un svēts bij tai,
Tā ziedojusi viņa brīvībai.
Viņš galvu ceļ — melns pavīd acu zaigs,
Tad atkal zemu liecas viņas vaigs,
Kur tagad ledains nāves bālums mīt
Un dziļu sāpju ēnas pāri krīt.
Bet vēl aizvien uz pieres valganās
Kā kauna traips sārts asins plankums lās.
Viņš paspiež viņas roku maigumā
Un redz, kā saraujas un nodreb tā.
Bet arī Konrads tagad pēkšņi jūt,
Ka viņam pašam spēki gaist un zūd.
«Ak mana dārgā!» Uzrunā viņš to;
Tā klusu ciešot viņu uzlūko
Un, it kā gaidījusi vārdus šos,
Nu pēkšņi sabrūk viņa skāvienos.
Ja arī Konrads būtu necilvēks,
Pat tad to atstumt liktos viņam grēks.
Bet dziļi krūtīs atkal nemiers vird,
Tur Konrads sirdsapziņas balsi dzird.
Viens vienīgs skūpsts uz viņa lūpām kaist;
Tas reizē pirmais bij un pēdējais,
Ko uzticībai atņēmusi tā,
Kas pieglaužas tam mirkļa vājumā.
Pat Medora var piedot skūpstu šo,
Bez viņa gribas slepus nozagto.

XVIII

Pār jūru nolaižas jau mijkrēslis,
Bet priekšā sala — pazīstams tur viss:
Tur droša osta, dzeltens smilšu krasts,
Un bāka palīdz mājup ceļu rast,
Pa kluso līci žiglas laivas slīd,
Un rotaļājas delfini ikbrīd,
Un kaiju aizsmakušās klaigas pat
Tik mīļas, dārgas šķiet kā vēl nekad;
Caur logu spraišļiem katrs gaismas stars
Tur teic, ka mājās gaida draugu bars.
Kā dzimtais pavards aicina un sauc
To, kas no jūras bangām mājup brauc!

XIX

Mirdz katrai mājai apkārt gaismas loks.
Vien Medorai ir neapgaismots logs,
Un velti Konrads pūlas saskatīt
To torni klintīs, Medora kur mīt.
Cik savādi: nav gadījies nekad,
Ka viņa nesteigtos to sveicināt.
Ar pirmo laivu malā steidzas tas.
Ak, pārāk gausi airi cilājas!
Kur gan lai Konrads putna spārnus rod,
Ar kuriem augšup klintī uzlidot?
Nē, neticami lēni laiva slīd, —
Viņš neiztur un metas ūdenī.
Un, tiklīdz smilšu krastu sasniedz tas,
Uz viņas torni klintīs aizsteidzas.

Viņš sasniedz durvis ... Sirds tam pukstēt stāj ...
Viss klusu, melna tumsa pretī māj.
Viņš skaļi pieklauvē, bet velti viss:

Šķiet viņas klinšu nams kā izmiris.
Viņš piesit klusāk — gurdā roka jūt,
Ka sastingst sirds un visi spēki zūd.
Kāds beidzot atver. Baigā nojautā
Viņš paskatās un redz: nav viņa tā.
Viņš divas reizes sausās lūpas ver,
Bet, ko lai jautā, — prāts vairs neaptver.
Viņš lampu ņem — tā atbildi tam dos —
Bet lampa krīt un sašķīst gabalos.
Vai gaidīt, kamēr citu atnesīs?
Nē, tā viņš drīzāk ausmu sagaidīs!
Caur melno tumsu acs var samanīt,
Ka tālu durvju spraugā gaisma spīd.
Viņš iekšā iet, — ak, noticis ir tā,
Kā sirds tam teica ļaunā nojautā.

XX

Viņš ilgi paliek stāvot mēms un kluss
Un nesajūt vairs saltos drebuļus.
Mēs bieži lielās sāpēs neticam,
Ka atpakaļ nekas nav atsaucams.
Bij viņai dzīvē cildens skaistums lemts,
Un nāvei ļaunajai to neatņemt.
Uz viņas krūtīm kalnu ziedi lās,
Ko ielicis kāds rokās vēsajās,
Un šķiet, ka tikai aizmigusi tā,
Ka te nav vietas bēdu asarām.
Tās vieglos plakstus melnas skropstas skauj.
Bet sirds — ak nē — sirds ticēt neatļauj,
Ka nāve spētu izdzēst liesmu to,
Kas acīs dvēseli mums atstaro.
Un tomēr jātic — izdzisušas tās.
Bet dzīvs vēl daiļums lūpās maigajās;

Varbūt tās viegli pavērsies tūlīt
Un steigsies Konradam vēl uzsmaidīt.
Un garo matu maigais viļņojums,
Uz baltā līķauta kas liegi tumst,
Šķiet, rotāsies vēl ziedu vainagā,
Ko siltais jūras vējš vien noraut māk.
Un tomēr — saltā nāves varā viss.
Ja tā, tad kāpēc viņš te atnācis?

XXI

Ko jautāt vēl, ja nāves stingumā
Uz mūžu mūžiem aizmigusi tā?
Kā viņa mirusi? Vienalga — kā!
Viss viņam atņemts — viņas maigais glāsts
Un jauno dienu kvēlās mīlas stāsts,
Un klusās ilgas, cerības — it viss.
Un tomēr — ciešanas viņš pelnījis.
Ja svētajam vēl debess gaismu sniegs,
Tad ko lai dara nabags grēcinieks,
Kas izvēlējies zemes ciešanas
Un zemes priekus, alkas, cerības,
Ja vienā mirklī viss ir sadragāts!
Vai bēdu stundā priecāties var kāds?
Cik bieži skatiens pārgalvīgi mirdz,
Lai slēptu, kādās mokās sadeg sirds.
Un daudzreiz jāapspiež ir sāpju vaids
Tam, kura sejā staro lepns smaids.

XXII

Kas dziļi jūt, tam grūtāk izsacīt,
Cik lielas sāpes viņa krūtīs mīt.
Uz visām pusēm tūkstoš domu skrien
Un tomēr atgriežas pie vienas vien.
Nav vārdu mokām, dvēseli kas žņaudz,

Par tām vien liekulis mīl runāt daudz.
Tik tukšu savu sirdi Konrads jūt,
Ka liekas — pamati zem kājām zūd;
Un negribot viss viņa lepnums lūst,
Pār vaigiem rūgtas asaras tam plūst,
Kaut arī nespēj tagad līdzēt tās
Vislielākajās viņa ciešanās.
Tā Konrads izraud savas sāpes viens,
Lai neredz viņa asaras neviens.
Viņš noslauka tās, projām aizejot,
Bet sirds nekur vairs miera neatrod.
Aust diena — saules spožums pelēks šķiet,
Nāk nakts — nekad tai projām neaiziet!
Nav pasaulē vairs tumsas melnākas.
Ko tādas sāpes dzeļ — ir akls tas;
Neko viņš redzēt nevēlas — ai nē,
Pat ceļa rādītāju nemeklē.

XXIII

Reiz sirds bij laba, tagad ļauna tā,
Par agru piekrāpta jau jaunībā.
Bet tīrās jūtas — lāsei līdzinās,
Jo pārāk viegli saduļķojas tās,
Tāpat kā ūdens piliens sīciņais,
Kam zemes dzīlēs dzidrais spožums gaist.
Nāk negaiss. Klints, ko šķēlis zibens, grūst,
Un arī sirds vairs neiztur un lūst...
Bij bezdibeņa malā niecīgs stāds,
Klints paēnā no briesmām pasargāts;
Bet tur, kur zibens savu šķēpu triec,
Irst cietais granits, salūst vārais zieds.
No zieda pāri nepaliek nekas,
Kas vēstītu, kā bojā gājis tas.
Bet tur, kur augšup slējās viņa draugs,
Ir melnu šķembu piebārstīts viss lauks.

XXIV

Jau rīts. Kas traucēs to, ko bēdas māc?
Anselmo iet ne saukts, ne aicināts,
Bet viņa nav, kaut vakar bija tur.
Līdz vēlai naktij viņa nav nekur.
Aust atkal rīts, un atkal velti viss, —
Vairs neatsaucas viņu vadonis.
Tie katru zemes pēdu pārlūko
Un, krastā laivas ķēdi atrodot,
Pat jūrā izbrauc kuģi meklēt to,
Bet velti — dienas aust un atkal dziest —
Nav Konrada. Nav viņš vēl atgriezies.
Un lieki taujāt bargam liktenim,
Vai miris viņš vai dzīvo vēl līdz šim?
Būs ilgi bēdu kauss vēl neizsmelts...
Nu Medorai ir piemineklis celts,
Bet viņam ne — kas zin, varbūt aizvien
Vēl viņa briga citās jūrās skrien.
No ļaužu miņas korsars nepazūd,
Kam noziegumos tikās cēlam būt.

ŠILJONAS GŪSTEKNIS

SONETS ŠILJONAS CIETOKSNIM

k brīvība, tev dziesmu dziedu es!
Pat cietums neveic tavu Domu brīvo,
Tu nemirstīga lepnās sirdīs dzīvo,
Un tavu vārdu lūpas nebeidz dvest.

Tur tavi dēli prom no pasaules
Smok drēgnās velvēs sasaistītām rokām,
Bet tauta spēku smeļ no viņu mokām,
Un brīves slavu visi vēji nes.

Ai Šiljona![1] Tavs cietums — vieta svēta,
Par altari kļūst grīdas bruģis tavs,
Kas liecina par postu neredzētu.

Te Bonivara[2] pēdas vēl var jaust,
Tās nezudīs, lai vienmēr dievam spētu
Par tiranijas neģēlību paust.

ŠILJONA GŪSTEKNIS

I

Es esmu kļuvis gluži sirms,
Bet ne jau gadu dēļ tas ir,
Ne naktī vienā vienīgā
Es esmu nosirmojis tā,
Kā dažreiz gadās cilvēkiem,
Kad pēkšņas bēdas uzbrūk tiem.
Es vārgs, tik ne no darba tas,
Bet gan no sliktas atdusas —
Lūk, cietums mani nomācis,
Un varmācības ļaunums šis,
Kas daudziem te reiz licis smakt, —
Man arī uzbrucis kā nakts.
Vēl prātā tēva liktenis:
Viņš pieradis bij važas nīst.
Kaut mira tēvs pie staba siets,
Viņš pārliecībā bija ciets;
Par to tā dēlus drosmīgos
Drīz ņēma cietums, bads un posts.
Mēs bijām septiņi — no tiem
Viens esmu vēl starp dzīvajiem.
Viens sadega uz sārta dzīvs,
Bet tur, kur kara uguns plīv,
Vēl divi nomira kā tēvs.
Neviens no viņiem nebij gļēvs.
Trīs aprija šis cietums baiss,
Es tagad esmu pēdējais.

II

Zem Šiljonas, zem drūmās pils,
Stāv kolonas — tām gotu stils,
Tās septiņas tur blāvas spīd —
Uz viņām skumja gaisma krīt;
Caur spraugu augstu nostūrī
Kāds nomaldījies saules stars
Šo miklo akmens sienu skar —
Tas krīt uz grīdas netīrās
Un mirdz kā malduguns uz tās.
Ir riņķis katrā kolonā
Un katram riņķim ķēde klāt;
Tās metals ļoti indīgs, ass:
Man locekļi vēl atminas
To dzēlienus un rētas šīs,
Kas it nekad vairs nesadzīs.
Bet diena, kas pār kalniem kāpj,
Man nogurušās acīs sāp,
Jo nebiju es skatījis,
Kā rītos lecot saule viz,
Kopš brāli jutu nomirstam,
Kopš gulēju dzīvs blakus tam.

III

Mēs bijām trīs — ar ķēdēm tām
Mūs piekala pie kolonām.
Nedz spējām iet, lai ķēdes krīt,

Nedz brālis brāli saskatīt,
Un gaisma zili pelēkā —
Mūs svešus padarīja tā.
Kaut saistīti, bet sirdī mums
Tas bij kā priecīgs notikums,
Kā dārgums neatsverams, svēts —
Ikvienam otru sadzirdēt,
Par leģendām sensenām spriest
Un dažu cerību pat viest
Vai kaujas dziesmu vēl labprāt
No visas sirds tad uzdziedāt.
Bet beidzot apsīka tas viss,
Jo mūsu balsis, atbalsis
Tā izmainīja cietums šis,
Ka kļuva tumšas, drūmas tās.
Un katru reiz mums izlikās —
Vai tas bij māns vai mūsu gals, —
Ka šķita sveša pašu balss?

IV

Es biju vecākais no trim.
Lai citus nesāk bēdas krimst,
Es centos viņiem spēkus dot,
Pats savu postu piemirstot.
Visjaunākais, — ko tēvs reiz pats
Tā mīlēja, jo acu skats
Tam zilgoja kā mātei skaists, —
Bij arī man visdārgākais.
Un vajadzēja bēdāties
Par to, cik grūti viņam ciest.
Viņš bij kā diena gaišs un cēls —
(Kā diena tā, kad es tik kvēls
Kā ērglis tālēs traucos vēl) —
Viņš bij kā diena polarā,

Kad rieta blāzmu saredz tā,
Kad viņas vasara prom klīst,
Kas miega naktīs nepazīst.
Un tāpēc, ka viņš bij tik maigs,
Tik mundrs, gaišs kā ausmas zaigs, —
Pār vaigiem plūda tā kā strauts
No acīm asaru tam daudz,
Kad redzēja ap sevi tas
Visapkārt ļaužu ciešanas.

V

Bij otrs sirdī tikpat tīrs,
Bet varonīgs kā karavīrs.
Viņš augumā bij spēcīgs, jauks,
Šķiet, tūlīt visus cīņā sauks,
Pats kritīs rindās pirmajās...
Bet veica viņu ķēdes šās.
Es redzēju, cik gurds viņš kļūst,
Kad važas žvadzot miesā rūs —
Varbūt tāpat ar mani būs...
Bet vēl, cik varēju vien spēt,
Es viņu centos iepriecēt.
Viņš bija kalnu mednieks īsts,
Kas, briežus, vilkus trencot, klīst.
Bet cietums, kur viss dzīvais kalst,
Bij viņa moku pilnais gals.

VI

Ap Šiljonu plašs ezers dus.
Tā tumši zilos ūdeņus
Slēpj sevī dziļums baigs un kluss.
Tumst viļņi, mūri sniegbaltie, —

Kā dubultīga siena tie
Ap cietumu visapkārt gumst.
Bij smaga velve pāri mums
Tur cirsta klintīs bargajās —
Kā kapā gulējām zem tās.
Mēs dienu, nakti dzirdējām
Kā, gāzdamās pret klintīm šām,
Virs galvām viļņu bangas šalc.
Es sajutu, kā ūdens salts
Caur restēm ziemā miglo sīks,
Kad augšā vējš bij draiskulīgs.
Kaut dzirdēju, kā klintis dun, —
Man nebij sirdī baiļu, un —
Pat smaidītu es priecīgāk,
Ka atbrīvot mūs nāve nāk.

VII

Kā teicu — brālis tuvākais
Te nonīka, kur trūd pat gaiss.
No barības viņš novērsās,
Pat nepieskardamies pie tās,
Ne jau, ka nespētu to ēst,
Ka izlepuši būtu mēs:
Ne kalnu kazas piens bij mums —
Pils grāvja ūdens smacīgs, glums,
Un mūsu maizes garozās
Bij sakrājies tāds sāļums ass,
Kā kad simt gadu mirkušas
Tās būtu vergu asarās.
Bet ne jau tāpēc brālis mans
Te nonīka, kur cietums tvan.
Tāpat viņš arī kļūtu tāds
Kā saltā pilī audzis stāds;

Viņš nonīktu, ja būtu liegts
Tā brīvai dvašai kalnu sniegs.
Viņš mira — kādēļ neteikt to? —
Es viņam reizi pēdējo
Pat nevarēju roku spiest,
Nedz pāri krūtīm noliekties.
Kaut saraut važas pūlējos,
Kaut vai ar zobiem pušu kost,
Bet veltīgi — kā divkāršs lāsts
Jo cieši mani žņaudza tās.
Viņš nomira, un bendes drīz
Tam atraisīja ķēdes šīs.
Tie steidzās bedri izkašāt,
Pār līķi vēso zemi klāt.
Es lūdzu tos, lai brālis dus,
Kur staro dienas mirdzums kluss.
Pat nāvē viņa brīvais gars
Kā gan lai atpūsties te var?
Bet bendes salti iesmējās,
To atstāja zem zemes šās:
Uz kailā kapa važas jauž —
Tās par šo slepkavību pauž.
Bet viņš, visvairāk lolotais,
Kopš dzimšanas kā māte skaists,
Ar viņas acīm, maigs un liegs,
It visas mūsu dzimtas prieks, —
Bij tēvam, mokās mirušam,
Par visu dārgāks kā jebkam.
Nu vienas rūpes sirds man jūt,
Kaut spētu viņš vēl laimīgs būt,
Kaut vienu dienu elpot brīvs.
Bet viņš, no mokām tikko dzīvs,
Diendienā bija pārāk sists
Un sāka nemanāmi dzist.
Ak šausmas! Cik gan drausmi ir,

Kad stājas pukstēt tuva sirds!
Es redzēju, kā kaujā mirst,
Es redzēju, kā dzelmē nirst
Un nogrimst guris peldētājs,
Kad bangojot to viļņi klāj.
Es redzēju, kā sodīts tiek
Un nomirst zvērīgs noziedznieks,
Bet tur bij šausmas — šeit mums prāts
Tiek dziļās skumjās gurdināts.
Viņš mira lēnām, lepns, rāms,
Bez nopūtas, bez asarām,
Vien nodrebēja maigs un kluss,
Kad atminējās savējus...
Uz vaigiem kvēlās ugunis
Tam ēnodamās sāka dzist
Kā varavīksnes mirdzums skaists,
Kas maigi debess dzīlē gaist.
Drīz satumsa mums gaisma tā,
Kas staroja šai cietumā.
Viņš neizdvesa nožēlas,
Pat nemurgoja it nemaz,
Tik brīžiem ieminējās jauks
Par dienām, kas reiz gaišas plauks,
Par gaitām, kuras nācās iet, —
Tā mani mundrinot mazliet.
Tad redzēju to gurstam es —
Viņš sāka lēnāk, lēnāk dvest:
Es klausījos — bij klusums vien;
Es šausmās kliedzu — it neviens
Vairs telpā neatsaucās man,
Tik dzirdēju, kā atbalss skan.
Es ķēdes sarāvu, un tās
Uz klona žvadzot novēlās.
Pie brāļa steidzos — ak, kāds posts!
Es velti tumsā taustījos,

Es saucu to, bet apkārt baiss
Vien cietums bij un smacīgs gaiss...
Tā lēnām mana dzimta ris —
Pats pēdējais tās loceklis
Starp mani un starp mūžību
Ir šajā vietā pārrauts nu.
Par diviem brāļiem skumst man sirds —
Tie abi nomiruši ir...
Es brāļa roku spiedu kluss —
Ak, kāds nu saltums tajā dus!
Viņš šķīrās jau no pasaules!
Bet dzīvs vēl tomēr biju es!
Ir tiešām drausmīgi mums just,
Ka tas, ko mīlam, spējis zust.
    Man juta sirds,
    Ka nedrīkst mirt —
Un ticība un paša prāts
No nāves spēja mani glābt!

IX

Kas notika ar mani tad —
Es neatcerēšos nekad!
Man likās, gaisma zūd un gaiss,
Bet vēlāk šķita — tumsa gaist.
Un sajutos šai vietā mests
Starp akmeņiem kā akmens es,
Kā kaila, vientulīga klints,
Ko pelēcīga migla tin.
Viss likās man tik drūms un bāls;
Tā nebij nakts, ne saullēkts tāls,
Ne cietums, drēgnas gaismas skauts,
Ko esmu ienīdis tik daudz;
Tas bija tukšums netverams —

Ne robežu, ne gala tam;
Tur svešs bij gaišums, zeme, laiks —
It viss, kas ļauns un labs, un spraigs.
Tas bija klusums dziļš un baiss,
Kur dzīvais stingst un mirušais, —
Mēms nebūtības okeans,
Kas neaptverams, nedzīvs tvan!

X

Tad sastingumam nāca gals —
Tā bija maza putna balss.
Te apklusa, te atkal drīz
Tā plūda augšup debesīs.
Tik skaista dziesma, kas tā skan,
Bij ilgi nedzirdēta man.
Es pārsteigts, apburts klausījos,
Un aizmirsās man paša posts,
Bet nebij pārāk ilgi tas —
Drīz atgriezās man atmiņas;
Un atkal cietums drūms un skumjš
Kā agrāk mani žņaudza tumšs.
Es redzēju — blāvs saules stars
Kā senāk akmens sienu skar,
Bet, kur caur restēm lauzās tas, —
Tur lidinājās putnēns mazs!
Pret debesīm, kas dzidras lās,
Tam spārni gaismā blāzmojās,
Un viņa dziesma skanīgā —
Vien man, šķiet, dziedāta bij tā!
Tam līdzīgu uz pasaules
Nekur vēl neredzējis es
Un viņam līdzīgu nekad,
Šķiet, arī neredzēs mans skats.
Aiz restēm dziedāja viņš mīļš,

Kad nebija, kas mani mīl,
Un, viņa dziesmu dzirdēdams,
Es domāju: kā klājies tam —
No kurienes šis dziedātājs,
Vai vienmēr viņam zilgme māj,
Vai izlauzies no nebrīves,
Un nejauši nu dzirdu es,
Par brīvību kā balss tam skan?
Bet dažreiz atkal likās man:
Nav zemes viesis putns šis —
To sūtījušas debesis;
Vēl brīžiem man bij jādomā, —
Ka brāļa dvēsele ir tā.
Bet beidzot putns aizlaidās,
Kur sauca plašums, vēju glāsts.
Tas nebij brālis — tiešām nē!
Viņš mani otrreiz vienatnē
Te neatstātu bēdām mākt,
Lai kļūstu divreiz vientuļāks,
Lai es kā klīstošs mākonis,
Kad dzidra saules diena viz,
No atmosferas dziļumiem
Drūms lūkotos pār klajiem šiem,
Kur zila debess gaismā zvīl,
Kur visa zeme līksmo, mīl.

XI

Mans liktens nebij vairs tik bargs,
Jo laipnāks kļuva katrs sargs.
Es nesapratu, kāpēc gan
Tie ķēdes neaplika man,
Bet tā tas bij — brīvs sajutos,
Kad varēju pa telpu šo
Es netraucēti apkārt iet.

Uz vēsā klona, kas tik ciets,
Ik solis noskanēja skaļš,
Kad šurp un turp un atpakaļ
Pa tumšo telpu gāju rāms.
Es soļoju ap kolonām,
Turp atgriezos, no kurienes
Šo gaitu biju sācis es.
Tai vietai vien, kur brāļi dus,
Es gāju apkārt saudzīgs, kluss.
Kaut velēnas to neapvij —
Šī vieta tomēr svēta bij.

XII

Šai mūrī, kas tik drūms un salts,
Es biju sācis kāpes kalt,
Bet ne jau aizbēgšanai tās,
Jo sirds man vienmēr kavējās
Pie viņiem, kas šai cellē mīt,
Ko pienācās te apbedīt.
Ne tēvs man bij, ne brāļi klāt,
Kas spētu bēdās mierināt.
Es jutu, sirds kā sāpēs tvīkst,
Gandrīz vai kļuvu ārprātīgs.
Tik gribēju kaut reizi vien
Caur logu, kuru restes sien,
Ar savām acīm skatīt vēl
Tos kalnus, kuri gaismā kvēl.

XIII

Es redzēju — to galotnes
Tās pašas bij, cits tikai es.
Jau tūkstoš gadu mirdz tur sniegs,
Bet lejā pļavas, ezers liegs,
Un brīva zilā Rona šalc...

Es dzirdēju, strauts čalo balts
Pār klintīm, kokiem nogāztiem.
Es redzēju, tāls atmirdz ciems
Pār ūdeņiem, kur buras slīd.
Es redzēju — tur sala spīd
Un atviz dzelmē tumšajā.
Man pašam šķita maza tā
Kā celles klons, kas šaurs un īss.
Uz salas auga koki trīs,
Tos lieca brāzmains kalnu vējš,
Tiem garām plūda ūdens spējš,
Visapkārt plauka ziedu daudz,
Un gaiss bij maigu smaržu skauts,
Bet zivis ūdeņos labprāt
Pie manas sienas nāca klāt,
Un ērglis cēlās, vēju nests.
Nez kāpēc iedomājos es,
Ka lidinās pie manis tas;
Un acīs karstas asaras
No jauna parādījās man.
Es nožēloju: kāpēc gan
Prom vajadzēja važas mest.
Tiklīdz uz vēsā klona es
No kāpēm lejup notrausos —
Bij apkārt tumsa, bēdas, posts,
Bij tā, kā aizvēries jauns kaps
Pār kādu, kas mums dārgs un labs . . .
Ko redzēju — no visa tā
Es atpūtos šai cietumā.

XIV

Aiz gada gausi vilkās gads —
Es neskaitīju tos nekad,
Man nebij priekšstata nemaz
Par to, kas dzīvē notiekas.

Un tad, kad ļaudis ieradās,
Lai noņemtu man ķēdes šās,
Es nejautāju: — Kāpēc gan? —
Jo viss vienalga šķita man:
Būt ķēdēs kaltam vai bez tām —
Es pieradis pie ciešanām.
Kad biju važas nometis,
Es sajutu, ka cietums šis
Ar akmens sienām drūmajām,
Uz kurām zirneklis dus rāms,
Ar kuru kopā iemigts, mosts, —
Šais gūsta gados vientuļos
Man kļuvis dārgs uz pasaules.
Te mēnesnīcas naktīs es
Pat pelē vēros bieži vien,
Kā viņa pāri klonam skrien...
Gan peli šo zem pazemes,
Gan zirnekli, kam tīkls plests, —
Es vientuļš iemīlēju tos
Kā savus draugus tuvākos;
Bij rokas pieradušas jau
Pie ķēdēm, kuru nu vairs nav.
Tā mani nomācis bij posts,
Ka, kļūdams brīvs, es nopūtos.

BRONZAS LAIKMETS

Fragmenti

i Maskava! Tu iebrucēju — gals!
To zinot, Kārlim[1] drebēja reiz balss,
Bet Bonaparts te naktī liesmainā
Uz tevi lūkojās: jā, kā tad tā?
Bij krievu cilvēks steidzies liesmu šķilt,
Lai sadeg būdas un lai sadeg pils:
Lai iebrucējam nepaliek nekas!
Un, palūk, — nebija vairs Maskavas!

Kāds vulkans versmojošs! Tā priekšā bāls
Kļūst Etnas un pat Heklas liesmu vāls,
Un Vezuvs blāzmo vienmuļības klāts
Pret gurdiem turistiem, ko žāvas māc;
Tu nepārspēta savās ugunīs,
Līdz liesma nāks, kas imperijas rīs!

Tavs aukstums briesmīgais! Tik bargs toziem,
Lai ir kā piemērs iebrucējiem tiem,
Kas nesaprot, ka, nikna sala kosts,
Krīt varonis kā pārsla sniegājos,
Ka var tavs stindzinošais dzelonis
Tā dzelt, ka iznīkst karaspēks it viss!
Ai jautrie, greznie kareivji! Pēc jums
Nu savos krastos Sena velti skums!
Nu velti Francija jūs mājup sauks
Zem vīna kokiem, kuri atkal plauks, —
Kad asins straumes kaujas laukā plūst,
Par ledus mumijām tad miesas kļūst,
Un velti saule Italijā slīd,
Pār saviem dēliem — tā vairs neatspīd,
Jo visas trofejas, ko iegūs tie,
Būs pašu kara rati salauztie!

Reiz nolemts visām varmācībām gaist!
Vēl krūtīs spānim lepna uguns kaist;
Tas gars, kas astoņsimti gadu drošs
Pret mauriem bija cēlies uzvarošs,
Nu kļuva dzīvs — bet kur? — pār druvām šīm,
Kur Spānija bij kara sinonims,
Kur Kortesa, Pizaro karogs šalc[2]
Un plūst pār zemi «Jaunas» gaismas šalts.

Šis v e c a i s gars grib atkal dzīvot, dvest,
Tas modinājis miesās dvēseles
Un kāvis persiešus šais piekrastēs,
Kur b i j a Grieķija. — Nē? Redzam mēs
Arvien vēl Grieķiju starp krastiem šiem,
Kur apvienojās vergs ar helotiem[3];
No Andiem, Atosiem — ko sniegi māc —
Kaut divas zemes — viena straume krāc;
Ceļ šķēpu Harmodijs[4] — tas ass un ciets —
Prom arī Čilē svešo jūgu triec;[5]
Kļūst atkal spartietis kā grieķis — brīvs,[6]
Pie katras cepures, lūk, spalvas plīv,
Jo Brīvība tur piespraudusi tās;
Gan despoti kā nelgas strīdējās,
No otra krasta centās krekšķināt, —
Nu baiļu sviedri sāk tiem pieres klāt,
Jo Atlantijas drūmo viļņu klajs,
Kas, noslaucījis krastus Francijai,
Pat spāņu šūpuli jau tiecas skaut
Un Auzoniju[7] sevim līdzi raut:
Uz Aigeju! Vairs viļņi negrib stāt,
Un tiraniem tos neapklusināt.

Ne tikai tur, kur sirmas zemes klaids,
Kur Laikam, Brīvībai — viens gadu skaits,
Ne tikai tur, kur cauri pusnaktij
Uz cīņu inku ciltis[8] šķēpus slij, —
Dzimst ausma: projām iebrucējus dzen
Šī spāņu zeme, romantiska sen;
Ne romieši, ne pūnieši šurp nāk,
Lai viņu šķēpi nāves pļauju sāk,

Ne vestgoti, ne vandaļi te klimst
Pār druvām šīm, kas bagātībā grimst,
Nedz arī cauri gadu tūkstošiem
Pelaijo cīņā sauc no kalniem šiem.
Nē! Kara sēkla izsēta un to
Pļauj mauri, atceroties bijušo.
Par abenseragiem[9] vēl atmiņas šobrīd
Var tikai senās dziesmās saklausīt.
Prom bēga zegru ciltis klīstošās
Pie barbariem, kur cēlušās bij tās.
Prom viņu vara, viņu zobens baigs,
Bet kristīgajiem nāca ļaunāks laiks:
Gan monarchs, priesteris, — kam bendes vārds[10], —
Gan inkvizicija, gan degošs sārts,
Gan svētais «a k t s», kas asiņains it viss,
Gan katoliskais Molochs[11] — svētulis —
Uz asins dzīrēm, kurās pats bij klāt,
Kā priecādamies lūkojās labprāt.
Prom stingrā, vājā virskundzība bij;
Gods, augstprātība, kuru slinkums vij;
Prom ļaunais muižnieks, prom hidalgo dzīts,
Bet zemnieks pazemots un izpostīts.
Bez ļaudīm jānonīkst nu zemei šai,
Trūkst stūres flotei kādreiz slavenai,
Un lepnais karaspēks sen klīdināts;
Toledas šķēpu kalvi kūtrums māc;
Prom aizplūst bagātības laupītās,
Un šajos krastos neredzēt vairs tās!
To valodu — ko zināja ikviens —
Vairs tagad neatceras it neviens;
Bij tāda zeme Spānija reiz tad,
Vairs viņas nav un nebūs it nekad.

Nu juta varmāka, šis s a v ē j a i s,
Ka kastilieša gars tam krūtīs kaist.
Toreador! Uz priekšu soļo straujš!
No jauna falaridu vērsis mauj;
Hidalgo, celies! Tālē cīņa grand,
«Jagó[12]! Ap Spāniju!» sens sauciens skan.
Jā, cieši ap to rindā stājieties,
Pats Bonaparts jums pretī cīņā ies, —
Karš nežēlīgs; pat lauki baigi kļūst,
Pār ielu bruģi asins straumes plūst,
Pa mežonīgiem Sjera kalniem klīst
Gveriljas[13], kuri žēlu nepazīst;
Un Saragosas sienas sagrautās, —
Pat bojā ejot, varenas bij tās!
Trauc kaujā vīrs, ko šausta ienaids ass,
Trauc, šķēpus satvērušas, jaunavas,
Toledas tērauds sudrabaini spožs
Un Aragonas duncis nāvējošs,
No Andaluzijas straujš zirgu pulks,
Vēl Kastilijas garo pīķu spulgs, —
Lūk, Madride kā Maskava drīz degs!
Ikkatrā atdzīvojās Sida[14] spēks:
Tā bija, būs, tā ir! Ne spāņus veikt,
Par brīvību jums, franči, cīņā steigt!

. . . . . .

Cik brīnišķīgs šis skats! Cars — frants un fats,[15]
Gan karā viņš, gan valstī autokrats!
Tam karalistes iegūt neapnīk,
Gan flirts, gan brūņu cepures tam tīk.
Viņš skaists kā kalmiks, prāts — kā kazakam,
Kad vaigos nekož sals — gars cildens tam,
Kad atkūst — liberalis, — asras lies;

Kļūst atkal salts, no rīta pamodies.
Pat gatavs brīvībai viņš paglaimot,
Bet tautai brīvību vis negrib dot.
Cik skaisti dendijs šis par mieru melš!
Bet grieķi gan lai viņa jūgā elš!
Viņš poļiem pašiem saeimā ļaus spriest,
Tik pavēlēdams viņiem klusu ciest!
Viņš maigi ukraiņus pat karā dzīs,
Ar saviem pulkiem spāņus pārmācīs!
Nu sāc, vai tevi neiedvesmo skarbs
Tavs Aristotels — skolotājs La Harps[16]?
Ko skitu smiltīs viņš ir gājis rast,
To meklēt ej, kur Iberijas krasts,
Bet atceries un neaizmirsti vis,
Ko Prutā redzēja tavs priekštecis;
Un nelaimē tev sievas līdzēs maz,
Jo zini — nebūs starp tām Katrinas[17]!
Daudz aizu Spānijā, liels upēm spars,
Tur lauvas ķetnās lācis iekrist var.
Ir gotiem fatals lauks pie Heresas[18],
Pat Bonaparts tā priekšā sīks un mazs,
Bet tu? ... Nē, šķēpus kal par lemešiem,
Skuj baškirus un brīvību dod tiem,
Tos mazgā, vergu jūgā nenomāc,
Šo nāves ceļu labāk neuzsāc.
Te skaisti, dzidri zils viz debesjums,
Šai zemei lieks tavs līķu mēslojums.
Te augļi briest — tos naidnieks neēdīs,
Tos pašu cilvēki un ērgļi šķīs, —
Vai barību tu dosi svaigāku?
Ne pletni, — ēsmu atnes ātrāk tu,
Es — Diogens[19], man pēkšņi saule blāv,
To aizsedzis tavs druknais huņņa stāvs.
Par tārpu kļūt es drīzāk gribētu,
Nevis par tādu tiranu kā tu.

Kas kiniķis[20] — tam netaisnību šaust,
Ne mūžam viņa mucu nesagraus.
Viņš savu laternu jo gaiši dedz,
Lai «cilvēks» monarchu tās gaismā redz.

. . . . . .

Bet monarchs kur? Vai paēdis? Vai to
Jau drūmums māc, ja kuņģis negremo?[21]
Vai tiešām dumpīgie patés kaut kā
Ir iestrēguši viņa vēderā?
Vai pulkos sacelšanās kustības?
Vai nekust zupa kuņģī it nemaz?
Vai pavārs — karbonars[22] — šeit laikā nepasniedz
Tev karbonades vairs? Vai ārsti liedz?
Ak! Visai Francijai patiešām jau
Pret pavāriem vairs uzticības nav!
Luij — labais klasiķi — teic, kā nu būt —
Vai vēlams maz par «vēlamo» tev kļūt?
Kam pameti tik ātri Hartvellu[23],
Apiciju[24] un Horaciju[25] tu, —
Lai valdītu, kur nespēj varu ciest,
Kur labāk pletni mīl, ne klanīties?
Ak! ne jau tev patiešām tronis tīk,
Tad drīzāk dzīru galds tev neapnīk;
Kā epikurietis tur vari sēst,
Kā labs un laipns viesis baudīt, ēst;
Tu mācīts: d a ž u s dzejniekus zin prāts
Un v i s u kulinariju labprāt!
Tu mīli dižoties, tu liecies straujš,
Pat laipns vari būt, ja vēders ļauj; —
Bet grūti gan ar valsti galā tikt —
Ir diezgan jau, ka tevi moka ģikts.
Kā, būdams dziesminieks un brits turklāt,
Par Angliju es spētu nedziedāt?
«Karš, māksla, Georgs, slava, salu skaits,

Spēks, Britanijas jūsma, brīves smaids
Un baltās klintis — ienaidnieka posts,
Un pavalstnieki — vienos nodokļos!
Tad lepnais Vellingtons[26], kam deguns līks —
Uz tā viņš pasauli nes uzpūtīgs!
Vaterlo![27] Tad vēl tirdzniecība (klus!
Lai mēs te nepieminam nodokļus) —
Vēl Kestlerijs[28], ko neapraud nemaz
Tam liktenīgs bij bārdas nazis ass, —
Un «jūrnieki, kam vētras nav nekas» —[29]
(Par atskaņu te būtu «Reformas»).»
Pirms manis spriests jau par šiem tematiem,
Daudz grāmatu ir sarakstīts par tiem.
Lai katrs izlasa, kas lasīt prot,
Nav īstā vieta tos šeit atkārtot.
Vēl daudz ir temu, kuru neapniks,
Lai cik tas dīvaini, man ritmos likt.

Ai dzimtā zeme! Cik jau ļoti sen
Nav zemniecisks vairs lauku džentlemens!
Kā varu kopā paraudāt ar to
Par kara beigām, mieru cildeno?
Kam dzimis gan šis lauku patriots?
Lai papriecātos, cenas paceļot?
Bet graudi krīt kā viss, kas iznīkstošs,
Pat tirgus, monarchs, iekarotājs spožs, —
Vai arī tie kā vārpas nekritīs?
Kādēļ gan Bonaparts jums jāienīst?
Viņš jūsu Triptolems[30], kaut gruva valsts,
Viņš jūsu graudu cenām bija balsts.
Kas lordiem viņa kara pārgājiens —
Tik graudu alķīmija, p e ļ ņ a vien.
Viņš klupa Tatarijā, kas par to? —
Uz leju kviešu cenas nolido!
Kādēļ lai salā vientuļā viņš skumst?
Daudz vērtīgāks tas tronī bija jums.

Nav jāsēro, ka plūda asins strauts, —
Ir savu vainu gallam izciest ļauts,
Kad maizes trūka, nebija ko ēst,
Ik fermers prata augstas cenas plēst.
Kur tagad tirgus alus garšīgais
Un rentinieka pilnais naudas maiss?
Kur ferma, kuru fermers centās post?
Kur purvi, kurus vērta tīrumos?
Kur rentes līgums, peļņa divkāršā?
Ak vai! ir vainīgs miers pie visa tā!
Ar balvām arājus vairs nepievils,
Par velti izšķiests patriotu bills[31];
V a l s t s i n t e r e s e s ! (Tūlīt skaidrs kļūs,
Ja vārdu «valsts» šeit neminēsiet jūs) —
Jā, egoisms visur brēkdams plūst:
Kas būs, ja nabags bagātību gūs!
Uz augšu celies, peļņa! Un, ja nē, —
Tad ministriem būs balsis jāzaudē,
Un maizes svaru patrioti drīz,
Tāpat kā cenas, — lejup nositīs.
Ak vai! kur tagad, «maize, zivis», jūs,
Jo krāsnis dziest un okeani žūst!
Kur izšķērdētos miljonus nu rast,
Pie mērenības tagad jāturas.
Kurš mērens nav, tas bagātību rod,
Fortunas laimes ratu pagriežot;
Vēl viņu labdarības balvas skaus —
Ko katrs sējis ir, to arī pļaus.
Lūk, cincinatu spiets[32], kur katrs lords
Ir karā fermers, fermā diktators.
Mums jābēg! Sabiniešu arājs mūs
Grib karā dzīt, jo, lūk, — tur peļņu gūst!
Ar sviedriem, asinīm, kas straumēm plūst,
Viņš votē budžetu un — peļņu gūst!
Par Angliju viņš gatavs nomirt būs,
Bet dzīvo tādēļ, ka sev — peļņu gūst!

Ar tēvuzemes mīlu vien vai kļūst
Pie miljoniem? Nē — peļņa jāiegūst!
Valsts parādi vai tiešām segti būs?
Nē — cenas kāps, lai lordi — peļņu gūst!
Pat prieks un mīla, zelts, kas nesarūs,
Ir viņiem, lai tie peļņu, peļņu gūst!
Kam, Esav[33], pārdevies par biezputru!
Kaut vairāk ņēmis, mazāk ēdis tu;
Nu, visa pierijies, tu kļuvis rāms,
Bet izraels stāv priekšā nelokāms.
Tā, lendlordi! Ar karu bija jums,
Nu atēdušies vēl par rētām skums!
Kas gan lai jūsu zaudējumus sedz,
Kad visu zemi izpostītu redz?
Vai cenas celt, ko nespēs tauta nest,
Kas deva A u d z i n o š a s patversmes?
Lai Māte-Baznīca tad raud par tiem
Kā Niobe[34] par saviem pēctečiem.
Lai prelati pie visiem svētiem iet,
Neviens vairs viņiem slavu nedziedīet,
Jo vara, kliķe, baznīca, tās zelts —
Pa ūdensplūdiem vienā šķirstā peld.
Cērpj banka, priesteris — kam salda balss —
Ne Bābele[35] — bet Britanijas gals!
Kāpēc? Lai egoisms paēdis
Un neizrakņāts skudru pūznis šis.
«Pie skudrām, sliņķi, ej un mācies pats,
To upurus lai apbrīno tavs skats,
Līdz mācīts gūsi pamācību tu
Par slavu, slepkavības vērtību;
Pat viņu justiciju apbrīno
Un nejautā: «K u r š i z d a r ī j i s t o?»

DON ŽUANS

Fragmenti

Veltījums

ob Sautij[1], dzejniek, dzejniek laureat!
Visspožākais jūs rīmētāju barā,
Pie torijiem[2] reiz patika jums stāt,
Ar viņiem kopējs daudz kas bija darāms.
Kā tagad klājas, cēlais renegat?
Ar leikistiem[3] vai dziedāt pilnā sparā? —
Bet kungi šie kā strazdu bars man šķiet,
Kas cepumā mums slavas dziesmu dzied.

Tie dziedāt sāk, kad cepums pušu griezts
(Bet dziesmai jaunas skaņas nav nevienas),
Šāds gardums patīk valdniekam paties,
Un arī reģents tādas lietas ciena.
Pat Kolridžs[4] pulkā dziedāt atlaidies,
Tak kapuce tam dziesmu jauc ik dienas:
Sen metafiziku viņš skaidro mums,
Bet saprotams gan nav šis skaidrojums.

Bob Sautij, jūsu niknums gluži velts,
Jūs zināt, visas cerības nu gaist,
Jo nespējat tik augstu balsi celt,
Lai būtu valdniekam strazds vienīgais.
Jūs gribējāt ar spārniem gaisu šķelt,
Bet krītat lejup tur, kur kuģa klajs:
Bij pārāk augstu celta galva, Bob,
Nu samirkušas spārnu spalvas, Bob.

Lūk, Vodsvorts[5] savā darbā «Izbraukums»
(Tai grāmatā ir piecsimt lapaspušu)
Dod sistemu, kur ir tāds pārplašums,
Ka prātniekiem pat jālauž galvas pušu.
Tā esot dzeja, apgalvo viņš mums,
Kas atveldzējot katru izslāpušu;
Bet, ja to saprast spēs kāds gudrinieks,
Tad tādam arī Bābele būs nieks!

Jūs cēlie kungi! Jau daudz garu dienu
No sabiedrības jūsu pulks bij šķirts,
Un Kesvikā, kur draugu maz, arvienu
Pēc liela goda alka jūsu sirds.
Tur izlēmāt, ka Dzeja mīl jūs vienus,
Ka tikai jums spožs slavas vainags mirdz.
Tāds uzskats šaurs. Jel klausiet manu plānu:
Jums ezers jāmaina pret okeanu.[6]

Patiešām skaudības nav domās manās,
Šai zemiskumā neiestigšu es.
Lai slavu dod jums jūsu pārvēršanās,
Bet vai tad tikai nauda laimi nes?
Jums maksā algu, jums ir jāpaklanās,
Bet Vodsvortam ļauj ievākt akcizes.
Jūs lišķi, kaut par dzejniekiem tīk saukties
Un nemirstības kalnam tuvāk traukties.

Lai pieres līkst jums lauru vainagos
Un kauna sārtums vaigos nodziest drīz,
Es ziedus neskaušu un augļus šos,
Ja gribat, ņemiet — slava ātri vīst.
Bet Dzeja devīgā drīz roku dos
Tiem, kas deg īstas mākslas ugunīs:
Skots, Rodžers, Kempbells, Mūrs un Krebs[7] ir tie,
Kam piederēs reiz laiki nākamie.

Es savām Muzām blakām soli lieku,
Brāž jūsu Pegazs, spārnus paceļot;
Es novēlu, lai liktens lemj jums prieku
Un arī drusku dzejas prasmi dod.
Jā, dzejnieks tiešām nezaudē nenieku,
Kad savus brāļus protas atalgot,
Bet sūdzēties un gaust par dienām šām —
Nav īstais ceļš uz audzēm nākamām.

Kas tikai nākamībai laurus vāc
(Tai vajadzīgs nav mūsu mantojums),
Tāds cilvēks krietnu ražu neievāc,
Jo pats zem savas iedomības gumst.
Ja arī gadu gaitā Titans kāds
No jūras dzelmēm paceļas pie mums,
Tad lielais vairums ļaužu kaut kur trauc,
Bet kurp? — To tikai dievam zināt ļauts.

Un, ja reiz Miltons[8] ļauno dienu briesmās
Bij teicis: — Laiks it visu atriebt nāks, —
Ja laiks, šis Atriebējs, dedz viņa vārdu liesmās,
Lai «Miltons» kļūst arvienu cildenāks,
Tad tāpēc, ka viņš patiess bija dziesmās,
Ka viņa talants nebij melu mākts.
Ne tēvu viņš, ne dēlu neslavēja
Un tiranus līdz nāvei ienīst spēja.

Kā Zamuels ja vēlreiz cēlies būtu
No sava kapa aklais sirmgalvis,
Ar naida vārdiem monarchs šaustīts kļūtu,
Un skrandains klīstu vecais dzejnieks šis
Starp mums ar skatu neredzīgu, grūtu
Kā vīrs, ko bēdu smagums salauzis.
Vai sultanu viņš censtos slavināt
Un Kestleriju arī vēl turklāt?

Šis einuchs, liekas, neradījums baiss,
Kas rokas mazgā īru asinīs,
Tam viena vēlēšanās neizgaist:
Lai arī mūsu asins straumes līst.
Jo kalpot tiranam — šķiet mērķis skaists,
Un slepkavot ir viņam talants īsts:
Viņš visu tautu tīko važās kalt
Un sen jau cenšas nāves zāles malt.

Viņš, fražu atkritumu vācējs sīks,
Uz visām pusēm tādus vārdus svaida,
Ka glaimotājiem galvas lejup līkst,
Bet ienaidnieki — visas tautas — smaida.
Ne doma runās dzirkstīt neuzdrīkst,
Jo Iksions[9] šis dzirnakmeņus raida,
Lai maldami tie visas zemes jauktu
Ar ciešanām, ar postu nepārtrauktu.

Pat savu darbu zemi riebīgo
Viņš sagandē ar lāpīšanos sīku;
Ir valdnieki jau nemierā ar to.
Viņš kongresus un arī dumpjus rīko,
Viņš tautas apspiež, domas savažo
Un visu cilvēci kalt dzelžos tīko.
Liek drūmi žvadzēt vergu važām tas,
Bet dievs un cilvēki no viņa novēršas.

Par materiju mūsu prāts ļauj spriest,
Bet vīrelim, kas garīgi ir kastrats,
Tik divi mērķi — stipriem klanīties
Un visiem citiem ļaudīm važas atrast.
Viņš daudzu kungu Eitropijs[10], paties,
Bez brīves jūtām, asprātības katras.
Viņš bezbailīgs, kā ledus auksts un glums,
Bet viņa drosme — tikai netikums.

Cik ilgi cilvēks važas panesīs?
Kur aizbēgt man? Varbūt uz Italiju?
Bet arī tur zem rupjas varas vīst
Tas Romas gars, kas kādreiz slavens bija.
Žvadz ķēdes. Īrija mirkst asinīs,
Es atkal viņas vaidus saklausīju.
Līkst Eiropa zem lišķiem, valdniekiem,
Bet Sautijs skandē slavas dziesmas tiem.

Ser laureat, šo dzejas darbu savu
No tīras sirds jums uzdāvinu es.
Tur tāpēc lišķības un glaimu nava,
Ka autors dzeltenzilās krāsas[11] nes.
Bet vairīties no atkritēja slavas
Šais dienās spēs tik retais Herkuless,
Jo nebūt renegatam — grūti gan,
Vai ne, mans torij, ultra-Julian[12]?

No otrā dziedājuma

... Žuans stāv kuģī, — laiks jau ceļā post,
Labs vējš liek strauji traukties buriniekam.
Pats jūras demons viļņu kumeļos
Pār bangu dzīlēm brāžas savam priekam.
Irst putu kalni, vējš met sejā tos,
Lai viļņu burzgās norūdīti tiekam.
Žuans sveic Spāniju, jo atstāj to
Viņš pirmoreiz un — varbūt — pēdējo.

Nav grūti saprast — sirdī skumjas bija,
Kad tālē zuda dzimtās zemes krasts.
Visapkārt ūdens. Trauksmi domas vijas,
Jo šobrīd viss tik jauns un neparasts.
Es atceros, balts krasts ir Britanijai,
Bet drusku zilgans citām zemēm tas.
Un, skatoties, kā tālē krasti zūd,
Par jūras braucējiem mēdz ļaudis kļūt.

Žuans uz klāja, ūdens šļakstu vīts.
Dzied vējš, strinkšķ tauvas, jūras vīri lādas,
Čīkst kuģa stāvs un, viļņus ardams, trīc,
Pie apvāršņa zūd pilsētiņa kāda.
Pret jūras slimību ja cits vairs nepalīdz,
Tad bifšteks, ser, jums līdzēs likstā šādā.
Jel nesmīniet — es baudu to labprāt
Un ieteicu jums arī mēģināt.

Stāv domīgs Don Žuans pie borta malas
Un raugās turp, kur spāņu krasti zūd.
Ir grūta pirmā šķiršanās bez gala;
To dažkārt cilvēks, karā iedams, jūt.
Tad sirdi tieksmes divi daļās dala,
Jo gribas uzbrukt, daudz ko jaunu gūt,
Bet, veco dzīvi nicinot, paties
Ir grūti novērst acis šķiroties.

... Ap pusnakti vējš pēkšņi mainījās
Un meta kuģi sabangotā jūrā,
Pret pakaļgalu viļņi sāka brāzt,
Kaut kur bij sūce, negaiss traucās burās,
Un vēl turklāt — no vētras negantās
Tai pašā brīdī samaitājās stūre.
Vairs tikai sūkņi spēja kuģi glābt:
Līdz četrām pēdām ūdens sāka kāpt.

Pie sūkņiem devās puse komandas,
Bet visi citi kuģa telpās skrēja,
No kravas žēlots netika nekas,
Un tomēr sūci atrast nevarēja.
Uz glābšanos vairs cerību bij maz,
Kad beidzot ļaudis plaisu sameklēja.
Tad spraugai, kurā ūdens straumes brāzās,
Gan audumus, gan maisus priekšā gāza.

Un tomēr tajā briesmīgajā dienā
Glābt kuģi tiešām būtu grūti spēt
Bez sūkņiem. Draugi, lūk, man prātā ienāk
Kāds atzinums, ko nevar noklusēt:
Ar šādiem sūkņiem viegli stundā vienā
Ap tonnu piecdesmit var izsūknēt.
Un jūras vilkiem zināms ir jau sen,
Ka sūkņus izgudrojis misters Menns.

Pret ausmu negaiss likās pierimis,
Ar sūci jau uz labo pusi gāja:
Līdz trijām pēdām ūdens sāka krist,
Jo visu laiku sūkņus darbināja.
Tad cēlās vējš — no jauna sākās viss,
Pat lielgabalus atrāva no klāja.
Pēc viļņa vilnis, vēl viens grūdiens traks,
Uz sāniem kuģis nosvērās kā vraks.

Jau kuģis gāzās. Pāri tam ar sparu
No kravas telpām ūdens sāka brāzt.
Šī diena prātā paliks gadus garus:
Tā posta laikus ļaudis atceras,
Tā pieminēt mēdz ugunsgrēkus, karus,
Kad mūsu galvas noliec bēdu lāsts;
Tā atmin peldētājs un nirējs labs
Tos biedrus, kuriem jūra kļuva kaps.

...Bet tad no jauna radās cerības:
Vējš atkal pierima, kad ausa diena.
Vēl sūcās ūdens, tālu bija krasts,
Vairs kuģim masta nebija neviena.
Kaut arī pūles būtu veltīgas,
Pie sūkņiem ķerties gribējās ikvienam.
Pār viļņu vāliem saule gaismu lēja,
Bet kuģa ļaudis strādāja, cik spēja.

Zem kravas telpām pavilktas bij buras,
Lai ūdens straume neieplūstu tur.
Kur masti bij, — vairs tikai drisku spuras.
Kas kuģi glābs? Un tomēr jāiztur!
Jo nogrimt vēju sabangotā jūrā
Par vēlu nebūs it nekad, nekur.
It visiem jāmirst, sen mums zināms tas;
Bet kādēļ tieši te — pie Lionas?

Vējš kuģi svaidīja pret viļņu sienu
Un dzina tālāk, bangās mētājot.
Kaut vētra ļaudīm kādu rāmu dienu
Pēc smagiem briesmu brīžiem spētu dot,
Lai viņi atpūstos kaut mirkli vienu
Un spētu stūres ratu salabot.
Bet jūra kuģi mētāja joprojām —
Tas peldēja pavisam nožēlojams.

Vējš piestājās, un rāmāks kļuva gaiss,
Bet visas nelaimes nu nāca kopā.
Jau atkal šķita — cerības tiem gaist,
Ar katru brīdi uzturs kļuva skopāks,
Un izsīcis bij ūdens dzeramais.
Par velti ļaudis vērās teleskopā:
Ne krasts bij saskatāms, ne buras, it nekā,
Tik tuvā nakts un jūra bangainā.

... Un pēdīgi pēc daudzām posta dienām
Visļaunākais šai nelaimē bij tas,
Ka, glābjoties vai laivās, vai pa vienam,
Nav līdzi paņemams gandrīz nekas,
Bet līdz tam brīdim, kamēr nāve pienāk,
It visiem ļaudīm vajag pārtikas.
Mazdrusciņ sausiņu un neliels sviesta kams
Bij viss, kas mazā laivā paņemams.

Tad iekrauts tika laivā lielākajā
Dažs maizes klaips, gan krietni samircis,
Vēl muciņa, — bij dzerams ūdens tajā,
Tad ņēma vīnu, kas bij atlicis.
Dažs gaļas gabals, atrasts brīdī šajā,
Vēl tika iekrauts, tas nu būtu viss.
Ne pārāk daudz ... Tad jāpiemin vēl mums,
Ka kādā mucā bija arī rums.

Sen salauztas jau bija laivas citas
Vai pat no klāja aizskalotas nost,
Bet lielā laivā jūras ļaudīm šķita,
Ka divas segas buru atvietos.
Par mastu airis. Pūloties bez mitas,
To visu stūma viļņos bangainos,
Un tomēr — divās laivās nepaņemt
Ne pusi tos, kam nāvē aiziet lemts.

Bij krēslas stunda, drūmā diena dzisa,
Un likās, šķidrauts segts pār ūdeņiem,
Zem kura slēpjas naidnieks, drūms pavisam,
Kas uzbrukt kāro posta ļaudīm šiem.
Bij viņu acīs nakts un izsamisa
Ar bezcerīgiem tumsas dziļumiem.
Daudz grūtu dienu viņi Šausmu bijās,
Nu tagad Nāve viņiem parādījās.

Vēl ļaudis plostu mēģināja siet,
Kaut lielas cerības vairs neredzēja.
Par viņu darbu vajadzētu smiet,
Ja vispār smieties tobrīd būtu spējams.
Tik piedzērušie, stāvot vienuviet,
Tai mirklī kliedza drausmīgajā vējā
Pusārprātīgas, histeriskas dziesmas,
Jo glābiņa vairs nebij nāves briesmās.

Pusastoņos, kad tumsa spārnus pleta,
Dažs lauztos mastus jūrā sāka sviest,
Pār bortu baļķus, dēļu galus meta,
Kur viļņu bangās ļaudīm pieķerties.
Nakts debesīs jau dega zvaigznes retas,
Bij laiks no kuģa laivas projām griezt:
Vraks šūpojās, uz kreisiem sāniem svērās,
Tam šajā mirklī melnā dzelme vērās.

No jūras tobrīd briesmīgs troksnis cēlās,
Cits kliedza, cits bij sastindzis kā stabs,
Pār bortu daži trakās bangās vēlās,
Lai viņiem drīzāk dzīle kļūtu kaps.
Vēl kuģis cīnījās, tak tajā ūdens smēlās,
Un pāri brāzās virpulis dažs labs.
Tā dažkārt kaujā naidnieku vēl žņaudz
Tas vīrs, kam dzīvot atlicis nav daudz.

Tur saklausīja spalgus kliedzienus,
Kas okeanu daudzkārt pārskanēja,
Bet tad pēc brīža atkal kļuva kluss,
Tik jūra krāca, augsti viļņi skrēja,
Un tikai dažkārt kaut kur izklaidus
Caur jūras šļakstiem nežēlīgā vējā
Vēl sadzirdams dažs vientuļš kliedziens bija,
Ko gārdza slīcējs nāves agonijā.

Pa jūru laivas brauca, bangu dzītas,
Tik tālu nelaimīgiem šķita krasts,
Ja stipro vēju nemanīja krītam,
Tad sasniegt zemi nebij iespējas,
Turklāt šīs laivas bija pārpildītas,
Kaut uzņemt spēja ļaužu visai maz:
Kad laivas devās braucienā, tobrīd
Bij vienā deviņi, bet otrā trīsdesmit.

Ap divi simti dvēseļu šai dienā
No miesas šķīrās. Drausmas katoļiem!
Jo nebija tai mirklī it neviena,
Kas jūrā mesi nolasītu tiem.
Būs šķīstīšanās kalnā nīkt ikvienam,
Līdz radi aizlūgt liks par slīcējiem.
Vai iepriekš padomās par mesi kāds no mums?
Trīs frankus maksā dvēsles aizlūgums!

... Bij barga nakts, un jūra drūmi krāca,
Starp divi bangām patvērums bij rasts,
Bet, viļņa galotnē kad laivas nāca,
Vējš plosījās, un buras plēsa tas.
Pār ļaudīm aukstas ūdens šaltis šļāca,
Vairs nebij miera, nebij atpūtas.
Un, bezcerīgi cīnoties bez rimas,
Drīz mazā laiva piesmēlās un grima.

Tur deviņiem lemts bija bojā iet,
Bet lielā laiva turējās vēl spītā,
Kaut masta vietā tikai airis sliets
Ar segām buru vietā piesaistītām.
Vējš nebeidza pār ļaudīm viļņus liet,
Un briesmas pieauga vēl otrā rītā.
Bet ļaudis bēdājās par grimušiem,
Par sviestu, sausiņiem, kas zuda līdz ar tiem.

Sārts ausa rīts. Tā bija zīme dota,
Ka arī todien vētra nerimsies.
Bet vienīgais, kad jūra sabangota,
Ir tikai gaidīt, izturēt un ciest.
Rums tika dots pa vienai tējkarotei
Tiem, kam pavisam spēks jau izbeidzies.
Vēl katram tika maizes šķēle plāna.
Tad sāka salt, jo vieglas bija drānas.

... Bezgala grūti klājās cilvēkiem,
Bet, dzīvi mīlot, viņi izturēja.
Šais posta dienās bija jākļūst tiem
Kā cietai klintij nežēlīgā vējā.
Tāds liktenis ir vienmēr jūrniekiem.
Kopš Noass savā šķirstā klenderēja
Ar kravu, kurā sastopams it viss,
Un Argo, pirmais grieķu kaperis.

Ir gaļas ēdējs cilvēks gan aizvienam,
Un vismaz reizi dienā ēdam mēs.
Var daži putni nīkt pie purva siena,
Bet cilvēks tā kā tīģeris grib plēst.

Pēc uzbūves viņš gan pie gadījiena
Var, protams, arī zaļbarību ēst,
Bet tiem, kas pūlas, strādā, nav par ļaunu
Uz zoba likt vai sivēnu, vai aunu.
Tā arī mūsu ekipažai šķita,
Kad beidzot rima jūras bangojums.
Ja daudzas dienas strādāts ir bez mitas,
Tad klusums balzamu lej dzīslās mums.
Kā bruņrupuči visi miegā krita,
Kad pamodās, liels bija izsalkums.
Tie mežonīgi sāka ēst tūlīt,
Kaut gudrāk būtu šo to pietaupīt.

...Tad varavīksne saskatāma kļuva,
Pār tumšo jūru cēlās mirdzošs loks.
Viss, viņas apņemts, jaunu krāsu guva,
Un šķita, — gaisma kāpj un atkal plok.
Tā viļņojās kaut kur pavisam tuvu
Kā brīves karogs, tad kā uzvilkts loks,
Līdz varavīksnes tilts bij atkal placis
Un tumšas kļuva jūras ļaužu acis.

Šis debess hameleons, zinu es,
Ir saules meita, rīta ausmas māsa,
Kopš bērnības jau purpuru tā nes
Un dažkārt arī tīrā zeltā lāso.
Tā slaida ir kā turku pusmēness
Un ietver sevī itin visas krāsas
Kā zila acs, ko esi dabūjis
(Ja gadījies bez boksa cimda sist).

Bet ļaudīm šķita, brīnumu tie skata,
Ja grūti iet, tad allaž tā mēdz būt:
Te romieši un arī grieķi prata
Reiz, tautas krāpjot, labumus sev gūt.
Bet it neviens no paša pirmā gada
Tā negaidīja brīnumus varbūt
Kā jūrnieki, kas tagad laivā bija
Un cerību šais zīmēs saskatīja.

Tai brīdī atlidoja lokā slaidā
Balts, mirdzošs putns dūjas lielumā.
Var ļoti būt, ka tas šai jūras klaidā
Bij noklīdis no kursa uzsāktā.
Tas sēsties gribēja, ap laivu laidās,
Par ļaudīm nebēdādams it nekā.
Nakts nāca. Putns riņķoja bez mitas
Un ļaudīm tā kā parādība šķita.

Bet te nu man ir jāsaka ar bažām,
Ja tobrīd putns būtu nolaidies,
Tad mūsu posta barkas takelažā
Tas drošu vietu nerastu paties.
Pat ja no Noasa ar vēstīm dažām
Šis balodis te būtu ieradies,
To izsalkušie, apgalvot jums varu,
Tad noēstu ar visu eljes zaru.

Ar krēslu, šķita, — vēji pieņemas.
Pār laivu rāmas zvaigznes atmirdzēja,
Bet ļaudis, kuriem spēka bija maz,
Ne vairs ko zināja, ne darīt spēja.
Dažs domāja, ka tuvu esot krasts,
Tak visam pāri migla sabiezēja.
Vai kaut kur šauj vai tikai bangas skrien,
Šai brīdī nepateiktu it neviens.

Jau rīta spožums atkal gaismu dedza,
Kāds, sardzē būdams, skaļi sauca tad:
— Ja tas nav krasts, kas saules staros redzams,
Lai neskatu vairs zemi it nekad! —
Un, acis atverot, ko tumsa sedza,
It visi saskatīja tūliņ pat:
Turp jāgriež laiva. Tas ir krasts patiešām,
Šai brīdī ļaužu acīm skaidri viešams.

...Šī zeme bija augstiem kalniem klāta,
Un arī klintis šķita milzīgas.
Kad straume dzina laivu krastam klātu,
Ar ļaudīm notikt varēja nez kas.
Kas tā par zemi? Kā lai uzzinātu
Pēc maldu ceļiem, jūras bangainas?
Dažs teicās redzam Etnu, Kipras salu,
Dažs Rodosu vai citu kādu malu.

Bet ūdens straume, neklausot nekam,
Pret krastu viņus dzina lēnā vējā
Tāpat kā teiksmu laivu Charonam.
Pie dzīvības vien četri noturējās,
Trīs mirušie vēl laivā bij bez tam:
Neviens tos dzelmē iesviest neiespēja,
Kaut divas haizivis aiz viņiem nāca
Un šļakatas pār ļaužu sejām šļāca.

Kad viņi zemei tuvojās ar vilni,
Krasts pretim vērās nelīdzens un drūms.
Kaut kur bij koki svaigu smaržu pilni
Un jūtams tālu mežu šalkojums.
Te ļaudis līksmi skatīja ik cilni,
Bij mīļš pat karstais, kailais debess jums,
Viss šķita dārgs, kas viņus spētu sargāt
No bezdibeņa milzīgā un bargā.

Krasts likās neapdzīvots, nemīlīgs,
Tur krāca viļņi, taču ļaudīm šķita,
Ka vienumēr pēc zemes cilvēks tvīkst,
Kaut arī ceļā bangu kalni sitas.
Bij priekšā līcis klinšains, vientulīgs,
Kur ūdens griezās vērpetēs bez mitas,
Bet nelaimīgie drīzāk malā tiecās
Un laivu tieši klintīm virsū trieca.

Gvadalkviviras, dzimtās upes, krastu
Bij jaunās dienās mīlējis Žuans.
Jūs tādu peldētāju neatrastu
Nevienā zemē — tas nu jāteic man.
Daudz vingrinājies, laikam tagad prastu
Viņš Helespontu pārpeldēt, jā gan!
To spēj vēl tikai trīs uz pasaules:
Leanders, misters Ekenheds un es.

Kaut gan Žuans bij gluži novārdzis,
Viņš brāzās viļņos, kas visapkārt pletās,
Lai malu sasniegtu, pirms satumst viss
Un vakars aizsedz krasta klintis retās.

Visbriesmīgākais bija haizivis,
Uz viņa diviem kaimiņiem tās metās.
Bet trešais peldēt neprata nemaz,
Un tā Žuans viens viļņos cīnījās.

Bet arī viņš gan krastā neizkāptu,
Jo bija vārgs un nespēja nekā.
To niknās bangas savā varā grābtu,
Ja negadītos airis tuvumā,
No laivas noskalots, lai viņu glābtu.
Un, lūk, Žuans nu pieķērās pie tā,
Uz malu devās peldēdams un brizdams,
To sasniedza, pusnesamaņā krizdams.

Ar nagiem cieši ieķērās viņš krastā,
Lai stichija, kas pārvarēta bij,
Ar viļņiem — savā spēkā neparastā —
No jauna viņu dzelmē neierij.
Lūk, guļ Žuans uz zemes strēles rastās,
Bez elpas guļ uz klinšu raga šī,
Vēl tik daudz dzīvs, lai spētu sajust sāpes
Un šaubītos, vai beidzot tiešām glābies.

No devītā dziedājuma

... Ar vārdiem uzbrūku (gan tie par darbiem kļūs!)
Ikvienam, kas pret brīvu Domu stājies.
Mums pirmie ienaidnieki ir un būs
Kā tirani, tā arī lišķētāji.
Vēl nezinu, kas uzvaru te gūs,
Vienalga, kā man cīņā būtu klājies:
Es atklāti un droši teikšu jums,
Ka riebj man despotijas netikums.

Bet arī pūlim negribu es glaimot:
Vai tad bez manis demagogu maz
Un neticīgo, svētumus kas zaimo,
Lai vietā liktu savas muļķības!
Vai sātans tos ar elli neaplaimos,
Kā dogmās teikts, — nē, man nav zināms tas,
Es vēlos tik, lai katrs cilvēks dzīvs
No salašņām un valdniekiem ir brīvs.

Var spriest, ka, abas puses apkarodams,
Es visus aizvainoju — jā, varbūt.
Bet tā mēs vairāk patiesības rodam,
Nekā, pa straumi peldot, spētu gūt.

Kas negrib citus verdzināt un, protams,
Pats arī negrib važās saistīts būt,
Tas vienmēr brīvi iespēs izsacīties,
Ar šakaļiem tam nevajadzēs pīties.

Lūk, šakaļi! Šis vārds patiešām vietā,
Tos Efesā es dzirdēju arvien
Ap drupām baigi kaucam saules rietā —
Kā neliešus, kas ošņādami lien
Pēc laupījuma kungu neuzietā.
Pret glūņām šakaļi ir nieki vien!
Kalps lauvām šakalis, viņš ēsmu gādā tiem,
Bet ļaužu insekti šie kalpo zirnekļiem.

Lai ceļas roka — aizvākt tīklus projām,
Bez kuriem insekts nespēj indi liet.
Uz priekšu jāiet — to lai ievērojam;
Ir jācīnās — to tautas atminiet!
Jo citādi mums jāaiziet būs bojā:
Ik dienas ciešāk sāk šie valgi siet, —
Un tikai grieķu bite, spāņu muša[1]
Tik stipri dzeļ, ka pinekļus rauj pušu.

No desmitā dziedājuma

... Caur Varšavu un Poliju tie brauca,
Kur daudz ir sāls, kur važās noplok spars,
Pa Kurzemi, kur hercogs lepni saucas
Par Bironu — patiešām slavens farss[1]!
Pa laukiem šiem uz Maskavu te trauca
Reiz Slavas vīts pats mūsu dienu Marss[2],
Lai pazaudētu vienā mēnesī
It visu to, ko iekarojis bij.

— Gals manai gvardei! Maniem karotājiem! —
Tā sauca milzis kādreiz varenais,
Un kara dievu redzēja pie kājām
Sev Kestlerijs, šis kaklugriezējs baiss.
Ai, kāda slava guļ zem sniega klajiem!
Bet, ja mēs gribam sasilt ceļos šais,
Tad Polijā vēl deg Kostjuško[3] vārds
Kā Heklas liesma[4] — ledus aizskarts.

Uz Senprūsiju tālāk veda brauciens,
Uz Kenigsbergu, kurai slava skan
Par dzelzi, varu, izrakteņiem daudziem,
Par to, ka reiz te dzīvojis ir Kants.
Bet filozofs tikpat kā tabakšņauciens
Bij jauneklim, un aizsteidzās Žuans
Uz Vāciju, kur prinči piešus prot
Par pasta puišiem labāk izmantot.

Kad Berlinei un Drezdenei bij garām,
Turp veda ceļš, kur Reinas upe plūst.
Ai gotika! Kādēļ gan savā varā
Tik pārāk cieši saisti visus mūs!
Pils vaļņi, drupas, torņu smailes garās ...
Sauc manu sirdi atpakaļ šis gūsts,
Uz robežas tad lidināties dzen
Starp tagadni un to, kas bijis sen.

Žuans caur Manheimu un Bonnu steidzās,
Kur Drachenfelza vēl var liecināt
Par feodaļiem, kuru laiks ir beidzies
Un kurus tāpēc atstāsim labprāt.
Viņš Ķelnē nonāca, šai pilsētā, kas teicās
Ikvienu ceļinieku priecināt,
Jo kapenēs te jaunavu ir daudz[5] —
Un kaulu grēdas katram skatīt ļauts.

Tad tālāk devās viņš līdz Holandei,
Kur ūdens kanalos un grāvju vagās.
No kadiķiem prot dziru brūvēt šeit,
Ko dzerdams nabagais šķiet liels un bagāts.
Šo dzērienu gan senats neieteic,
Bet, tā kā brandavs pūlim likstās smagās
Gan apģērbu, gan maizi atvieto,
Tad labā valdība ļauj lietot to.

Žuans te buriniekā iekravājās.
Uz brīves salu[6] devās kuģis šis.
Bij augsti viļņi, vēji brāza rājās,
Un priekšgals putās bija iegrimis;
No jūras kaites daudziem grūti klājās,
Bet Don Žuans, pie vētrām pieradis,
Uz kuģiem raudzījās, kas garām slīd,
Un tālē krastu alka saskatīt.

Pie apvāršņa krasts beidzot parādījās
Kā valnis balts, kas zilo līci slēdz.
Žuanam tobrīd mazliet baigi bija:
Tā ir, kad Albionu pirmo reizi redz.
Ar kluso satraukumu lepnums mijās —
Starp ļaudīm būt, kas droši kuģot mēdz,
Kas visiem uzstiept savas preces māk
Un pat no jūras nodokļus grib vākt.

Ai dzimtene, vai mīlēt zemi tavu
Tik tādēļ, ka tu diža spētu kļūt?
Tev pateicos par piedzimšanu savu,
Bet nožēlu un sāpes sirds man jūt
Par tavu seno, panīkušo slavu.
Daudz gadu nācās svešumā man būt,
Bet vecās dusmas aizmirstas mazliet,
Kad tēvuzemē viss uz pekli iet.

Kaut zinātu tu atklāti, bez glaimu,
Ka tavam vārdam visur seko lāsts,
Ka nacijas sen gaida lielo laimi —
Grūst zobenu tev krūtīs atsegtās.
Tu ienaidniece visu tautu saimei,
Tu ļaunāk vēl par naidnieku krāp tās:
Slikts draugs, kas brīvību gan sola dot,
Bet arī Domu steidzas savažot.

Kā vari lepoties ar brīvību,
Tu vergu valsts, kur tautas ieslodzītas,
Bet cietumsarga lomā esi tu?
Viens neredz pazemē ne vakara, ne rīta,
Cits — aizšauj bultu, aizgriež atslēgu . . .
Vai tā ir brīvība un laime apsolītā?
Nav važās slēgtajam no brīvības nekā,
Un brīvs nav tas, kam važas jāsargā!

Žuans ar angļu zemi iepazinās
Un Duvras ostu steidzās apskatīt.
Tur iestādes, kur muitu ievākt zina,
Tur sulaiņi, kas atsaucas tūlīt,

Tur laivās veikli ļaudis piemitinās,
Kas iebraucējus steidzas aplaupīt.
Un beidzot rēķini, ka tikko prāts spēj nest,
Par visu jāmaksā bez atlaides.

Jauns, tīkams, bezrūpīgs, plašs naudas lietās
Un kreditos bij mūsu Don Žuans,
Viņš neiestiga aprēķinos cietos:
Kaut brīnījās, tak samaksāja gan.
(Bij grieķis viņam sekretara vietā,
Tas mēdza nolasīt, kā rēķins skan.)
Te, lai gan gaiss vēl nemaksā nekā,
Par elpošanu jau ir jāmaksā.

... Tik tālāk, tālāk! Pļavām traucies garām,
Kas tā kā dārzi zaļā rotā līkst!
Pēc svešu zemju ceļojuma garā,
Pēc tuksnešiem, kur sausas smiltis tvīkst,
Te dzejnieks nonāk zaļo lauku varā
Un atkal vienā mirklī aizmirst drīkst
Gan glečerus, gan stāvo klinšu lokus,
Gan ledu, vulkanus un olivkokus.

Vēl alus kausu iedomājos beidzot...
Bet kāpēc raudāt! Pasta puisi, brauc!
Bez norimas uz priekšu zirgiem steidzot,
Žuans pa logu novēroja daudz.
Šo zemi allaž vienlīdz dārgu teicot
Gan savējie, gan tie, kas viesos brauc.
Bet, kas «pret dzeloņiem grib spārdīties»[7],
Tam nelaimīgam dūrienus būs ciest.

Ai ceļš! Kā zemes vaigu gludi skūtu
Mēs viņu redzam — rīts vai vakars vēls.
Tik taisnu virzienu būs noturēt par grūtu
Pat ērglim, kas pa gaisiem laižas cēls.
Tāds ceļš ja Faetona[8] laikos būtu,
Uz Jorku bieži brauktu dieva dēls.
Bet, tālāk braucot, atkal nodoklis —
Surgit amari aliquid[9] — un viss!

Cik sāpīgas šīs maksājumu lietas!
Kaut sievu ņem, bet maku neaiztiec.
Teic Makiavelli[10] kuro reiz no vietas:
— Lūk, tas ir ceļš, kas mūs uz postu triec.
Pat slepkavas mums mazāk ļauni šķietas
Kā tie, kas garus rēķinus mums sniedz.
Var nokaut ģimeni, un iztiks vīrs bez tās,
Bet nebāz rokas viņa kabatās!

Tā monarchiem bij teicis florencietis...
Bet diena steidzās pretim vakaram.
Stāv kalnā Don Žuans, jau nosarkst rieti,
Un milzu pilsēta ir priekšā tam.
Ja līksmo prāts, tad tagad vari smieties
Un vari skumt, ja netici nekam,
Bet lepnie angļi noliegt nevarēs,
Ka Šūterkalnā beidzot esam mēs.

Jau grima saule, dūmi lidinājās
It kā virs vulkana, kas tikko dziest.
Varbūt šo vietu tiešām nosaukt klājās
Par salonu, kur Demons apmeties.

Bet Don Žuans, kaut nejutās kā mājās,
Šo svešo zemi cienīja paties,
Jo viņas uzticamie dēli prot
Puszemeslodes graut un pieaurot.

Liels daudzums kuģu, ķieģeļu un dūmu,
Viss netīrs, kur vien skatu gribi mest,
Un, plandoties pār mastu mežu drūmu,
Plīv tāliem ceļiem celtās zēģeles.
Daudz torņu, kas caur dūmu segu kļūmo
Pret debesīm prot savas smailes nest,
Brūns kupols[11] — kronis āksta galvai dots,
Lūk, draugi, Londonu jums skatīt gods!

Bet Don Žuans ar acīm gluži citām
Uz dūmu grīstēm raudzījās labprāt:
Kā alķīmiķa garaiņi tās šķita,
Kas naudu dod (un nodokļus turklāt!).
Pār namiem traucās mākoņi bez mitas,
Kā gribēdami saules vaigu klāt,
Bet gaiss, kas dūmakās aizvienam slīgst,
Žuanam likās jauks un veselīgs.

Viņš apstājās. Un apstāšos es arī
Kā jūrnieki, pirms abordažā iet.
Ai cēlie tautieši, ko gan var darīt,
Ja patiesība nemīlama šķiet.
Bet tomēr jāpaklausās būs jums arī...
Vai misis Fraiju[12] jūs vēl atminiet?
Tāpat es slotu meklēšu tūlīt,
Lai jūsu telpas spētu izslaucīt.

Ai misis Fraij, uz Ņūgeitu[13] pie blēžiem,
Pie laupītājiem gājāt sludināt.
Bet labāk Karltonu lai tīru mēžam
Un steidzam augstos namus vēdināt,
Jo labot cilvēkus — nav vērts patiešām,
Tas ir tukšs troksnis, absurds, manuprāt.
Lūk, augstie blēži, pārveidojiet tos,
Tas darbs būs daudzkārt vairāk reliģiozs.

Ak, māciet tiem, kam sestais desmits pienāk,
Lai beidz pēc frizurām un tērpiem traukt,
Ak, teiciet tiem, ka jaunība vairs nenāks,
Ka nopirkts — urā! — nespēj bēdas jaukt,
Ka seru Kertisu kopš dienām senām
Par muļķīgāko var starp muļķiem saukt:
Viņš Falstafs, kuram asprātības nav,
Sīks nerrs, kam joki izsīkuši jau.

Ak, teiciet, kaut varbūt jau būs par vēlu,
Ka ļaudīm dzīves beigās gurdumā
Vairs neder tēlot slavenos un cēlos,
Jo slavu viņi negūs tā kā tā.
Liels valdnieks savu tautu nepažēlos,
Ak, teiciet... labāk nesakiet nekā.
Būs diezgan! Pļerkstēt sācis es, ak mūžs!
Kā rags, ko Rolands[14] Ronsevalē pūš.

No divpadsmitā dziedājuma

... Ak zelts! Kādēļ gan skopulīgus ļaudis
Mēs dēvējam par nožēlojamiem?
Vai nezinām, — ja cilvēkiem daudz naudas,
Tad visi prieki pieejami tiem.
Bet skopie sargājas no katras baudas
Un atsakās no grezniem mielastiem,
Ja taupīts tiks pat siera gabals sauss,
Tas kādreiz sapņiem piepildīties ļaus.

Sāp mīlestība, vīns liek trakot vīram,
Un spēle bieži zaudējumus nes,
Bet krāšana un naudas kāre tīra
(Kaut arī dažkārt gadās neveiksmes)
Iet pāri mīlai, pāri visām dzīrām
Un kauliņiem, ko spēlmaņi mīl mest.
Ai zelts! Es labāk tevi izvēlos
Kā papīrus, kas kreditu mums dos.

Kas liek, lai dzīves līdzsvars neizmainās?
Kas kongresos aizvienam valdīt mēdz?
Kas cēla kājās spāņu bezkreklainos[1]
(Par kuriem mūsu laikraksti vēl brēc)?
Kas postu nes, kas palīdz visās vainās?
Kas politiķiem durvis ver un slēdz?
Vai tas ir senais Bonaparta žņaugs?
Nē, — Rotšilds žīds un Bērings viņa draugs.

Lūk, viņiem un Lafitam[2] labi sen
It visa Eiropa jau ceļus loka.
Ar aizdevumiem viņi paslepen
Veic nacijas, gāž troņus kā pa jokam
Un verdzībā pat republikas dzen:
Tiem Kolumbijas kapitals ir rokās,
Tie sudrabzemi Peru kājām mīda
Un diskontu tai meklēt liek pie žīda.

Kādēļ lai peļam to, kas neapnicis,
Pēc naudas alkdams, trūkumu grib ciest?
Dažs labs patiešām svēto kārtā ticis
Tik tādēļ vien, ka ilgi badojies.
Kas šādu taupību mums nopelt licis,
Kas izsmiet stingru atturību ies?
Ja bagātnieki dzīvo taupībā,
Tad vēl jo vairāk cildena ir tā.

Lūk, šķīstība, lūk, poezija skaista
Un kaislība, kas miera neatļauj!
Jau cerība, ka mūs pie zelta laistu,
Daudz ļaužu dziļi bezdibenī rauj.
Cik tīkami šķiet zelta stieņi kaistam,
Kāds mirdzums dimantus aizvienam skauj!
Bet spožais smaragds lās vismīlīgāk
Un skopo vīru acis priecēt māk.

No Ceilonas, no Indijas un Ķīnas
Ar kravām bagātnieka kuģi brauc.
Viņš valda Cereru[3], un ļaudis brīnās,
Cik viņam vērtību ir iekrāts daudz,

Pilns pagrabs viņam dārga sarkanvīna,
Kā karaļiem te līksmot būtu ļauts,
Bet, nicinādams rijību pie galda,
Pār pasauli kā garīgs kungs viņš valda.

Var būt, ka viņam nodomi ir cēli —
Celt skolu, hipodromu ierīkot,
Var būt, ka baznīcu viņš būtu cēlis
Un spējis nama būvei naudu dot,
Var būt, kopš sendienām viņš alcis kvēli
Ar zelta varu ļaudis atbrīvot,
Varbūt viņš grib visbagātākais tikt
Un, naudu skaitot, saldā miegā migt.

Bet vai nu šis, vai tas, vai cita kaite
Par skopuli tam kādreiz lika kļūt,
Šo maniju par slimību dažs skaita,
Bet ko viņš pats? Grib mīlā laimi gūt,
Mēdz dzīrot, karā doties pārpilns naida...
Vai cilvēcei tas derīgāk varbūt?
Viens krāj, cits šķērdē. Mantinieki nāks
Un pasacīs, kam tēvs bij prātīgāks.

Cik jaukas gan ir pārpildītas lādes
Ar dolariem un naudas monetām,
Ne senās naudas monetas kaut kādas
(Jau nodiluši attēli uz tām!),
Bet mūsdienu, kur zelta lokā rādās
Dažs portrets, kalts uz ripām spīdīgām.
Te tik daudz muļķības un lēta štampa,
Bet nauda — tā ir Aladina lampa[4]!

— Ir mīla galmā, nometnē un silā,
Ir mīla debesis! — tā bards mums dzied.
To grūti pierādīt, kas dzejā cilāts.
(Un dzeju vispār nepierādīsiet!)
Var būt, ka silā tiešām gadās mīla,
Pēc atskaņas te izklausās mazliet,
Bet šaubos (kā par renti īpašnieks),
Vai nometnē būs rodams mīlas prieks.

Jā, kas nav mīlai, tas ir naudai spējams:
Var nolīst silu tas, kam maks ir biezs,
Bez naudas karapulks nav sapulcējams,
Bez tās, teic Maltuss[5] — labāk neprecies! —
Par mīlu nauda vienmēr noteicēja
Kā Cintija[6] par paisumiem, paties.
Un mīlai nav no debesīm nekā,
Jo debesis ir tikai laulībā.

Mums mīlestībai atļauja ir dota
Tik tad, kad svētā laulība mūs sien,
Kaut arī citādi var mīlēt, protams,
Bet to par mīlu nesauks vairs neviens.
Ar laulību ir mīla savienota,
Bet precas pat bez mīlas bieži vien.
Tik ārpus laulības nav mīlēt ļauts,
Jo tad šo mīlu citā vārdā sauc.

Bet, ja nu silā, galmā, karaspēkā
Mēs nesastaptu vīrus precētos,
Kas neiekritīs kārībās un grēkā,
Tad dzejnieks būtu maldījies. Ak posts!
Skots[7] taču slavens tikumības spēkā
Un paraugs jautājumos moralos:
Man Džefrijs[8] liek no viņa mācīties.
Bet ko no šādas morales var spriest?

Varbūt man tagad panākumu nava,
Bet jaunībā es sekmes pratu gūt,
Un tas ir laiks, kad der visvairāk slava,
Tas bija laiks, kad laimīgs pratu būt.
Vai tiešām tagad sūdzēt likstas savas?
Nē! Kas ir mans, tas mans, kaut gan varbūt
Par visiem priekiem vēlāk jāmaksā,
Bet es jau arī nesūdzos nekā.

Kad ļaudis kādreiz tiesas priekšā stājas,
Dažs apelē pie nedzimušajiem
Un savā iedomībā iedomājas
Dot cēlo vārdu «nākamība» tiem.
Bet man šī nūja liekas pārāk vāja,
Kas neder visiem dzīves lielceļiem.
Tik maz mūs tālās audzes atminēs,
Cik maz par viņām šodien zinām mēs.

Vai daudzus bijušos kāds atminētu?
Šis skaits tik tikko sniegs līdz pussimtam.
Un, pat ja atmiņas mēs rakstīt spētu,
Tad daudzas kļūdas gadītos pie tam.
Pat Plutarchu[9] tik retais pieminētu
Un godu dotu vīram dižajam,
Jo, lūk, pat Mitfords[10] veco grieķi prot
Vēl mūsu gadu simtā apmelot.

Ak lasītāj, es turpinu joprojām,
Šis ir jau divpadsmitais dziedājums,
Un tagad atkal joki jāmet projām,
It kā kad Maltuss priekšā būtu mums
Un Vilderforss[11], kas melnos atbrīvoja,
Un tādēļ cienījams ir man un jums,
Kad važās Vellingtons pat baltos slēdz
Un Maltuss dara, ko pats noliegt mēdz.

RUNA

LORDU PALATĀ
1812. GADA 27. FEBRUARĪ,
APSPRIEŽOT
PRET MAŠĪNU LAUZĒJIEM
VĒRSTO LIKUMPROJEKTU

ienītie lordi! Jautājums, kas šodien pirmo reizi iesniegts jūsu izskatīšanai, lai gan palatai ir jauns, mūsu zemei nav nekāds jaunums. Es esmu pārliecināts, ka tas nopietni nodarbinājis visdažādāko aprindu cilvēku prātus jau sen pirms apspriešanas likumdošanas organos, kuru iejaukšanās šai lietā vienīgā var dot realu labumu. Kaut gan esmu nepazīstams ne tikai palatai visumā, bet arī katram atsevišķam tās loceklim, kuru uzmanību es iedrošinos lūgt, — kā cilvēkam, kas ir zināmā mērā saistīts ar grafisti, kurā risinājās bēdīgie notikumi, man tomēr jāprasa kaut cik jūsu lordības labvēlības uzklausīt dažas piezīmes šai jautājumā, kurš mani, atzīšos, dziļi interesē.

Iedziļināties jebkādos notikušo nekārtību sīkumos šeit būtu lieki: palatai jau tāpat ir zināms, ka pastrādātas visdažādākās vardarbības, izņemot tikai tiešu asins izliešanu, un ka ienīstos aužamo steļļu īpašniekus, kā arī visas personas, kuras nemiernieki uzskatīja ar tiem saistītas, visādi nonievāja un pakļāva varmācībām. Īsā laikā, ko es nesen pavadīju Notingemširā, nepagāja ne viena diena bez kāda jauna varmācības akta, un tai datumā, kad es atstāju grafisti, man kļuva zināms, ka iepriekšējā vakarā atkal salauztas četrdesmit stelles, pie tam tāpat kā parasti bez jebkādas saimnieku pretošanās, un vainīgie atkal netika atklāti.

Tāds toreiz bija stāvoklis grafistē un tāds, cik man zināms, tas ir arī vēl šobrīd. Bet, atzīstot, ka nekārtības sasniegušas draudošus apmērus, nedrīkst tomēr noliegt, ka tām par iemeslu bijusi ārkārtīgā nabadzība: neatlaidība, ar kādu rīkojas šie nelaimīgie ļaudis, apliecina, ka nekas cits kā tikai bezgalīgs, nebeidzams trūkums varēja pamudināt tik daudzus kādreiz godīgus un strādīgus cilvēkus uz pārmērībām, kas tik bīstamas viņiem pašiem, viņu ģimenēm un visai sabiedrībai. Tai laikā, par kuru es runāju, pilsēta un grafiste bija pilnas ar karaspēka daļām, policija bija sacelta kājās, tiesneši sapulcināti, — un tomēr visi šie pasākumi, civilie un militarie, nedeva itin nekā. Neviens mašīnu lauzējs netika pieķerts nozieguma vietā, ne pret vienu neizdevās iegūt pietiekamus vainas pierādījumus. Bet policija, kaut arī tās darbība bija gluži veltīga, tomēr neslinkoja: tika uzieti vairāki plaši pazīstami noziedznieki — cilvēki, kuru vaina vissmagākajā noziegumā — nabadzībā — acīm redzama, cilvēki, kuri, atrazdamies likumīgā laulībā, noziedzīgā kārtā radījuši vairākus bērnus, ko tie smago apstākļu dēļ nespēj uzturēt.

Uzlaboto steļļu īpašniekiem, protams, tika nodarīti ievērojami zaudējumi. Šīs mašīnas viņiem būtu devušas labu peļņu, jo katra atvietoja vairākus strādniekus; tiem tad nu atlika mirt badā. Sevišķi izdevīgs bija viens steļļu veids: viens cilvēks uz tām izpildīja daudzu strādnieku darbu, un visus liekos nekavējoties atbrīvoja. Taču jāpiezīmē, ka šo steļļu audums ir zemākas kvalitates, mūsu zemē tam nav pircēju, tāpēc to ražoja steigā un tikai eksportam. Strādnieki savā valodā to nosaukuši par «zirnekļa tīklu».

Tā vietā, lai priecātos par cilvēcei tik noderīgiem izgudrojumiem, atlaistie strādnieki, būdami neprašas, apvainojās, ka tiek upurēti par labu mechanismu uzlabošanai. Savā vientiesībā viņi iedomājās, ka nabago darbaļaužu pārticība un labklājība ir daudz svarīgākas lietas nekā atsevišķu fabrikantu iedzīvošanās bagātībā ar dažiem ražošanas rīku uzlabojumiem, kā rezultatā strādnieks paliek bez darba, jo viņa algai izlietotie līdzekļi vairs neatmaksājas. Un ir arī jāatzīst, — ja tai tirdzniecības stāvoklī, ar kuru mūsu zeme kādreiz lepojās, šīs spēcīgās mašīnas varēja būt izdevīgas īpašniekiem un nekaitēt strādniekiem, tad pašreizējos apstākļos, kad manufaktura pūst noliktavās bez jebkādām izredzēm uz eksportu, kad vienādi samazinās

pieprasījums kā pēc ražojumiem, tā arī pēc strādniekiem, šāda veida stelles tikai padziļina cerībās pievilto cietēju materialo postu un neapmierinātību.

Taču viņu posta un tā radītā nemiera patiesie iemesli meklējami dziļāk. Kad mums saka, ka šie ļaudis sabiedrojušies tāpēc, lai iznīcinātu ne tikai savu labklājību, bet pat savus visai viduvējās iztikas līdzekļus, vai var aizmirst, ka tā ir mūsu nesamierināmā politika, veselus astoņpadsmit gadus ieilgušais postošais karš, kas iznīcinājis viņu labklājību, jūsu labklājību, visu mūsu iedzīvotāju labklājību? Tā politika, kas, «lielo, bet vairs neesošo valstsvīru» nodibināta, pārdzīvojusi mirušos un kļuvusi par lāstu dzīvajiem līdz pat trešajai un ceturtajai paaudzei!

Šie strādnieki nelauza stelles, kamēr tās nebija kļuvušas nederīgas viņiem, vēl vairāk kā nederīgas: kamēr tās nebija kļuvušas par tiešu traucēkli viņu centienos pēc dienišķās maizes. Vai tādā gadījumā var brīnīties, ka šādos apstākļos bankrotā, acīm redzamās blēdībās un smagos noziegumos vainīgi izrādās cilvēki, kas atrodas nedaudz zemākā stāvoklī nekā jūs, cienītie kungi; ka šie zemākās kārtas ļaudis, kuri vēl nesen skaitījās visnoderīgākā sabiedrības daļa, nabadzībā dzīvodami, aizmirst savu pienākumu un pastrādā tomēr mazāku noziegumu nekā viens no viņu pārstāvjiem palatā? Bet, kamēr augsti stāvošs ļaundaris viegli var atrast paņēmienus, kā apiet likumu, nelaimīgajiem strādniekiem, kurus vienīgi bads spiež uz noziegumu, mēs izgudrojam jaunus, stingrus sodus, uzstādām jaunas nāves lamatas. Šie ļaudis bija gatavi rakt zemi, bet lāpstas atradās citu rokās; viņi nekaunētos lūgt dāvanas, bet tur nebija neviena, kas viņiem tās pasniegtu; iztiku viņiem atņēma, citas nodarbošanās atrast viņi nevarēja, un, lai arī cik bēdīgas un nosodāmas būtu viņu saceltās nekārtības, diez vai par tām būtu jābrīnās.

Runā, ka personas, kuru lietošanā atradās stelles, neesot kavējušas to graušanu; ja tas apstiprinātos izmeklēšanā, vajadzētu prasīt, lai tik svarīgi nozieguma līdzdalībnieki saņemtu vissmagāko sodu. Bet es cerēju, ka jebkurš viņa majestates valdības priekšlikums, ko iesniegs jūsu lordības apstiprināšanai, būs domāts abu naidīgo pušu samierināšanai vai, ja tas būtu neiespējami, ka mums būs dota iespēja iepriekš izstudēt un vispusīgi apspriest šo jautājumu, — nevis

tā, ka prasīs, lai mēs, neizpētījuši lietas apstākļus, bez jebkāda pamatojuma pieņemtu apsūdzības lēmumu un aizsietām acīm parakstītu nāves spriedumu.

Bet, pieļausim, ka šiem ļaudīm nebija iemesla neapmierinātībai; ka viņu, tāpat viņu saimnieku sūdzības bija tikpat nepamatotas; ka viņi pelnījuši visļaunāko, — cik nevarīgām, cik aplamām metodēm vēlējās viņus nomierināt! Ja jau izsaukt karaspēku, kāpēc to pataisīt par apsmieklu? Tā vienkārši bija majora Sterdžona vasaras karagājiena parodija ar to starpību, ka notika citā gada laikā; arī visu pārējo, civilo un militaro pasākumu organizētāji it kā būtu ņēmuši par paraugu Garatas meru un pilsētas padomi. Nepārtraukti marši un atpakaļmarši! No Notingemas uz Bulvelu, no Bulvelas uz Benfordu, no Benfordas uz Mensfildu! Un, kad pēdīgi karaspēka daļas visā savā «lepnumā un spožumā, kara slavas vainagotas» nonāca galapunktā, tās bija ieradušās tieši laikā, lai pārliecinātos, ka nelaime jau ir notikusi un vainīgie paslēpušies; zaldātiem atlika tikai savākt «spolia opima»[1] salauzto steļļu atlieku veidā un, veceņu zobgalību un puiku svilpienu pavadītiem, atgriezties savās mītnēs. Lai gan varēja vēlēties, ka brīvā zemē armija nešausmina vismaz savus līdziedzīvotājus, es neredzu arī vajadzības nostādīt to smieklīgā stāvoklī. Tā kā strīdā zobens ir sliktākais arguments, tas jālieto pēdējais. Šai gadījumā tas bija pirmais, bet par laimi pagaidām palika makstī. Pašreiz apspriežamais likumprojekts piespiedīs to izvilkt. Bet, ja nekārtību pašā sākumā būtu sasauktas īpašas sapulces, ja būtu godīgi izklausītas un taisnīgi apspriestas strādnieku un viņu saimnieku sūdzības (jo saimniekiem arī ir savas sūdzības), es nešaubos, ka varēja atrast līdzekļus, kas dotu iespēju strādniekiem atgriezties viņu darba vietās un atjaunot mieru grafistē.

Pašreizējā brīdī grafisti nomāc divas nelaimes: slaistīgā karaspēka masas un bads iedzīvotāju vidū. Kādā vienaldzībā mēs tik ilgi bijām ieslīguši, ka tikai tagad palata pirmo reizi saņem oficialas ziņas par notikušajiem nemieriem? Tas viss norisinājās kādas simt trīsdesmit jūdzes no Londonas, bet mēs, «bez rūpēm dzīvodami, domājām, ka mūsu varenība zied un zeļ» un, palikdami akli pret postu savā zemē, gatavojāmies svinēt ārzemēs gūto uzvaru triumfu. Taču, lai cik pilsētas jūs būtu ieņēmuši, lai cik armijas būtu atkāpušās jūsu kara-

vadoņu priekšā, tas tomēr ir niecīgs iemesls pašapmierinātībai, kad jūsu pašu zemi plosa savstarpējs naids, kad savus dragunus un savus bendes nākas kūdīt pret saviem līdzpilsoņiem.

Jūs saucat šos ļaudis par noziedzīgu, bīstamu un neizglītotu pūli un acīm redzot uzskatāt, ka vienīgais līdzeklis, kā nomierināt šo «bellua multorum capitum»[2], ir nocirst tam vēl dažas galvas. Bet pat pūli drīzāk var padarīt prātīgu, ja saskaņo miermīlīgumu un stingrību, nevis pavairojot sarūgtinājumu un divkāršojot sodus. Vai mēs apzināmies savus pienākumus pret pūli? Tas taču ir pūlis, kas strādā jūsu laukos un kalpo jūsu mājās, kas apgādā ar cilvēkiem jūsu floti un papildina jūsu armiju; tas ir pūlis, kas jums deva iespēju izaicināt visu pasauli, un tas var izaicināt jūs pašus, ja nabadzība un nevērīgā attieksme novedīs to līdz izmisumam. Jūs varat saukt šos ļaudis par pūli, bet neaizmirstiet, ka pūlis ļoti bieži izteic visas tautas domas.

Šeit man jāpiezīmē, ar kādu gatavību jūs parasti steidzaties palīgā saviem nelaimē nokļuvušajiem sabiedrotajiem, savas pašu zemes cietējus atstādami likteņa vai draudzes gādībā. Kad Portugale bija smagi cietusi franču karaspēka atkāpšanās laikā, visas rokas pastiepās, lai sniegtu palīdzību, visi maki atvērās; bagāta vīra devīga dāvana un nabaga atraitnes sīks ziedojums — viss tika savākts un nosūtīts, lai portugaļi varētu atjaunot savas sādžas un no jauna piepildīt savas labības klētis. Kā toreiz jūs varējāt būt žēlsirdīgi pret svešiniekiem, tā arī tagad, kad tūkstoši jūsu, tiesa, nomaldījušos, bet vēl lielākā mērā nelaimīgu līdzpilsoņu cieš trūkumu un badu, jums vēl jo vairāk jābūt žēlsirdīgiem pašu mājās. Pat ja šos ļaudis nebūtu iespējams pieņemt no jauna darbā (ko es nevaru izlemt bez iepriekšējas izmeklēšanas), pat tad daudz mazākas sumas, desmitās daļas no Portugalei ziedotās labvēlības, pietiktu, lai paglābtu viņus no durkļa un karātavu gādības. Bet acīm redzot mūsu draugiem pārāk daudz rūpju ārzemēs, ka nav laika gādāt par atvieglinājumiem pašu zemē, lai gan vēl nekad nav bijusi tāda vajadzība pēc tiem. Es esmu izbraucis Pireneju pussalu, kad tur plosījās karš, es esmu bijis visvairāk nomāktajās Turcijas provincēs, bet pat šīs despotiskās neticīgo valsts jūgā neesmu redzējis tik šausmīgu nabadzību, kādu ieraudzīju, atgriezies šeit, kristīgās valsts pašā sirdī.

Un kādas ir jūsu zāles pret šo kaiti? Pēc vairāku mēnešu bezdarbības vai tādas darbības, kas sliktāka nekā bezdarbība, beidzot kā galvenais tiek izvirzīts lielisks ārstniecības līdzeklis, ko iecienījuši visu zemju valdību pūšļotāji, sākot no Drakona[3] laikiem līdz mūsu dienām. Aptaustījuši slimniekam pulsu un pagrozījuši galvu, parakstījuši tādās reizēs pieņemto režimu — siltu ūdentiņu un asinsnolaišanu, — siltu ūdentiņu jūsu pretīgajai policijai un lanceti jūsu armijai, galu galā nolemjat, ka šīs konvulsijas var izbeigt vienīgi nāve, šis neizbēgamais iznākums visiem politisko Sangrado pasākumiem. Nerunājot nemaz par šā likumprojekta skaidri samanāmo netaisnīgumu un acīm redzamo nederību, vai tad vēl nepietiek nāves sodu jūsu kodeksos? Vai nav diezgan asiņu uz jūsu likumu krājumiem, ka vajag izliet vēl vairāk, lai tās sauc uz debesīm un liecina pret jums? Un kā jūs domājat realizēt šo likumprojektu? Vai var veselu grafisti iesēdināt viņas pašas cietumos? Jebšu jūs gribat katrā tīrumā uzcelt karātavas un pakārt pie tām cilvēkus kā putnu biedēkļus? Vai arī domājat sodīt ar nāvi (kas ir neizbēgami, ja esat apņēmušies realizēt šo priekšrakstu) katru desmito? Izsludināsiet grafistē karastāvokli? Iznīcināsiet ļaudis un nopostīsiet visu apkārtni? Pasniegsiet patīkamu dāvanu karalim, pārvēršot Šervudas mežu[4], kāds tas ir bijis agrāk, par galma medību vietu un patvērumu ārpus likuma pasludinātajiem? Vai ar šādiem līdzekļiem jūs cerat nomierināt izsalkušos un izmisuma pārņemtos iedzīvotājus? Vai izbadojies nabaga cilvēks, kas spītēja jūsu durkļiem, iztrūksies no jūsu karātavām? Kad nāve cilvēkam ir atvieglinājums un, kā redzams, vienīgais atvieglinājums, ko jūs spējat tam piedāvāt, vai ar spaidiem viņu var nomierināt? Ko neizdevās izdarīt jūsu grenadieriem, vai tas izdosies jūsu bendēm? Ja jūs gribat rīkoties tiesas ceļā, kur ir jūsu liecinieki? Cilvēki, kas atteicās izdot savus līdzdalībniekus, kad tiem draudēja tikai izsūtīšana, nez vai paļausies kārdinājumam izdot tos tagad, kad viņiem draud nāves sods. Jūtot visu cienību pret augstdzimušajiem lordiem, kas sēž manā priekšā, es domāju, ka kaut cik rūpīgāka iedziļināšanās jautājumā un zināma iepriekšēja apstākļu izmeklēšana pat viņus pamudinātu grozīt savus nolūkus. Pie mums tik iecienīts varas organu solis kā nogaidīšana, kas pēdējā laikā tik bieži un ar tik spīdošām sekmēm pielietots, šoreiz nebūtu nemaz tik

nederīgs. Taču, kad runa ir par to, lai dāvātu brīvību vai sniegtu palīdzību, jūs šaubāties, apspriežaties gadiem ilgi, vilcināties, cenšaties pārliecināt citus, bet, kad jāapstiprina likums, kurā paredzēti nāves sodi, jūs to darāt nekavējoties un nedomājot par sekām. Pēc visa, ko esmu redzējis un dzirdējis, es esmu stingri pārliecināts, ka šī likumprojekta tūlītēja pieņemšana bez izmeklēšanas un apspriešanas pašreizējos apstākļos būtu liela netaisnība un barbariska cietsirdība, kura vēl vairāk sarūgtinātu tautu un liecinātu par pilnīgu vienaldzību pret tās vajadzībām. Šāda likumprojekta sastādītāji droši iemantos tā Atenu likumdevēja slavu, par kuru mēdza teikt, ka viņa likumi bijuši rakstīti nevis ar tinti, bet ar asinīm.

Bet pieņemsim, ka likumprojekts tiek apstiprināts; pieņemsim, ka vienu no šiem strādniekiem, kādus es viņus esmu redzējis, bada novārdzinātu, izmisuma nospiestu, vienaldzīgu pret savu dzīvību, ko jūs, cienītie kungi, liekas, arī gatavi novērtēt krietni zemāk nekā zeķu adāmo mašīnu, — pieņemsim, ka šo cilvēku, atrautu no bērniem, kuriem viņš vairs nespēj sagādāt maizes kumosu, atrautu no ģimenes, kuru viņš vēl nesen uzturēja ar mierīgu darbu, bet tagad ne jau nu savas vainas dēļ vairs nevar uzturēt, — pieņemsim, ka šo cilvēku — un tādu kā viņš ir desmitiem tūkstošu, no kuriem jūs viegli varat izvēlēties sev upuri, — pieņemsim, ka viņu atved uz tiesu, lai sodītu par šiem jaunajiem pārkāpumiem pēc šā jaunā likuma; manuprāt, šeit tomēr ir vajadzīgas vēl divas lietas, lai viņu apsūdzētu un notiesātu uz nāvi, un tās ir: divpadsmit slepkavas zvērināto vietā un Džefrijs par tiesnesi.

K O M E N T A R I

LIRIKA

LOK-NA-GARS

1. *Lok-na-Gars, arī Lečin-i-gars, — kalns Skotijas ziemeļu daļā. Šis dzejolis, tāpat kā «Es gribu būt kā bērns bez rūpju...», «Romantika» un «Rindas, kas rakstītas zem vīksnas Harovas kapsētā», ir Bairona jaunības gadu darbi, kas sakopoti krājumā «Dīkās stundas» (Hours of Idleness). Šis krājums pirmo reizi publicēts 1807. gadā.*

ROMANTIKAI

1. *Piladess — varonis grieķu mitoloģijā, kas ļoti cienījis draudzību.*
2. *Silfa — gaisa gars viduslaiku ticējumos.*

RINDAS, KAS RAKSTĪTAS ZEM VĪKSNAS HAROVAS KAPSĒTĀ

1. *Harova — apdzīvota vieta Skotijā, kur Bairons sāka savas skolas gaitas.*

GRIEĶU CĪNĪTĀJU DZIESMA

Šo dzejoli uzskata par grieķu brīvības cīnītāja un dzejnieka Konstantina Riga dziesmas atdzejojumu.

VĀRSMAS RAUDOŠAI MEITENEI

Dzejolis veltīts Velsas princesei Šarlotei, kuru viņas tēvs — princis-reģents (vēlākais karalis Džordžs IV) bieži raudinājis. Dzejolis pirmo reizi publicēts kādā Londonas laikrakstā bez autora paraksta.

IET VIŅA SKAISTA

Šis dzejolis, tāpat kā «Ak, kādas skumjas dvēslē lejas...», «Tu nedusošo saule», «Tu raudi» un «Ir tavas dienas beigušās...», ietilpst ciklā «Ebreju melodijas» (Hebrew Melodies).

VINDZORAS POEZIJA

1. *Čarlzs — Anglijas karalis Čarlzs I.*
2. *Henrijs — Anglijas karalis Henrijs VIII.*
3. *Džordžs — toreiz vēl princis-reģents, kas 1821. gadā kļuva par Anglijas karali Džordžu IV.*

STANCES AUGUSTEI

Dzejolis veltīts Bairona māsai Augustei Lī.

PROMETEJS

1. *Prometejs — grieķu mitoloģijā titans, Zeva un Zemes dēls, kas nolaupījis dieviem uguni un atnesis to cilvēkiem. Par šo pārkāpumu Zevs licis piekalt Prometeju pie klints, kur ērglis plēsis varoņa krūtis.*

STANCES (JA PAR BRĪVĪBU . . .)

Dzejolis vēstulē nosūtīts angļu dzejniekam Tomasam Mūram (1779.—1852.) uz Italiju, kur 1820. gadā par dzimtenes atbrīvošanu cīnījās karbonari.

EPIGRAMA

1. *Džons Bulls — ironisks angļa apzīmējums.*

EPIGRAMA KOBETAM

1. *Kobets — angļu literats un sabiedrisks darbinieks, viens no radikaļu kustības vadītājiem 19. g. s. sākumā.*
2. *Toms Peins — Kobeta idejisks pretinieks, miris svešumā. Peina pīšļus Kobets vēlāk pārvedis uz Angliju.*

MANĀ TRĪSDESMIT SESTAJĀ DZIMŠANAS DIENĀ

Bairona pēdējais dzejolis, uzrakstīts Misalongos.

POEMAS

ČAILDA HAROLDA SVĒTCEĻOJUMS

Pirmais lielākais Bairona dzejas darbs, ar kuru dzejnieks ieguva pasaules slavu. Izlasē publicēti fragmenti no pirmā dziedājuma, kur Bairons tēlo Čailda Harolda šķiršanos no dzimtenes, kā arī iespaidus Spānijā.

1. *Delfu birzs — pārnestā nozīmē dzeja. Delfi — pilsēta senā Grieķijā, kur uzplauka zinātnes un mākslas.*
2. *Albiona — sens Anglijas nosaukums.*
3. *Eross — mīlestības dievs grieķu mitoloģijā.*
4. *Mamons — mantas un naudas personificējums.*

5. *Cintras kalni — kalnu grēda Spānijā.*
6. *Taga vai Tago — upe Spānijā.*
7. *Vateks — Bairona laikabiedra angļu rakstnieka Bekforda romana varonis.*
8. *Pelaijo — Spānijas karalis, kas 8. gs. sāka atbrīvošanās karu pret mauriem.*
9. *Kavas blēdis — grafs Julians, kas cīnījās pret Pelaijo.*
10. *«Draugs, kurš visiem velti palīdzību sūta» — Anglija, kas bija kara savienībā ar Spāniju pret frančiem.*
11. *Troja un Tira — senas pilsētas, kas ilgi pretojās aplenkumam, tomēr tika ieņemtas un nopostītas.*
12. *«Vivá el Rey» — lai dzīvo karalis. Ar šiem vārdiem sākās daudzas spāņu dziesmas, kas vērstas pret karali Kārli un karalieni.*
13. *Godejs — spāņu augstmanis, kas kalpoja leibgvardē, kamēr viņu ievēroja karaliene un padarīja par Alkudijas hercogu.*
14. *«Sārta kokarde pie cepures» — kokarde ar valdnieka Fernando VII attēlu.*
15. *Minerva — romiešu mitoloģijā gudrības dieviete, Marss — kara dievs.*
16. *Parnass — kalns Grieķijā, mūzu miteklis, pārnestā nozīmē dzeja.*
17. *Apolons — grieķu un romiešu mitoloģijā saules un gaismas dievs.*
18. *Hellada — Grieķija.*
19. *Pitijas — priesterienes Delfos, kas sēdēdamas uz trijkāja, dziedāja nesakarīgas dziesmas, kuras uzskatīja par dievu gribas pasludinājumu.*
20. *Misterija — reliģiska kulta apzīmējums.*
21. *Pikadors — ar šķēpu apbruņots jātnieks vēršu cīņās.*
22. *Matadors — galvenais cīkstonis, kam jāuzveic vērsis.*

KORSARS

Poema sacerēta 1814. gadā, un Bairons to veltījis savam draugam angļu dzejniekam Tomasam Mūram.

1. *Korsars — jūras laupītājs.*
2. *Ariosto — viens no ievērojamākajiem Renesanses laikmeta dzejniekiem Italijā.*
3. *Olimpija — šai gadījumā domāta Ariosto epa varone.*
4. *Ariadnes klintis — Kretas krasts, jo Ariadne Teseja mīļā ir Kretas valdnieka Minoja meita.*
5. *Pašā — turku armijas vai flotes augstāko pavēlnieku tituls.*
6. *Allah — musulmaņu dievs.*
7. *Šeichs — turku augstmanis.*
8. *Korans — svētie raksti, kas satur Muchameda runas.*
9. *Dervišs — mūks.*
10. *Moreja — Balkanu pussalas dienvidu smaile.*
11. *Egina — sala Grieķijas dienvidaustrumu piekrastē.*
12. *Atenu zinātnieks — te domāts zinātnieks un filozofs Sokrats, ko par bezdievīgiem uzskatiem un īpatnēju dzīves veidu notiesāja uz nāvi. Nāves soda izpildīšana bija noteikta saules rietā, bet Sokrats, negaidīdams šo brīdi, iedzēra indi.*

13. *Febs — mitoloģijā saules dievs.*
14. *Citerona — sala Grieķijas dienvidu piekrastē.*
15. *Himets — kalns Grieķijā.*
16. *Cefisa — vairāku upju nosaukums Grieķijā.*
17. *Tezejs — varonis grieķu mitoloģijā, kurš nodibinājis Atenas.*
18. *Cikladas — nelielu salu grupa Vidusjūrā.*

SONETS ŠILJONAS CIETOKSNIM

1. *Šiljonas cietoksnis — cietums Šveicē pie Ženevas ezera.*
2. *Bonivars — ieslodzītais, kas visu mūžu pavadījis cietoksnī un izcēlies ar savu vīrišķību.*

ŠILJONAS GŪSTEKNIS

Šo poemu Bairons uzrakstījis 1816. gada jūnijā, iepazīdamies ar Ženevas apkārtni. Pēc dzejnieka paša izteicieniem, toreiz viņam vēl sīkumos nav bijis zināms Bonivara liktenis, tāpēc arī nācies iztikt ar visai trūcīgām ziņām un paša iztēli.

BRONZAS LAIKMETS

Politiska satira par Eiropas notikumiem 19. gs. sākuma gados. Bairons šai darbā plaši izklāsta savus politiskos uzskatus, cīnās par brīvību.

Izlasē ievietoti fragmenti, kur dzejnieks sniedz satiriskus valdnieku un vadošo šķiru pārstāvju portretus.

1. *Kārlis — te domāts zviedru karalis Kārlis XII, kuru sakāva Pēteris I.*
2. *Kortess un Pizaro — spāņu karavadoņi, kas iekaroja Meksiku un Peru.*
3. *Heloti — Spartas vergi.*
4. *Harmodijs — grieķu jauneklis, kas kopā ar Aristogeitonu nogalināja tiranu Hiparchu.*
5. *«Prom arī Čilē svešo jūgu triec» — 1818. gadā Čile kļuva neatkarīga.*
6. *«Kļūst spartietis brīvs» — spartietis Kolokotroness ar saviem pulkiem sakāva turkus 1822. gadā pie Darmales.*
7. *Auzonija — sens Italijas nosaukums.*
8. *Inki — inku cilts, kas pārvaldīja Peru pirms spāņu iebrukuma.*
9. *Abenseragi un zegri — kareivīgas arabu ciltis Grenadā.*
10. *«Monarchs, priesteris, kam bendes vārds» — Ferdinands VII, kas atjaunoja absolutismu Spānijā un atbalstīja jezuitu inkviziciju.*
11. *Molochs — feniķiešu dievs, kam upurēja cilvēkus.*
12. *Jagó! — sens spāņu kaujas sauciens.*
13. *Gveriljas — spāņu partizaņi, kas cīnījās pret Napoleonu.*
14. *Sids — sens spāņu nacionalais varonis, ko apdzied tauta.*
15. *«Cars — frants un fats» — Krievijas imperators Aleksandrs I.*
16. *La Harps — Aleksandra I audzinātājs šveicietis.*

17. *Katrina — Krievijas cariene, kas izglāba Pēteri I no musulmaņu ielenkuma Prutas krastos, uzpirkdama lielveziru.*

18. *Lauks pie Heresas — vieta, kur arabi 711. gadā pilnīgi sakāva vestgotus.*

19. *Diogens — sengrieķu filozofs no Sinopes 4. gs. pirms mūsu ēras, kas, pēc nostāstiem, dzīvojis mucā.*

20. *Kiniķis — kiniķu skolas piekritējs. Šo filozofisko skolu 4. gs. p. m. e. nodibināja Antistens, kas dzīvoja Kinosargas pilsētā pie Atenām. Par svarīgāko cilvēka laimes noteikumu kiniķi atzina neatkarību.*

21. *Šai nodaļā Bairons tēlo Francijas karali Ludviķi XVIII, kas bijis gan liels gardēdis, bet vājš, nepiemērots valdnieks.*

22. *Karbonars — itaļu slepenās biedrības biedrs. Tai laikā franči ļoti baidījās no karbonariem, kas cīnījās par Itālijas atbrīvošanu no franču jūga.*

23. *Hartvella — pils Anglijā, kur emigracijas laikā uzturējās Ludviķis XVIII.*

24. *Apicijs — senās Romas lielākais gardēdis, kas sarakstījis ievērības cienīgu pavārgrāmatu.*

25. *Horacijs — ievērojams romiešu dzejnieks un filozofs 1. gs. pirms mūsu eras.*

26. *Vellingtons — reakcionars angļu valstsvīrs un karavadonis, ko dēvēja par dzelzs hercogu.*

27. *Vaterlo — vieta, kur sabiedrotie galīgi sakāva Napoleonu.*

28. *Kestlerijs — reakcionars angļu valstsvīrs, kas izdarīja pašnāvību, pārgriezdams ar bārdas nazi sev rīkli.*

29. *«Jūrnieki, kam vētras nav nekas» — angļu politiķa Kaninga dzejoļa citāts.*

30. *Triptolems — grieķu mītos arkla izgudrotājs.*

31. *Bills — likuma projekts, kas iesniegts parlamentā apspriešanai.*

32. *Cincinati — angļu muižnieki agraristi, kas centās paaugstināt maizes cenas.*

33. *Esavs — bībeles stāstos patriarcha Izaka dēls, kas par lēcu virumu pārdeva pirmdzimtības tiesības jaunākajam brālim Jēkabam.*

34. *Niobe — pēc grieķu mītiem tebiešu valdnieka sieva, kam par lepnību nācies zaudēt visus savus divpadsmit bērnus, kamēr viņa pati pārvērsta par raudošu klinti.*

35. *Bābele — liels juceklis. Pie Bābeles, pēc bībeles stāstiem, dievs sajaucis tautām valodas, lai tās nesaprastu cita citu.*

DON ŽUANS

Romanu dzejā «Don Žuans» Bairons sāka 1818. gadā. Dzejnieka nāve pārtrauca šo darbu septiņpadsmitajā dziedājumā.

Šai izlasē iekļauts Veltījums, fragmenti no otrā dziedājuma, kur gleznaini tēlota Žuana došanās pasaulē, vētra un kuģa bojā eja, tāpat arī fragmenti no devītā, desmitā un divpadsmitā dziedājuma, kur spilgti izpaužas dzejnieka satiriķa talants un redzami Bairona politiskie uzskati.

VELTĪJUMS

1. *Sautijs, Bobs (Roberts) — Bairona laikabiedrs, talantīgs angļu dzejnieks, kas pārgāja reakcijas nometnē un saņēma no karaļa laureata titulu.*
2. *Toriji — angļu konservatīvie.*
3. *Leikisti — t. s. ezeru skolas dzejnieki, reakcionāri.*
4. *Kolridžs — angļu dzejnieks, Bairona laikabiedrs.*
5. *Vodsvorts — ievērojamākais ezeru skolas dzejnieks.*
6. *«Jums ezers jāmaina pret okeanu» — te Bairons ironizē par ezeru skolas dzejnieku šauro redzes loku.*
7. *Skots, Rodžers, Kempbells, Mūrs un Krebs — angļu dzejnieki, Bairona laikabiedri.*
8. *Džons Miltons — ievērojams angļu dzejnieks (1608.—1674.), kas pusmūžā zaudēja acu gaismu.*
9. *Iksions — varonis grieķu mitoloģijā, kas par pārkāpumiem pret Zevu nosodīts mūžīgi griezties ap dzirnakmeni.*
10. *Eitropijs — Romas imperatora Arkadija einuchs.*
11. *«Dzeltenzilas krāsas» — angļu liberaļu — vigu simbols.*
12. *Julians — Romas imperators Julians Atkritējs.*

FRAGMENTI NO DEVĪTĀ DZIEDĀJUMA

1. *«Un tikai grieķu bite, spāņu muša*
   Tik stipri dzeļ, ka pinekļus rauj pušu,» — Bairons te norāda uz atbrīvošanās kustību Grieķijā un Spānijā.

FRAGMENTI NO DESMITĀ DZIEDĀJUMA

1. *«Hercogs lepni saucas par Bironu — patiešām slavens farss» — Bairons ironizē par Kurzemes hercogu, kam viņa mīļākā, Krievijas ķeizariene Anna, nopirka franču muižnieka Birona vārdu un ģerboni.*
2. *«Mūsu dienu Marss» — Napoleons I.*
3. *Kostjuško — poļu patriots un nacionālais varonis, vadonis cīņā par Polijas tiesībām.*
4. *Hekla — vulkans Spānijā.*
5. *Bairons te ironizē par kapenēm, kur atrodas svētās Ursulas un 1100 jaunavu kauli.*
6. *«Brīves sala» — ironiskā nozīmē Anglija.*
7. *«Spārdīties pret dzeloņiem» — angļu paruna.*
8. *Faetons — mitoloģijā dieva Hellija dēls, kas brauc pa debesīm saules ratos.*
9. *«Surgit amari aliquid» — latiņu valodā — rodas rūgtums.*
10. *Makiavelli — italiešu rakstnieks un politiskais darbinieks, ilgus gadus bijis Florences valsts sekretārs.*

11. *«Brūns kupols» — te domāts svētā Paula katedrales kupols Londonā.*
12. *Misis Fraija — labdare, kas nodarbojās ar ieslodzīto atgriešanu no grēkiem.*
13. *Ņūgeita — cietums Londonā.*
14. *Rolands — varonis senajā franču eposā «Rolanda dziesma». Ronsevales kaujā, kad mauri sāk ņemt virsroku pār kristīgajiem, Rolands pūš kaujas ragu, aicinādams savējos palīgā.*

FRAGMENTS NO DIVPADSMITĀ DZIEDĀJUMA

1. *«Spāņu bezkreklainie» — sacēlušies spāņi, kurus reakcionārā prese dēvēja par bezkreklainiem (descamisados).*
2. *Lafits — ievērojams franču baņķieris.*
3. *Cerera — auglības dieviete, te domāta zemkopība.*
4. *Aladina lampa — brīnumaina lampa, ar ko sasniedzams viss (Tūkstots un vienas nakts pasakās).*
5. *Maltuss — angļu ekonomists, kas radījis reakcionaro teoriju par iespēju novērst visus sociālos ļaunumus, mākslīgi samazinot iedzīvotāju skaitu.*
6. *Cintija — mitoloģijā mēness dieve.*
7. *Skots — domāts angļu rakstnieks Valters Skots.*
8. *Džefrijs — angļu kritiķis, Bairona laikabiedrs.*
9. *Plutarchs — grieķu filozofs un rakstnieks 1. gs. pirms mūsu eras.*
10. *Mitfords — angļu vēsturnieks, Bairona laikabiedrs.*
11. *Vilderforss — angļu sabiedriskais darbinieks, kas uzstājās par nēģeru atbrīvošanu. Bairona laikabiedrs.*

RUNA LORDU PALATĀ 1812. GADA 27. FEBRUARĪ, APSPRIEŽOT PRET MAŠĪNU LAUZĒJIEM VĒRSTO LIKUMPROJEKTU.

1. *Spolia opima — latiņu valodā — bagātu laupījumu.*
2. *Bellua multorum capitum — latiņu valodā — daudzgalvaino briesmoni.*
3. *Drakons — likumdevējs VII gs. pirms mūsu eras, kas pazīstams ar savu bardzību un nežēlību.*
4. *Šervudas mežs — vieta, kur parasti uzturējās vajātie. Pēc angļu teiksmām, šeit darbojies arī visu cietēju aizstāvis — leģendarais Robins Huds.*

S A T U R S

Lpp.

Džordžs Gordons Bairons. *Jānis Frīde* 5

LIRIKA

Lok-na-Gars. *Atdzejojis Andrejs Balodis* 27
«Es gribu būt kā bērns bez rūpju . . .» *Atdzejojis Andrejs Balodis* 29
Romantikai. *Atdzejojis Andrejs Balodis* 31
Rindas, kas rakstītas zem vīksnas Harovas kapsētā. *Atdzejojis Andrejs Balodis* 33
Atvadu jūtīs. *Atdzejojis Alfreds Krūklis* 35
Kādā albumā Maltā ierakstītās rindas. *Atdzejojusi Valija Brutāne* 37
Grieķu cīnītāju dziesma. *Atdzejojis Alfreds Krūklis* . . . 38
Vārsmas raudošai meitenei. *Atdzejojusi Valija Brutāne* . . 40
Iet viņa skaista. *Atdzejojis Alfreds Krūklis* 41
«Ak, kādas skumjas dvēslē lejas . . .» *Atdzejojusi Vilma Daune* 42
Tu raudi. *Atdzejojusi Olga Lisovska* 43
«Ir tavas dienas beigušās . . .» *Atdzejojis Alfreds Krūklis* . . 44
Tu nedusošo saule. *Atdzejojis Alfreds Krūklis* 45
Vindzoras poezija. *Atdzejojusi Vilma Daune* 46
Par muziku. *Atdzejojusi Olga Lisovska* 47
Stances Augustei. *Atdzejojusi Valija Brutāne* 48
Prometejs. *Atdzejojis Bruno Saulītis* 50
Stances. *Atdzejojusi Valija Brutāne* 52
Epigrama. *Atdzejojis Alfreds Krūklis* 53

Lpp.

Epigrama Kobetam. *Atdzejojis Alfreds Krūklis* 54
Manā trīsdesmit sestajā dzimšanas dienā. *Atdzejojusi Olga Lisovska* 55

POEMAS

Čailda Harolda svētceļojums. *Atdzejojis Tālivaldis Brička* . 59
Korsars. *Atdzejojis Fricis Rūmnieks* 79
Sonets Šiljonas cietoksnim. *Atdzejojis Bruno Saulītis* . . . 141
Šiljonas gūsteknis. *Atdzejojis Alfreds Krūklis* 142
Bronzas laikmets. *Atdzejojis Alfreds Krūklis* 155
Don Žuans. *Atdzejojis Bruno Saulītis* 165

PIELIKUMS

Runa Lordu palatā 1812. gada 27. februarī, aspriežot pret mašīnu lauzējiem vērsto likumprojektu. *Tulkojis Jezups Laganovskis* 197
Komentari. *Bruno Saulītis* 207

Džordžs Gordons Bairons

IZLASE

Redaktors *J. Osmanis*
Mākslinieciskais redaktors *A. Jēgers*
Tehniskā redaktore *L. Engere*
Korektore *T. Pētersone*

Nodota salikšanai 1956. g. 2. martā. Parakstīta iespiešanai 1956. g. 10. maijā. Papīra formats 70×92/16. 13,5 fiz. iespiedl.; 15,80 uzsk. iespiedl.; 9,38 izdevn. l. Metiens 10 000 eks. JT 10074. Maksā 4 rbļ. 80 kap.

LATVIJAS VALSTS IZDEVNIECĪBA
Rīgā, Padomju bulv. Nr. 24.
Izdevn. Nr. 8287-D939.
Iespiesta Izdevniecību un poligrafiskās rūpniecības Galvenās pārvaldes 8. tipografijā Rīgā, Dzirnavu ielā Nr. 113. Pasūt. Nr. 885.

[0,40]
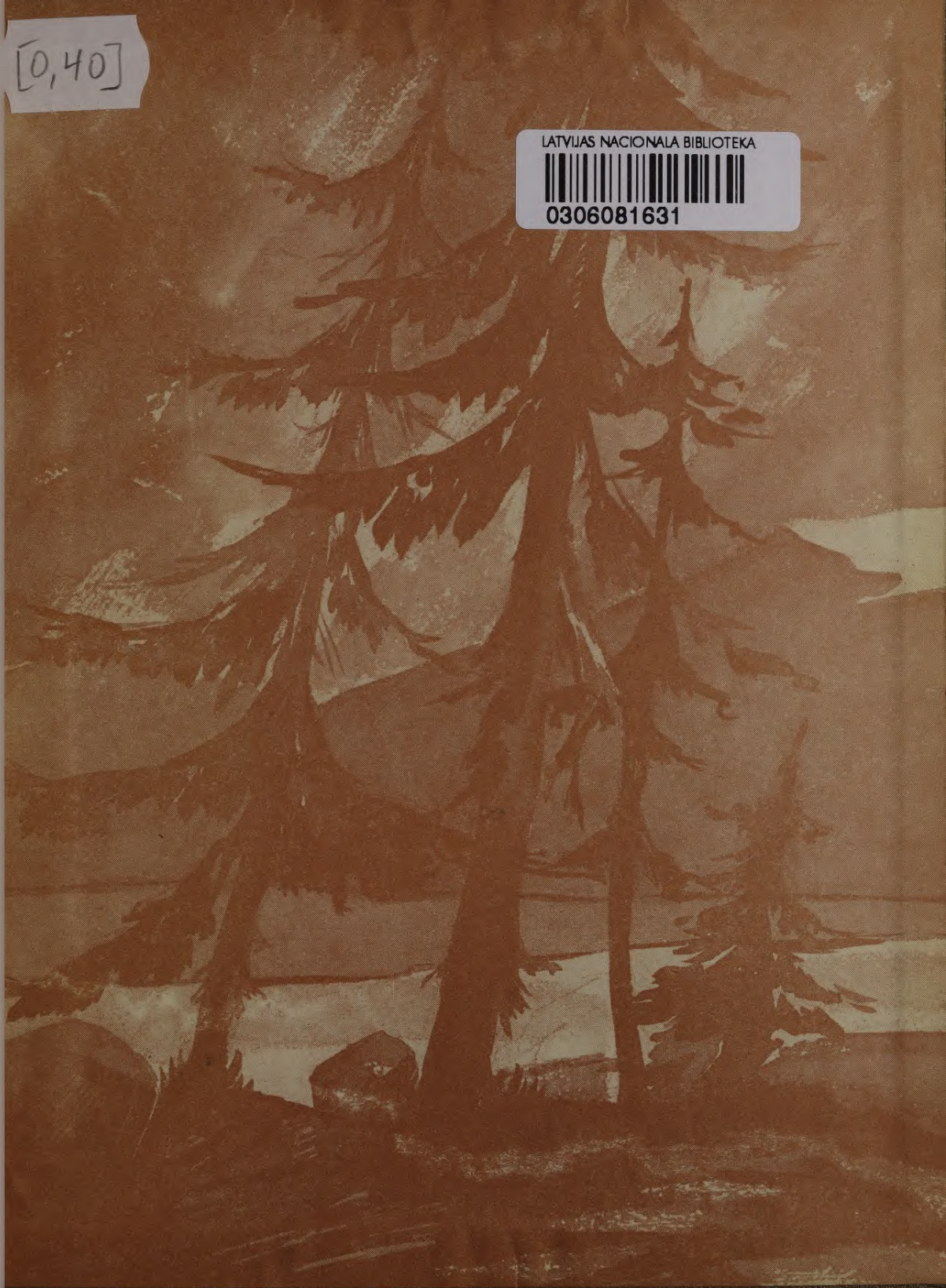
LATVIJAS NACIONALA BIBLIOTEKA
0306081631